

SZAKDOLGOZAT

König Dániel

2020.

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM

KÜLKERESKEDELMI KAR

NEMZETKÖZI GAZDÁLKODÁS SZAK

nappali tagozat

Nemzetközi üzletfejlesztés specializáció

**A MAGYAR GAZDASÁG ÉS A GYÓGYSZERIPAR KÜLPIACI
KAPCSOLATA KÍNÁVAL**

Belső konzulens: Dr. Majoros Pál

Készítette: König Dániel

Budapest, 2020.

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	8
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	11
1. MAGYARORSZÁG KÜLPIACI KAPCSOLATA KÍNÁVAL	12
1.1. Magyarország és Kína külkereskedelmi termékforgalma	17
1.2. A magyar-kínai export-import áruszerkezet	22
1.3. Gyógyszer és gyógyszerészeti termékek a külkereskedelemben	24
1.4. Gyógyszerek a külkereskedelemben	26
1.5. A múlt megértése segíti az előrelátást	29
2. A MAGYAR GYÓGYSZERIPAR ÉS A KÍNAI KÜLPIACI LEHETŐSÉGEI	31
2.1. Kínai import gyógyszeralapanyagok	35
2.1.1. Versenyképességi kritérium	36
2.1.2. Környezetvédelmi kritérium	39
2.2. A kínai közegészségügy és a Kínába irányuló gyógyszerexport kilátásai	44
2.2.1. Törzskönyvezés	48
2.2.2. Szabadalmi viszonyok	49
3. A KÍNAI IMPORTDOMINANCIA A PANDÉMIA TÜKRÉBEN	52
3.1. Gyógyszerellátás a magyar piacon a pandémia első hulláma alatt	54
3.2. Nemzetközi nézetek és álláspontok	56
3.3. Megoldási kísérlet a túlzott függés kiküszöbölésére	58
KONKLUZÍÓ	60
Irodalomjegyzék	63

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat	Magyar és magyar-kínai külkereskedelmi termékforgalom 2013-2019 között	18
2. táblázat	A kínai termékforgalom a magyar külkereskedelemben 2013-2019 között	21
3. táblázat	Magyarország kínai exportja árucsoportok szerint 2013-2019 között	22
4. táblázat	Magyarország kínai importja árucsoportok szerint 2013-2019 között	23
5. táblázat	Magyar és magyar-kínai gyógyszer és gyógyszerészeti termék külkereskedelmi forgalma 2013-2019 között	24
6. táblázat	Magyarország gyógyszer-külkereskedelmi forgalma a világgal és Kínával 2015-2019 között	27
7. táblázat	Magyar-kínai termékexport alakulása kiemelt termékcsopontonként 2015-2019 között	29
8. táblázat	Magyar-kínai termékimport alakulása kiemelt termékcsopontonként 2015-2019 között	30

Ábrák jegyzéke

1. ábra Az Európai Unió és Kína kereskedelme, 2006-2016	13
2. ábra World Population Percentages (A világ népessége százalékokban)	16
3. ábra Magyar termék-külkereskedelmi szufficit 2013-2019 között	18
4. ábra Magyar-kínai termék-külkereskedelmi deficit 2013-2019 között	19
5. ábra Magyar gyógyszer és gyógyszerészeti termék-külkereskedelmi szufficit 2013-2019 között	25
6. ábra Magyar-kínai gyógyszer és gyógyszerészeti termék-külkereskedelmi szufficit 2013-2019 között	25
7. ábra Magyar gyógyszer export 2015-2019 között	28
8. ábra Magyar gyógyszer export Kínába 2015-2019 között	28
9. ábra Környezetszennyezés Kínában	42
10. ábra Pharmaceutical Market Forecast 2014-2028	46

Rövidítések és betűszók jegyzéke

API	Aktív gyógyszerösszetevő (hatóanyag) (Active Pharmaceutical Ingredient)
ÁEEK	Állami Egészségügyi Ellátó Központ
BRI	„Egy övezet, egy út”, azaz az Új Selyemút (The Belt and Road Initiative)
CGMP	China GMP
CNBC	Amerikai televíziós üzleti hírcsatorna (Consumer News and Business Channel)
CNY	Kínai jüan
CT	Komputertomográfia (orvosi képalkotás) (Computed Tomography)
EIU	Brit közgazdasági kutató, elemző cég (Economist Intelligence Unit)
EMA	Európai Gyógyszerügynökség (European Medicines Agency)
ENSZ	Egyesült Nemzetek Szervezete (United Nation (UN))
EU	Európai Unió
EXIM	Magyar Export-Import Bank Zrt.
FÁK	Független Államok Közössége
FDA	Élelmiszer- és Gyógyszerfelügyelet (Food and Drug Administration)
FDI	Külföldi tőkebefektetés (Foreign direct investment)
GCE	Generikus Konzisztencia Értékelés (Generics Consistency Evaluation)
GDP	Bruttó hazai termék (Gross domestic product)
GMP	Helyes Gyógyszergyártási Gyakorlat (Good Manufacturing Practice)
GYEMSZI	Gyógyszerészeti és Egészségügyi Minőség- és Szervezetfejlesztési Intézet
IBRD	Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank (International Bank for Reconstruction and Development)
ICH	Nemzetközi Egységesítési Konferencia (International Conference on Harmonisation,)
ICN	International Chemical and Nuclear Corporation
IMF	Nemzetközi Valutaalap (International Monetary Fund)
ISO	Nemzetközi Szabványügyi Szervezet (International Organization for Standardization)
KN	Kombinált Nómenklatúra
KNK	Kínai Népköztársaság
LTD	Korlátolt felelősségű társaság (limited liability company)
MEHIB	Magyar Exporthitel Biztosító Zrt.
MRI	Mágnesesrezonancia-képalkotás (Magnetic Resonance Imaging)
MKIK	Magyar Kereskedelmi és Iparkamara
Nyrt.	Nyilvánosan működő részvénytársaság

OBOR	„Egy övezet, egy út” régebbi neve (One Belt One Road)
OECD	Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (Organisation for Economic Co-operation and Development)
OGYÉI	Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet
OTC	Vény nélküli gyógyszerek („over the counter”)
RMB	Renminbi: Kína hivatalos pénzneme, egysége a jüan
SITC	Szabványos Nemzetközi Kereskedelmi Osztályozás (Standart International Trade Classification)
STM	Hatóanyag szignifikáns része (starting material)
TCM	Hagyományos kínai gyógyszerek (traditional chinese medicine)
TGA	Ausztrál GMP
US FDA	Egyesült Államok Élelmiszer- és Gyógyszerügyi Hivatal (U.S. Food and Drug Administration)
VOC	Levegőben előforduló káros szénhidrogén-származékok, „illékony szerves vegyület” (Volatile Organic Compound)
WHO	Egészségügyi Világszervezet (World Health Organization)
WTO	Kereskedelmi Világszervezet (World Trade Organization)
Zrt.	Zártkörűen működő részvénytársaság

BEVEZETÉS

A szakdolgozat célja Magyarország és a Kínai Népköztársaság külgazdasági kapcsolatainak rövid áttekintése, majd a magyar-kínai gyógyszeripari reláció mélyebb kifejtése, kiegészítve a pandémia első hullámának a magyar és a nemzetközi gyógyszeriparra gyakorolt hatásával.

A közvélemény óriási figyelemmel kíséri a feltörekvő Kínát, így én magam is. Témaválasztásom objektív oka tehát ez a felfokozott érdeklődés. A Nobel-díjas Joseph Stiglitz szerint „Kína évszázadát”¹ éljük. Talán nem meglepő ez, hiszen Kína kiemelkedő gazdasági sikere, gyors felemelkedése és növekvő nemzetközi befolyása, szuperhatalommá válása mindenkit zavarba ejt. Kína gyors átalakulásának az alapvető oka mindenki által ismert: az alacsony termelékenységű mezőgazdaságtól elfordulva az iparra és a szolgáltatásokra helyezte a hangsúlyt, a zárt gazdaságból a nyitott felé indult, az állami vállalatok és termelőszövetkezetek dominanciájából vegyes tulajdonú gazdaságra váltott. Eközben egy generáció alatt „mintegy hatszázmillió embert emelt ki a szegénységből”². A termelési folyamatok időközben sokat fejlődtek. Kína szorgalmazza a kutatásokat és fejlesztéseket, sokat költ innovációra, és a felsőoktatást is kiemelten fontosnak tartja.

Rengetegen találgatjuk, hogy mit hoz a jövő Kína számára. Sokan vizionálják Kína összeomlását az elöregedő népessége, a fokozódó jövedelemkülönbségek, a növekvő korrupció, a környezetkárosító tevékenysége és a parancsuralmi rendszere miatt. A fordulópont jelének tekintik gazdaságának lassulását, mivel Kína közel három évtizedes kétszámjegyű GDP növekedésből egyszámjegyű haladásra váltott. A nemzetközi tapasztalatok azonban arra utalnak, hogy a gazdaság meghatározott fejlettségi szintjén a fejlődés üteme lelassul. Kína semmiképp sem nevezhető átlagos országnak, ma is „a világ alacsony költségű fogyasztói termékeinek fő előállítója”³, és ennek okán Magyarország egyik fontos Európai Unión kívüli külkereskedelmi partnere. Érdekel Magyarország és Kína külkereskedelme, és ezen belül különösen a gyógyszeripari forgalom alakulása azért, mert hazánk innovatív, versenyképes húzóiparágáról van szó. Kína erőssége még nem az originális készítmények területe, annál inkább a gyógyszeripari nyersanyagoké, intermediereké és a hatóanyagoké.

Motivált a témaválasztásban szubjektív okként, hogy az egyik családtagom kereskedelmi kapcsolatai révén többször, több helyen járt Kínában. Elmondása szerint döbbenetes az az óriási ellentmondás, ami a felhőkarcolók sokasága, a száguldó, szupergyors vonatok kényelme, és a téli, alig 10 °C-ra fűtött irodák és átlagos éttermek, a szinte elviselhetetlen szmog és a zöld növények nélküli betonrengeteg között húzódik meg.

¹ Joseph Stiglitz (2015): The Chinese Century. Vanity Fair, January 2015

² Yukon Huan (2019): A Kína-talány megfejtése. Pallas Athéné Könyvkiadó, Budapest (23.old.)

³ Yukon Huan (2019): A Kína-talány megfejtése. Pallas Athéné Könyvkiadó, Budapest (25.old.)

Szakedolgozatom aktualitását adja a Kínából származó koronavírus-járvány. Nyugtalansággal tölti el a világ gyógyszergyárait az a kérdés, hogy vajon a kínai gyógyszeralapanyag szállítások megérkeznek-e időben, illetve az ezekből Indiában tovább feldolgozott hatóanyagok és intermedierek késnek-e. Kíváncsiság övezi továbbá azokat a nem bizonyított amerikai vádakot, melyek szerint Kína esetleg „szándékosan engedte szabadjára a világjárványt okozó koronavírusot”⁴, hamis adatokat közölt a százezer főre vetített halálozási rátáiról, és igyekezett titokban tartani a vírus veszélyességét, ráadásul az amerikai vélelem szerint ez utóbbihoz valószínűleg a WHO segítségét is igénybe vette.

A szakedolgozat készítése során az alábbi témákat dolgoztam fel:

- a. Magyarország és Kína közötti külkereskedelmi termékek kivitelét és behozatalát, a külpiaci kapcsolatokban érintett árucsoportok, és ezen belül a gyógyszer és gyógyszerészeti termékek, valamint a gyógyszerek részesedését tárom fel. A kutatást annak érdekében végzettem el, hogy választ kapjak arra a kérdésre, mekkora a magyar-kínai export-import termékforgalom abszolút értékben és szerkezetét tekintve, és várható-e a magyar-kínai deficitese termék-kereskedelmi mérleg javítása a magyar gyógyszerexport növelése kapcsán. (1. fejezet)
- b. Bemutatom a magyar gyógyszeripar kínai külpiaci lehetőségeit, valamint azt, hogy milyen extra kihívást jelent a kínai külkereskedelem általában, illetve a gyógyszeralapanyag és gyógyszer vonatkozásában. Kérdésem, hogyan kamatoztatja a Kína által nyújtott importlehetőségeket a magyar gyógyszeripar, kiemelten figyelve a versenyképesség biztosítására és a környezetvédelemre. Kutatom továbbá, hogyan törekszik az iparág az export bővítésére, ezen belül milyen nehézséggel jár a törzskönyveztetés, és mennyiben tér el a magyar gyakorlattól a gyógyszerek szabadalmazása Kínában. (2. fejezet)
- c. Kérdés az is, hogy kialakult-e függés a kínai gyógyszeralapanyagoktól, okozott-e hazai gyógyszerhiányt a kínai koronavírus-járvány első hulláma, mivel a forgalomba hozott gyógyszerek alapanyagainak egy része kínai, azaz sérült-e az ellátási lánc. A pandémia miatt felszínre került vélekedések feldolgozása is megtörténik, beleértve a járvánnyal kapcsolatos kínai adatok minőségét és a kínai importdominancia helyzetét, amelyekből kérdésem, hogy valóban erőteljesen függ-e a világ a kínai gyógyszeralapanyagtól, és ha igen, van-e lehetőség ennek mérséklésére. (3. fejezet)

⁴<https://azonnali.hu/cikk/20200419-trump-szerint-kovetkezmenyekkel-kell-jarnia-ha-kina-szandekosan-engedte-szabadjara-a-jarvanyt>

A téma elméleti relevanciája és legfőbb újszerű eleme a járvánnyal kapcsolatos gyógyszerpiaci elemzés, és az, hogy ismereteim szerint a magyar-kínai külkereskedelmet gyógyszeripari és magyar gyógyszerpiaci vonatkozásban még nem elemezték.

A szakdolgozatom részben elemző, részben leíró jellegű. A megfogalmazott kérdések megválaszolására vegyes módszertani megközelítést alkalmaztam.

A kutatás módszere:

- egyrészt kvantitatív, lényegében szekunder kutatás, mivel az információk összegyűjtéséhez, szintetizálásához és strukturálásához olyan adatforrásokat használtam fel, amelyek már jelenleg is rendelkezésre állnak. Az információforrásokat alapvetően az interneten történő kereséssel gyűjtöttem össze. Az alkalmazott kutatási módszer a magyar és a kétoldalú kereskedelmi statisztikai adatok összegyűjtésén, olykor-olykor összesítésén, és több hagyományos mutatószám kiszámításának segítségével történő elemzésén alapul, néha diagrammal kiegészítve. A szakdolgozat a KSH Statinfo v39 (Termékek külkereskedelmi forgalma) statisztikai adatbázisaira támaszkodik, ami biztosítja az elemzett külkereskedelem fő tendenciáinak bemutatását. A feldolgozás során a forintban meghatározott határparitások ár alkalmazását választottam. Állításaim egyrészt tehát számszerűsített statisztikai adatokon, szekunder kutatáson,
- másrészt interjún, vagyis primer kutatáson alapulnak. A folyamatok jobb megismerése érdekében készítettem az interjút. Az egyik legismertebb, multinacionális gyógyszergyár kínai igazgatójával beszélgettem a kínai gyógyszeripari tapasztalatairól. Strukturált interjút terveztem, de végül is kevert interjút készítettem, lehetőséget teremtve arra, hogy az interjúalany kifejtse a tematikához kapcsolódó, fontosnak tartott nézeteit. Az interjút Dr. Paksi Zoltánnal, az Egis Gyógyszergyár Zrt. kínai vállalatának, az Egis Pharmaceuticals Consulting (Shanghai) Co. LTD. igazgatójával készítettem.

Az interjúalany bemutatása:

Dr. Paksi Zoltán a Szegedi Tudományegyetem Természettudományi Karán Vegyész szakon szerzett diplomát, közben egyetemistaként Ausztráliában dolgozott egy aranybánya projektben. Hazatértét követően természettudományi PhD tudományos fokozatot szerzett, kémiából doktorált, majd szintén Szegeden posztgraduális képzésen a Közgazdaságtudományi Karon végzett. Richterben a Stratégiai Marketing Osztályon dolgozott, Egisnél Licence-out Osztályon, majd először az Egis indiai iroda igazgatója és később a kínai vállalat igazgatója lett.

A téma kezeléséhez elméleti háttérrel biztosít a feldolgozott széles körű szakirodalom.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Szeretném kifejezni őszinte nagyrabecsülésemet Dr. Majoros Pálnak, a Budapesti Gazdasági Egyetem Külkereskedelmi Kar szakvezető tanárának, akitől sok segítséget kaptam a szakdolgozatom megírásához. Dr. Majoros Pál elismert Kína-elemző. Publikált tanulmányának elolvasását követően erősödött meg bennem az elhatározás a témaválasztást illetően. Kína gazdasági fejlődése érdeklődési körömbbe tartozik, a Kína magyar külgazdasági stratégiai analízise inspirált a kínai reláció elemzésére. Dr. Majoros Pál útmutatásai a konzultációk során nagyon hasznosak voltak számomra. Beszélgetéseink folyamán meglátásai szemléletmódom épülését szolgálták, fejlesztették a rendszerező képességemet és alakították a gondolkodásomomat.

Hálás köszönettel tartozom Dr. Paksi Zoltánnak is, az Egis Gyógyszergyár Zrt. kínai egységének, az Egis Pharmaceuticals Consulting (Shanghai) Co. LTD. igazgatójának, mivel az a megtiszteltetés ért, hogy interjút készíthettem vele. Megismerhettem az interjú során egy kínai leányvállalat magyar igazgatójának tapasztalatait, információgazdag nézeteit. Megtapasztaltam, hogy Dr. Paksi Zoltánt európai állampolgárként érdekli a távol-keleti ország gazdasági fejlődése, és nagy figyelmet szentel a magyar gyógyszeripar export és import lehetőségeinek feltárására. Bepillantást nyertem általa Kína erősségeibe, gyengeségeibe, törekvéseibe és mindennapjaiba. Az interjún elhangzottak a Kínával kapcsolatos nézőpontom kibontakozásában nagyon fontos szerepet játszottak, segítették a kínai külkereskedelem jobb megértését.

1. MAGYARORSZÁG KÜLPIACI KAPCSOLATA KÍNÁVAL

Globalizálódó világunkban az országok törekednek az eltérő földrajzi, gazdasági, technikai, társadalmi és egyéb adottságaik mellett a nagyobb termelékenységet nyújtó specializációra, a hatékony és gazdaságos termelésre. Megtehetik ezt, mivel a nemzetközi külgazdasági kapcsolatrendszer lehetővé teszi a termékcsereket. A nemzetközi munkamegosztás az országok közötti kereskedelemben ölt testet. A külkereskedelem szerepe és súlya azonban országonként jelentősen különbözik. „A Kínai Népköztársaság, Oroszországgal és az USA-val a területi nagyságuk, a magas népességszámuk, energiahordozókban és ásványkincsekben gazdag lelőhelyeik révén a kevésbé nyitott országok közé tartozik, alacsony az export és import GDP-hez viszonyított aránya.”⁵ Magyarország adottságainál fogva sokkal nyitottabb.

Magyarország és a Kínai Népköztársaság együttműködése több mint hetvenéves múltra tekint vissza, 1949-ben létesített diplomáciai kapcsolatot a két ország egymással. A kétoldalú kapcsolatokat „az aktuális külpolitikai és gazdasági környezet átalakulásából fakadó hullámhegyek és -völgyek jellemezték.”⁶

Az Európai Unió és a Kínai Népköztársaság 1975-ben vette fel a kontaktust, de „az EU és Kína stratégiáját szabályozó Partnerségi és Együttműködési Megállapodást 2007-ben kötötték meg.” Kína WTO taggá válását (2001) követően, 2005-től Kína lett az EU legjelentősebb külső beszállítója.⁷ „Kína a 2008-as válság előtt, illetve alatt is növelni tudta részesedését mind az uniós export, mind az import tekintetében: az Eurostat adatai szerint, 2008 és 2010 között Kína részesedése a teljes uniós exportban 6-ról 8,4 százalékra, míg az import esetében 15,8-ról 18,9 százalékra nőtt. Ahogy az 1. ábra is mutatja, 2016-ra ezen pozíciók még tovább javultak: a kínai export a teljes uniós export 9,7 százalékát adta, az import pedig az Unió teljes importjának 20,2 százalékát tette ki.”⁸

2018-ban „az Európai Parlament megállapítja, hogy a Kínai Népköztársaság az Unió második legnagyobb kereskedelmi partnere, az Unió pedig a Kínai Népköztársaság legnagyobb kereskedelmi partnere; hangsúlyozza a két fél közötti kereskedelem folyamatos bővülését, de úgy véli, hogy az árukereskedelmi mérleg a Kínai Népköztársaság javára tolódott el. ...”⁹

⁵ KSH (2015): Külkereskedelem 2014

⁶ Losoncz Miklós, Vakhai Péter (2019): A gazdasági kapcsolatok alakulása Magyarország és Kína között az 1990-es évek eleje óta/Magyarország és Kína: 70 éves kapcsolat a változó világban. Külügyi és Külgazdasági Intézet, Budapest (102. old.)

⁷ Majoros Pál, Busa István (2010): A nagyfalon innen és túl-avagy a magyar vállalkozók lehetőségei Kínában. A Wekerle Sándor Üzleti Főiskola Tudományos Folyóirata, 2010. I-II. szám Gazdasági élet és társadalom (225. old.)

⁸ Szunomár Ágnes (2018): Kína – a békés partner. Az Európai Unió és a Kínai Népköztársaság gazdasági kapcsolatainak története, aktualitásai és lehetőségei. MTA KRTK Világgazdasági Intézet: Változó Európa a változó világban (300. old)

⁹ Jelentés az EU és Kína közötti kapcsolatok helyzetéről (2017/2274(INI)) (18. pont)

1. ábra: Az Európai Unió és Kína kereskedelme, 2006-2016, milliárd EUR

Forrás: Eurostat Comext

„Az utóbbi évtized jellemzője, hogy az Unió elsősorban az alulértékelt jüan árfolyam, a kínai kereskedelmi többlet és rejtett exporttámogatások révén kialakuló tisztességtelen verseny miatt vádolja Kínát, továbbá a kínai piacra való bejutás feltételeit, illetve a már bejutott vállalatok működésének körülményeit is számon kéri rajta a szellemi tulajdonjogok védelmének hiánya, az eltérő szabványoknak való megfelelés, valamint a beruházások, a közbeszerzés és a különböző szolgáltatások korlátozása kapcsán. Mindeközben a kínaiak – a piacgazdasági státusz iránti igényük folyamatos hangoztatása mellett – az EU protekcionista vám- és kvótarezsimjét illetik komoly kritikával a magas tarifák, szabványkorlátozások és a kereskedelmi jogorvoslati eljárások miatt.”¹⁰

Magyarország 2004. május 1-től az Európai Unió tagja. Módosult ettől az időponttól a magyar-kínai külgazdasági kapcsolatrendszer is az EU közös kereskedelempolitikájának átvétele miatt, amelynek célja a nemzetközi kereskedelmet korlátozó akadályok lebontása és a vámok csökkentése. Az EU-tagságunk alapján a külkereskedelmet érintő legjelentősebb változásokat Majoros Pál foglalta össze:

- „megnövelte Magyarország tárgyalási alkuerejét, amelynek eredményeként eltűnt a kis ország kontra nagy ország közötti aszimmetria,” mivel az EU, amelynek tagja vagyunk, „a világgazdaság legnagyobb globális szereplője.” ...

¹⁰ Szunomár Ágnes (2018): Kína – a békés partner. Az Európai Unió és a Kínai Népköztársaság gazdasági kapcsolatainak története, aktualitásai és lehetőségei. MTA KRTK Világgazdasági Intézet: Változó Európa a változó világban (300. old)

- „a magyar vállalatok és áruk piacra jutási feltételei javultak, mivel az EU 130-140 országgal alakított ki ... preferenciális kapcsolati rendszert. ... A nemzetközi szervezetek (WTO, IMF, IBRD) körében az érdekvényesítésben az EU jár el helyettünk.”
- „A harmadik országokkal folytatott kereskedelmi kapcsolatok esetében az importszabályozás teljes egészében közösségi hatáskörbe került. ... A piacvédelem kikerült a magyar szabályozási körből,
- ...de megmaradt a kereskedelemfejlesztés (exportösztönzés), az idegenforgalom és a befektetési politika viszonylagos önállósága.” Ezekre kell koncentrálni.¹¹

A világ egyik legnagyobb nemzetgazdaságának számít Kína. „A 2008-ban bekövetkezett gazdasági válság és a nyugati fejlett piacok vásárlóerejének visszaesése felgyorsította a kínai gazdasági szerkezet átalakulását, a korábbi exportvezérelt gazdaságból a belső fogyasztás vezérelte gazdaság felé tartó folyamat felgyorsult.”¹² A válság ugyanis bebizonyította, hogy Kína kiszolgáltatott az exportpiacoknak. A válságot követően fokozatosan veszített gazdasági növekedésének dinamikájából, mert nem elég gyorsan halad a belső fogyasztás élénkítésével. Az állami újraelosztás szintje alacsony, nem volt szociális és egészségügyi ellátás, és most is csak lassan épül ki, pedig ezen a területen van mit keresnie a magyar gyógyszergyáraknak.

2011-ben a magyar kormányzati külgazdasági politika prioritásai között megjelent a „keleti nyitás”, melynek középpontja Kína lett. „Majoros Pál a Magyarország és Kína közötti gazdasági kapcsolatot a magyar kormány által 2011-ben indított új külgazdasági stratégia fényében elemezte.”¹³ Szerinte a mindenkor magyar kormány stratégiájának alapja egy politikamentes jövőkép kell, hogy legyen. A kereskedelemben a legfontosabb cél Magyarország jelentős kínai viszonylatú külkereskedelmimérleg-hiánynak a csökkentése ... A szerző megjelölte azon főbb területeket, ahol a kivitel növelhető lenne (korszerű mezőgazdasági technológiák, élelmiszer-gazdaság, környezetvédelmi technológiák, gyógyszeripar, a vízkezeléshez és az alternatív energiaforrások felhasználásához köthető tudás és technológia)¹⁴.

A magyar gyógyszeriparra tehát kiemelt szerep vár a kínai külkereskedelmi deficit csökkentése tekintetében. Nem könnyű feladat ez, mivel Kína erősen védi a piacát, „az uniós vállalatok egyre több, piacra lépést korlátozó intézkedéssel szembesülnek a Kínai Népköztársaságban”¹⁵,

¹¹ Majoros Pál (2011): Kína az új magyar külgazdasági stratégiában. Polgári Szemle, 2011. április 7. évf., 2. szám.

¹² Mohr Richárd, Osváth Gábor, Sato Noriko, Székács Anna (2019): Japán, kínai és koreai üzletikultúra/Távol-keleti menedzsment interkulturális és gyakorlati nézőpontból. Budapesti Gazdasági Egyetem, Keleti Üzleti Akadémiai Központ, Budapest (329. old)

¹³ Majoros Pál (2011): Kína az új magyar külgazdasági stratégiában. Polgári Szemle, 2011. április 7. évf., 2. szám.

¹⁴ Losonczi Miklós, Vakhali Péter (2019): A gazdasági kapcsolatok alakulása Magyarország és Kína között az 1990-es évek eleje óta/Magyarország és Kína: 70 éves kapcsolat a változó világban. Külügyi és Külgazdasági Intézet, Budapest (103. old.)

¹⁵ Jelentés az EU és Kína közötti kapcsolatok helyzetéről (2017/2274(INI)) (29. pont)

és emellett a lakosság nagy része az ötezeréves kultúrájából adódóan a hagyományos, modern gyógyszerek nélküli kezelések híve.

„Magyarország lett Kína egyik legnagyobb kereskedelmi és befektetési partnere a közép-európai térségben.”¹⁶ Hszi Csin-ping, a Kínai Népköztársaság elnöke 2013-ban meghirdette az „Egy övezet, egy út”, (One Belt One Road, OBOR, vagy The Belt and Road Initiative, BRI) azaz Új Selyemút projektet, melynek egyik célja a közúti, vasúti, olaj és gázvezetékek és optikai hálózatok összekapcsolása Euráziában. Több mint hatvan ország csatlakozott a projekthez, Magyarország is, ezen belül kerül sor a Budapest-Belgrád vasútvonal felújítására. A KNK-nak stratégiai érdeke fűződik az európai infrastrukturális beruházásokhoz annak érdekében, hogy termékei zökkenőmentesen juthassanak el Európába, ezért az eurázsiai kontinens egészén előmozdítja a közlekedési infrastruktúrát érintő együttműködést. „A kínai „Egy övezet, egy út” kezdeményezésnek azonban talán legfontosabb, elsődleges célja, hogy Kína Európával szorosabb kapcsolatokat ápoljon, ezáltal újabb szövetségesekre tegyen szert.”¹⁷

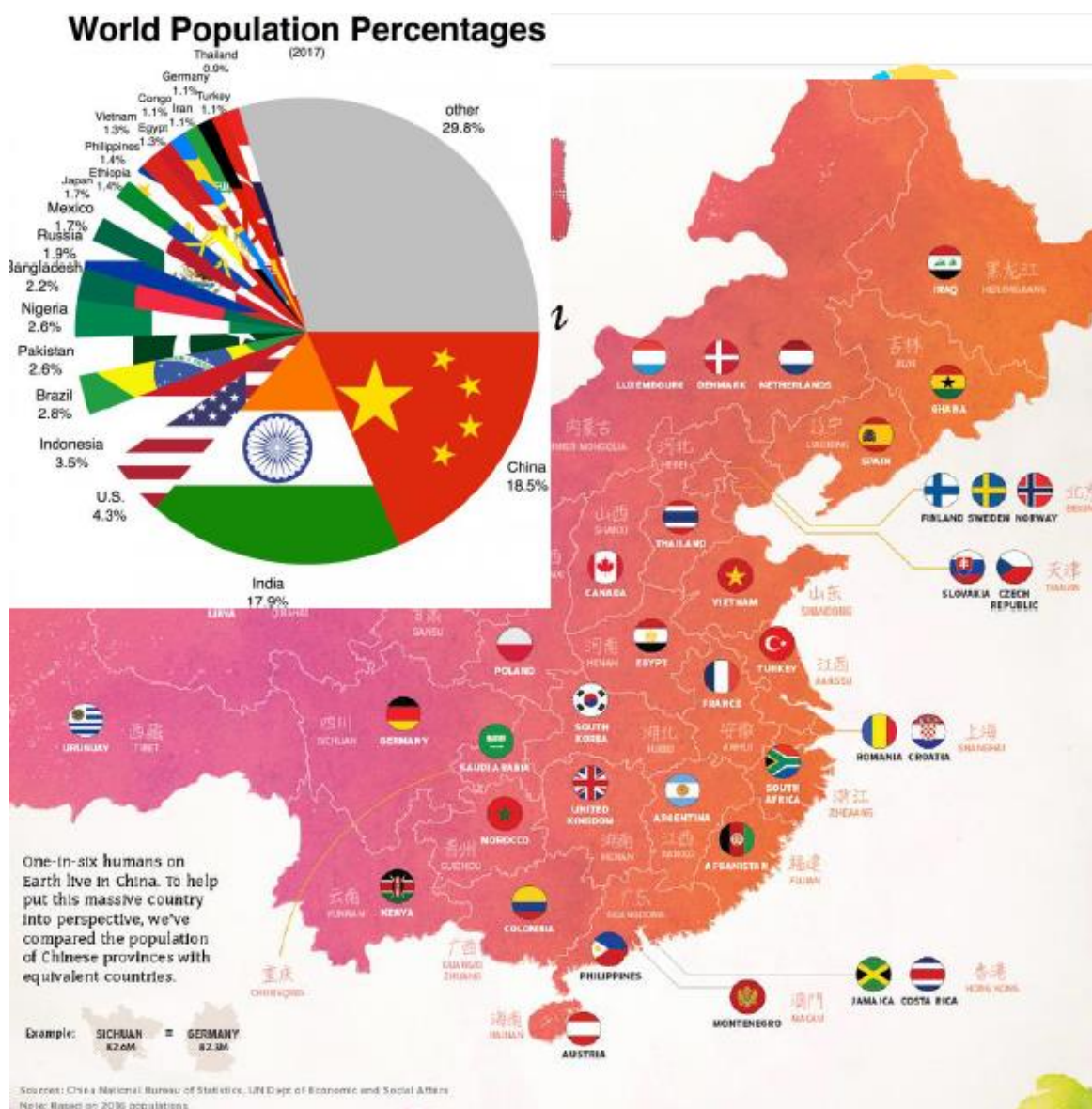
Magyarország és Kína gazdasági kapcsolatai tehát élenkülönbözőben vannak. Az ázsiai ország első számú üzleti partnerei lettünk a közép-európai térségben: 2017-ben átfogó stratégiai partnerség szintjére emelte a kínai kormány a magyar-kínai kétoldalú együttműködést. Az élenk külkereskedelmi kapcsolat Kína és Magyarország között szinte természetes, ha figyelembe vesszük, hogy Kína a világ második legnagyobb nemzetgazdasága, „a világgazdaság műhelye”¹⁸, amit erősít az alulértékelt jüan (CNY, hivatalos pénz: renminbi (RMB), melynek egysége 1 jüan), mivel egy ország külkereskedelmének volumenét az ország fizetőeszközének árfolyama is befolyásolja. Az alulértékelt valuta mellett Kína termékei külföldön olcsóvá váltak, exportja fellendült, ugyanakkor az importtermékek drágasága miatt importja alacsonyszintű. A termékkereskedelmen belül a kínai relációban Magyarországon is, akárcsak az Európai Unió egészében, az import a domináns. Exportpartnerként Kína óriási lehetőséggel kecsegtet, köszönhetően a világ legnépesebb országa révén kialakult hatalmas belső piacának, a csökkent, de még mindig jelentős, 6 %-ot meghaladó gazdasági növekedésének és a fizetőképes keresletének. Súlypont képzés szempontjából érdemes figyelembe venni: „Célszerű a magasabb növekedési ütemű országokkal építeni a kapcsolatokat, abban a reményben, hogy gyors növekedésük húzóerőt jelent a kapcsolattartásban.”¹⁹

¹⁶ Mohr Richárd, Osváth Gábor, Sato Noriko, Székács Anna (2019): Japán, kínai és koreai üzletikultúra/Távol-keleti menedzsment interkulturális és gyakorlati nézőpontból. Budapesti Gazdasági Egyetem, Keleti Üzleti Akadémiai Központ, Budapest (163. old.)

¹⁷ Yukon Huan (2019): A Kína-talány megfejtése. Pallas Athéné Könyvkiadó, Budapest (32.old.)

¹⁸ Majoros Pál (2011): Régiók a világgazdaságban, Kína, a világgazdaság műhelye. Perfekt Zrt., Budapest

¹⁹ Majoros Pál (2011): Kína az új magyar külgazdasági stratégiában. Polgári Szemle, 2011. április 7. évf., 2. szám.

Sources: China National Bureau of Statistics. UN Dept of Economic and Social Affairs Note: Based on 2016 populations

Kína 23 tartományból, köztük a vitatott Tajvanból, 5 autonóm területből (az egyik Tibet), 4 tartományjogú városból: Peking, Csungking, Sanghaj és Tiencsin, és 2 különleges igazgatású területből (Hongkong és Makaó) áll. A 2017. évi adatok alapján Kína lakossága teszi ki a világ népességének 18,5%-át.

A térkép egy-egy közigazgatási terület népességét szemlélteti úgy, hogy bemutatja, hogy az adott közigazgatási terület lakóinak száma melyik ország teljes népességével egyezik meg. Például Hajnan tartomány lakóinak száma 9,2 millió fő (2016), és ezt Ausztria népességének (8,8 millió fő a 2017. évi népszámláláskor) felelteti meg a térkép, (vagy például Hunan tartomány 65,7 millió fő (2010) ~ Egyesült Királyság 66,0 millió fő (2017), vagy Csiangszu tartomány 80,4 millió fő (2018) ~ Törökország 82 millió fő (2019)).

1.1. Magyarország és Kína külkereskedelmi termékforgalma

Magyarország exportorientált, ezért fontos számára

- exportban a diverzifikálás és
- importban az olcsó termék forrás.

A magyar gazdaság egyik fontos jellemzője a nyitottság, és ennek megfelelően alapvető külkereskedelmi célkitűzés a gazdaságos exportlehetőségek kiaknázása. Egyéb szempontok mellett a diverzifikálás miatt van nagy jelentősége a kínai, meglehetősen szerény exportnak is. Az exportbevételek kiegyensúlyozottsága biztonságosabb, ha nem csak egy-egy nagy volumenű partnertől és országtól függ a forgalom, hanem emellett több relációból kisebb értékű kiszállítások is támogatják az exportteljesítményt. Az olaj világpiaci árának tartós csökkenése és a nyugati világ szankcióinak hatására 2014-2016 között kialakult orosz pénzügyi válság például az export diverzifikáltsága miatt nem okozott drasztikus változást a külkereskedelmi mérlegben, még ha valamelyest érezni is lehetett a hatását. Kisebb a kockázat, ha változatosabb az export paletta és az export vevők köre.

„Kínával jobbra a közepes vagy nagyobb magyar ipari vállalatok bonyolítanak exportot, melyek beruházási aktivitására is kedvezően hat a távol-keleti térségben való jelenlét.”²⁰ Többek között a Kínába irányuló exportálóknak és árupalettájuknak bővítését is szolgálja az EXIM és a MEHIB. A két Zrt. célja, hogy az export tevékenységben érdekelt hazai vállalatokat segítse az állami, kedvező exportfinanszírozási lehetőségekkel; „hitelezési, garanciavállalási és biztosítási termékeivel lefedje az exporttevékenység teljes vertikumát az előállításától a termelésen át az értékesítési folyamat támogatásáig.”²¹ Feladatuk továbbá a MKIK által említett, a gazdaság egészére kedvező hatású, exportcélú beruházások bővítésének támogatása, mert ezzel az exportőrök érdekeltté tehetők abban, hogy fokozzák a már meglévő termelési kapacitásukat, szélesítsék a termékpalettájukat, valamint további exportpiacokat célozzanak meg.

„A kivitel növeléséhez két út lehetséges: egyrészt a nálunk levő multik növelhetik kivitelüket, másrészt szükséges az exportképes magyar áruk felkutatása, bevezetése, megismertetése, a kínai piaci rések feltárása (ez azonban a szállítási költségek növekedése miatt elsősorban a tudásigényes területeken, ill. a magyar specialitások, a hungarikumok révén lehetséges).”²²

A kínai import forgalom elsősorban az alacsony áraknak, mint versenyképességet teremtő tényezőnek köszönhetően növekszik állandóan. Az import növekedése érthető, hiszen ismeretes, „hogyan Kína földünk feldolgozóipari titánjává vált.”²³ A kínai importtermékek

²⁰ Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (2020): Piaci útmutató a Kínai Népköztársaságról

²¹ <https://exim.hu/exim/bemutatkozas>

²² Majoros Pál (2008): Kína szerepe a magyar külgazdasági stratégiában.
http://publikaciotar.repozitorium.uni-bge.hu/381/1/2008_3_01.pdf

²³ Ling Chen (2019): A globalizáció manipulálása – A bürokraták befolyása Kína üzleti világára. Pallas Athéné Könyvkiadó, Budapest (18. old.)

palettája rendkívül széles. A gyártók termékei különböző minőségűek, a nagyon gyengétől a magas színvonalú, minőségi termékekig minden megtalálható, ráadásul kedvező áron.

Magyarország külkereskedelmi termékforgalma a vizsgált időszakban folyamatosan növekvő, és ez igaz külön-külön az exportra és az importra is.

1. táblázat

Magyar és magyar-kínai külkereskedelmi termékforgalom 2013-2019 között

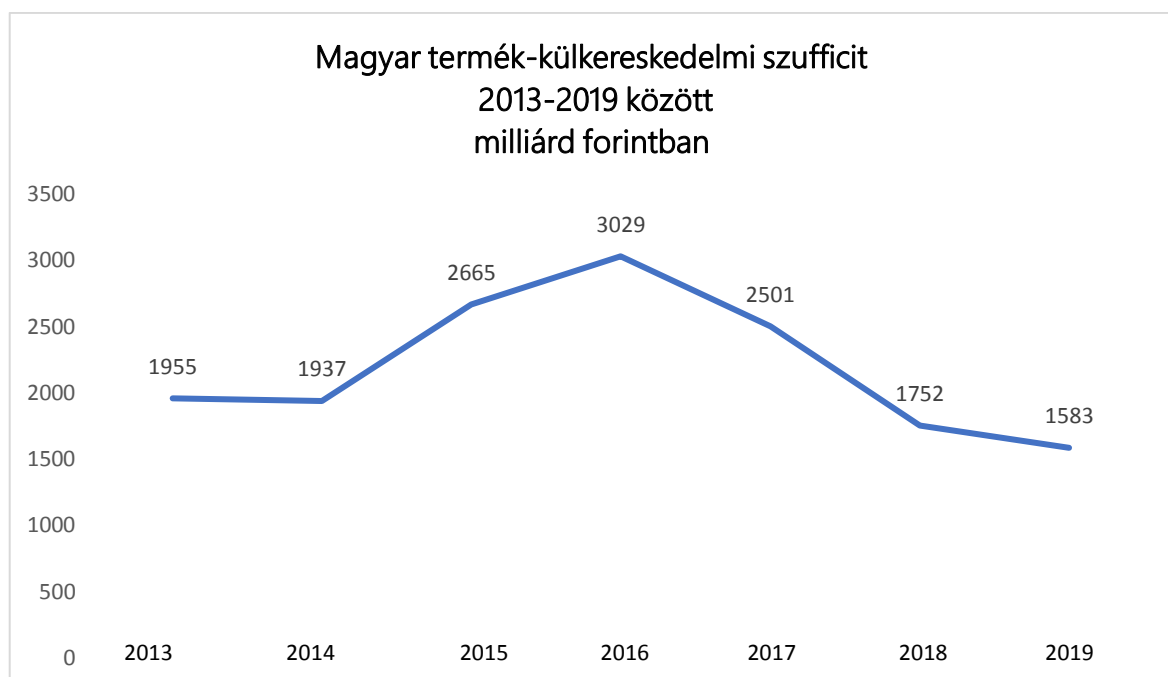
(milliárd forint)

Időszak	Kivitel	Behozatal	MÉRLEG	Kivitel	Behozatal	MÉRLEG
	összesen	összesen		Kínába	Kínából	
2013	24 118	22 163	1 955	444	1 192	-748
2014	26 064	24 127	1 937	495	1 178	-683
2015	28 014	25 349	2 665	502	1 333	-831
2016	28 960	25 931	3 029	631	1 368	-737
2017	31 134	28 633	2 501	735	1 459	-724
2018	33 409	31 657	1 752	631	1 718	-1 087
2019	35 416	33 833	1 583	481	2 071	-1 590

Forrás: statinfo.ksh.hu (Utolsó frissítés:2020.04.01.), Letöltések: 2020.06.15. KSH Statinfo v39

A termékforgalom folyamatosan növekszik a kínai forgalom esetében is, 2019-ben meghaladta a 2.500 milliárd forintot. A növekedés azonban már külön csak az importra igaz, a Kínába irányuló exportra nem. A magyar exportteljesítmény a kínai relációban 2017-ig folyamatosan növekvő tendenciát mutatott, azonban 2017-et követően az utóbbi években sajnálatos módon csökken a Kínába irányuló termékkivitel.

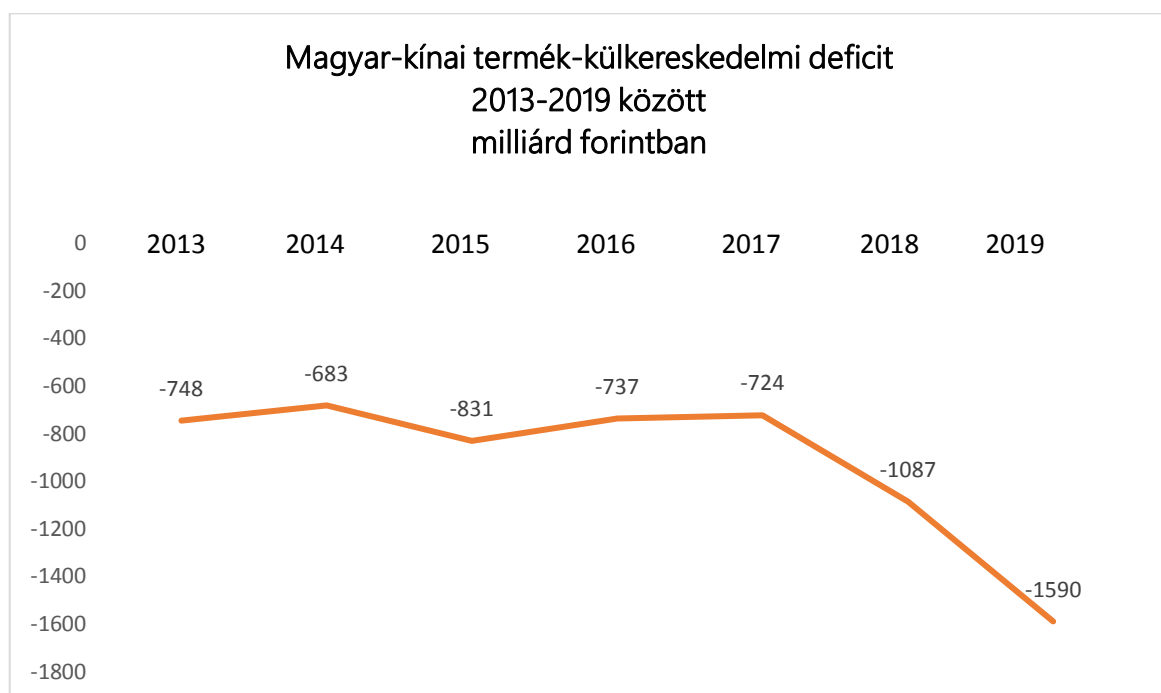
3 ábra

Forrás: statinfo.ksh.hu (Utolsó frissítés:2020.04.01.), Letöltések: 2020.06.15. KSH Statinfo v39. 1. táblázat alapján saját szerkesztés

Kedvező viszont, hogy a 2013 és 2019 közötti években a teljes magyar külkereskedelmi termékforgalom egyenlege az időszak minden évében többlettel zárt, bár 2016 óta csökkenő tendenciát mutat a többlet mértéke. 2017-ben már a 2015-ös szint alá zsugorodott. A legjelentősebb aktívumcsökkenés, közel 30%-os zsugorodás az előző évihez viszonyítva, 2018-ban következett be, mivel az export 7,3%-os növekedését jelentősen meghaladta az import emelkedése (10,6%). A KSH indoklása szerint: „A háztartások fogyasztása és az utóbbi évek beruházási növekedése az import fellendülését vonta maga után, ami a külkereskedelmi egyenleg romlását eredményezte.”²⁴ A tendencia 2019-re is jellemző, bár a növekedés üteme, különösen az importé, lelassult (exportbővülés 6,0%, importnövekedés 6,9%).

4. ábra

Forrás: statinfo.ksh.hu (Utolsó frissítés:2020.04.01.), Letöltések: 2020.06.15. KSH Statinfo v39. 1. táblázat alapján saját szerkesztés

A magyar külkereskedelmi termékforgalomból Kína mérlege, akárcsak az USA-Kínáé és az EU-Kínáé ebben a szegmensben, egyfolytában deficitese. „Az Egyesült Államokkal folyamatosan fennálló kétoldalú kereskedelmi többletet az amerikai munkaerőpiacot károsító veszélynek tekintik. Kínát az EU-ban is kritika éri...”²⁵ (Az amerikai munkahelyek számát a kínai importon kívül valószínűleg a technika rohamos fejlődése is csorbítja, mivel a közelmúltban indult negyedik ipari forradalom, az Ipar 4.0 megcélozta az információs technológia által vezérelt teljesen automatizált munkahelyek kialakítását és a robotizálást, vagyis folyamatossá vált a termelési folyamatok átvétele a humán erőforrástól.) Az USA-ban szemmel láthatóan gazdaságpolitikai prioritássá vált a kínai kereskedelmi hiány leépítése. Az amerikaiak többek

²⁴ KSH (2019): Helyzetkép a külkereskedelemeiről, 2018

²⁵ Yukon Huan (2019): A Kína-talány megfejtése. Pallas Athéné Könyvkiadó, Budapest (178. old.)

közt a kínai kereskedelmi deficitjük csökkentése érdekében kezdték a kínaiakkal a kereskedelmi háborút. A felek a közelmúltban megegyeztek a büntetővámok csökkentésében, az amerikai export növelésében és Kína ígéretet tett arra, hogy a jövőben jobban védi a szellemi tulajdonjogokat.

„Az EU-Kína kereskedelemben jelen lévő kereskedelmi deficit súlyát ugyanakkor árnyalja az a tény, hogy – az Egyesült Államokkal ellentétben – az EU külkereskedelmi egyenlege a kínai deficit ellenére is tartósan pozitív az elmúlt években: a kínai (és egyéb ázsiai) kereskedelemről származó hiányt ellensúlyozza ugyanis a többi – elsősorban észak-amerikai – relációban fennálló kereskedelmi többlet.”²⁶

2018-ban, a magyar termék-külkereskedelmi aktívum jelentős csökkenésével egyidejűleg, a kínai relációban a passzívum ugrásszerűen megnövekedett, az előző évihez képest 50,1 %-kal emelkedett. A jelenség oka a Kínába irányuló export csökkenésének (85,9%) és a kínai import növekedésének (117,8%) együttes hatása. Az exportnál az előző évihez képest a gépek és szállítóeszközök kivitele 136 milliárd forinttal csökkent. Az import emelkedését a már említett lakossági fogyasztás és a beruházások bővülése okozza. 2019-ben a kínai deficit tovább emelkedett, 46,3%-kal nőtt, miközben a magyar kivitel Kínába az előző évihez képest közel háromnegyedére csökkent, míg a kínai import 20,5%-kal növekedett.

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara a deficitese magyar-kínai mérleggel kapcsolatos elemzése során megállapította: „A Kína és Magyarország közötti külkereskedelmet főként multinacionális vállalatok bonyolítják. A Kínával szembeni jelentős kétoldalú áruforgalmi deficit részben a multinacionális vállalatok belső munkamegosztásából fakad, ugyanis a Magyarországra importált áruk nagy része az összeszerelés után késztermékként re-exportra kerül, és máshol exporttöbbletként mutatkozik.”²⁷

A magyar-kínai deficit csökkentésében remélhetőleg jelentős lesz a gyógyszeripari szerepvállalás, mivel több magyar gyógyszer kínai törzskönyvezése van folyamatban. A gyógyszergyáraknak a kínai paletta fejlesztése során azonban arra is figyelniük kell, hogy a megfelelő marketing munkát követően a kínai igények egy-egy termék vonatkozásában a megszokott nagyságrendektől eltérően, hatalmas mértékben növekedhetnek. Az igényeknek ezt a számunkra szokatlan nagyságrendjét is bírni kell kapacitással, és ki kell tudni elégíteni, mert egyébként kárba vész a befektetett pénz, energia és idő.

Tény, hogy Kínával nehéz felvenni a versenyt az ottani alacsony bérek miatt, pedig „jelenleg a bérek Kínában ötször magasabbak, mint az 1990-es évek közepén voltak.”²⁸

²⁶ Szunomár Ágnes (2018): Kína – a békés partner Az Európai Unió és a Kínai Népköztársaság gazdasági kapcsolatainak története, aktualitásai és lehetőségei. MTA KRTK Világgazdasági Intézet: Változó Európa a változó világban (302. old)

²⁷ Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (2020): Piaci útmutató a Kínai Népköztársaságról

²⁸ Yukon Huan (2019): A Kína-talány megfejtése. Pallas Athéné Könyvkiadó, Budapest (22.old)

Össességében elmondható, hogy Kína részaránya az exportban szerény, 1-2%, az importban lényegesen jelentősebb, amit az bizonyít a legjobban, hogy 2019-ben már a második legnagyobb importpartnerünké vált Kína.

2. táblázat

A kínai termékforgalom a magyar külkereskedelemben 2013-2019 között

(milliárd forint)

Időszak	Kivitel összesen	Kivitel Kínába	Megoszl. %	Behozatal összesen	Behozatal Kínából	Megoszl. %
2013	24 118	444	1,84	22 163	1 192	5,38
2014	26 064	495	1,90	24 127	1 178	4,88
2015	28 014	502	1,79	25 349	1 333	5,26
2016	28 960	631	2,18	25 931	1 368	5,28
2017	31 134	735	2,36	28 633	1 459	5,10
2018	33 409	631	1,89	31 657	1 718	5,43
2019	35 416	481	1,36	33 833	2 071	6,12

Forrás: statinfo.ksh.hu (Utolsó frissítés:2020.04.01.), Letöltések: 2020.06.15. KSH Statinfo v39.

A Kínába irányuló export a vizsgált időszakban 2017-ben érte el csúcspontját, amikor a gépek és szállítóeszközök termékcsoportban az előző évihez képest 22%-kal sikerült megemelni a kivitelt. 2018-tól a Kínába irányuló magyar export folyamatosan csökkent, 2019-ben abszolút értékben alig haladta meg a kivitelt a 2013-as szintet.

A kínai import részaránya ugyanebben az évben (2019) átlépte a 6%-ot, és ezzel a vizsgált időszak legmagasabb értékét képviseli, meghaladva a kétezer milliárd forintot. A kínai behozatal 2014 óta folyamatosan emelkedik.

„2019-ben a tíz legfontosabb export célországunk közül valamennyi európai uniós tagállam volt. Magasan kiemelkedett külkereskedelmi partnereink közül a teljes forgalomból való 28%-os részesedésével Németország.

A behozatal esetében tíz legfontosabb partnerországunk között nyolc európai uniós tagállam volt, rajtuk kívül Kína és Oroszország tartozott még ide. Az exporthoz hasonlóan a partnerországok közül szintén kiemelkedik Németország, amely a teljes importforgalomból 25%-kal részesedett.

A legfontosabb partnerországok vonatkozásában 2018-hoz képest jelentős elmozdulás Kína esetében történt, a 4. helyről a 2. helyre lépett előre.”²⁹

²⁹ KSH (2020): Helyzetkép a külkereskedelemről, 2019

1.2. A magyar-kínai export-import áruszerkezet

A Kínába irányuló export és a kínai import összetételét a 3. és 4. táblázat mutatja be. A külkereskedelmi forgalomba kerülő termékek osztályokba sorolása az ENSZ külkereskedelmi statisztikáihoz használt SITC (Standart International Trade Classification, Szabványos Nemzetközi Kereskedelmi Osztályozás) fő kategóriái alapján történt.

3. táblázat

Magyarország kínai exportja árufőcsoportok szerint 2013-2019 között

(milliárd forint)

Időszak	Élelmiszer ital, dohány	Nyersanyag	Energia- hordozók	Feldolgozott termékek	Gépek és szállítóeszk.	Összesen
2013	1	10	0	100	333	444
2014	5	8	0	113	369	495
2015	14	6	1	122	359	502
2016	21	6	1	144	459	631
2017	19	7	2	147	560	735
2018	8	11	2	186	424	631
2019	6	13	3	189	270	481

Forrás: statinfo.ksh.hu (Utolsó frissítés:2020.04.01.), Letöltések: 2020.06.15. KSH Statinfo v39.

A Kínába irányuló export domináns része a feldolgozott termékek, valamint a gépek és szállítóeszközök árufőcsoportba tartozik. Relatív kis értéket képviselnek az élelmiszerek, a nyersanyagok és az energiahordozók.

A gépek és szállítóeszközöknél az export növekedése 2017-ig volt jellemző. 2017-ben az emelkedés meghaladta a 100 milliárd forintot. A következő esztendőben jelentős csökkenés következett be, és 2019-ben már nem érte el a gépek és szállítóeszközök kivitele a 2013-as szintet sem, annak csak 81,1%-a realizálódott.

A feldolgozott termékcsoporthoz exportja folyamatosan növekvő, tartalmazza a vegyipari árukat is, ezen belül a gyógyszeralapanyagokat, a gyógyszereket és gyógyszerészeti termékeket.

A legjelentősebb növekedés a feldolgozott termékeknél 2018-ban következett be. Az előző évihez képest ekkor 26,5%-kal emelkedett a kivitel, ami közel 40 milliárd forintos bővülést jelent, és egyben a vizsgált időszak legnagyobb kiugrása a feldolgozott termékkategóriában. A 2019. évi export értéke 189 milliárd forint, amelyen belül a vegyi áruk kategória képviseli a legnagyobb részarányt. A feldolgozott áruk közel 32 %-a volt vegyi áru, összesen 59,6 milliárd forintot tett ki. A vegyi árukon belül a domináns rész a gyógyszer és gyógyszerészeti termékcsoporthoz 40 milliárd forinttal. Egyébiránt az összes magyar feldolgozott termékcsoporthoz belül 2019-ben a gyógyszer és gyógyszerészeti termék külkereskedelmi mérlegének éves többlete 369 milliárd forint, amint azt az 5. táblázat szemlélteti.

Magyarország kínai importja árucsoportok szerint 2013-2019 között

(milliárd forint)

Időszak	Élelmiszer ital, dohány	Nyersanyag	Energia- hordozók	Feldolgozott termék	Gépek és szállítóeszk.	Összesen
2013	4	1	0	173	1 014	1 192
2014	4	1	1	190	982	1 178
2015	4	2	0	249	1 078	1 333
2016	4	2	1	278	1 083	1 368
2017	4	3	0	354	1 098	1 459
2018	5	4	0	511	1 198	1 718
2019	5	5	0	580	1 481	2 071

Forrás: statinfo.ksh.hu (Utolsó frissítés:2020.04.01.), Letöltések: 2020.06.15. KSH Statinfo v39.

A kínai import összetétele termékcsoport vonatkozásában nagyon hasonló az exportéhoz. A meghatározó részt az importban is a feldolgozott termékek, valamint a gépek és szállítóeszközök csoportja adja. A különbség a növekedés dinamikájában van mindkét árucsoportban.

A gépek és szállítóeszközök vonatkozásában az értékindex 2013 és 2019 között az exportnál 81,1%, míg az importnál 146%.

A feldolgozott termékek forgalmának értékindexe az exportban 2013 és 2019 között 189%, az importban az emelkedés lényegesen nagyobb, 335,3%.

A 2019. évi kínai import feldolgozott termékek főcsoportja (580 milliárd forint) rendkívül heterogén. Domináns termék sem nevezhető meg, itt érvényesül igazán, hogy „Kína a világgazdaság műhelye.”³⁰

A legmagasabb részarányt 16,4%-kal az optikai, orvosi és mérőműszerek képviselik 95 milliárd forinttal. A termékcsoportban kiemelkedőek az optikai elemek (28 milliárd forint), a mérőkészülékek (közel 17 milliárd forint), az automataszabályozó és ellenőrző készülékek (12 milliárd forint) és a gyógyászati műszerek (10,4 milliárd forint).

A vegyipari termékek részaránya 15,5%, közel 90 milliárd forint, amelyen belül a gyógyszeripar által is nagy mennyiségben vásárolt gyógyszeralapanyagok is szerepelnek. A vegyipari termékek között a szerves vegyi anyagok a meghatározók 61 milliárd forinttal. A gyógyszer és gyógyszerészeti termékek 6 milliárd forinttal képezik részét a vegyipari termékeknek.

A tradicionális kínai textilárak 15,3%-ot tesznek ki (89 milliárd forint). A fémárak aránya 15,2%, 88 milliárd forint. Jelentős a bútorok, lámpák, lábbelik, játékok és sporteszközök importja is.

³⁰ Majoros Pál (2011): Régiók a világgazdaságban, Kína, a világgazdaság műhelye. Perfekt Zrt., Budapest

1.3. Gyógyszer és gyógyszerészeti termékek a külkereskedelemben

A feldolgozott termékek forgalmából az alábbi táblák a gyógyszer és gyógyszerészeti termékek összevont, SITC kategóriák szerinti külpiaci adatait ismertetik.

Jogszáály határozza meg azt Magyarországon, hogy mi minősül gyógyszernek: A „*gyógyszer*: bármely anyag vagy azok keveréke, amelyet emberi betegségek megelőzésére vagy kezelésére alkalmazható terméként jelenítenek meg, vagy azok az anyagok vagy keverékei, amelyek farmakológiai, immunológiai vagy metabolikus hatások kiváltása révén az ember valamely élettani funkciójának helyreállítása, javítása vagy módosítása, illetve az orvosi diagnózis felállítása érdekében az emberi szervezetben vagy emberi szervezeten alkalmazhatók.”³¹

A gyógyszerészeti termékek csoportjába tartoznak például az emberi vagy állati eredetű anyagok terápiás vagy megelőzési célra, a steril fonalak, vatták, gézek, kötszerek, vérkészítmények, kontrasztanyagok, ellenszérumok, immunológiai termékek, vércsoportreagensek, vakcinák, toxinok, fogászati anyagok, heparin, hormonok, glikozidok, vegytiszta cukrok, növényi alkaloidák, vitaminok, provitaminok, antibiotikumok.

5. táblázat

Magyar és magyar-kínai gyógyszer és gyógyszerészeti termék külkereskedelmi forgalma
2013-2019 között

(milliárd forint)

Időszak	Kivitel	Behozatal	Mérleg	Kivitel	Behozatal	Mérleg
	összesen	összesen	összesen	Kínába	Kínából	Kína
2013	1 136	807	329	13	3	13
2014	1 194	929	265	13	3	10
2015	1 391	1 108	283	25	4	21
2016	1 385	1 095	290	27	4	23
2017	1 489	1 171	318	24	6	18
2018	1 699	1 422	277	40	5	35
2019	1 822	1 453	369	40	6	34

Forrás: statinfo.ksh.hu (Utolsó frissítés:2020.04.01.), Letöltések: 2020.06.15. KSH Statinfo v39.

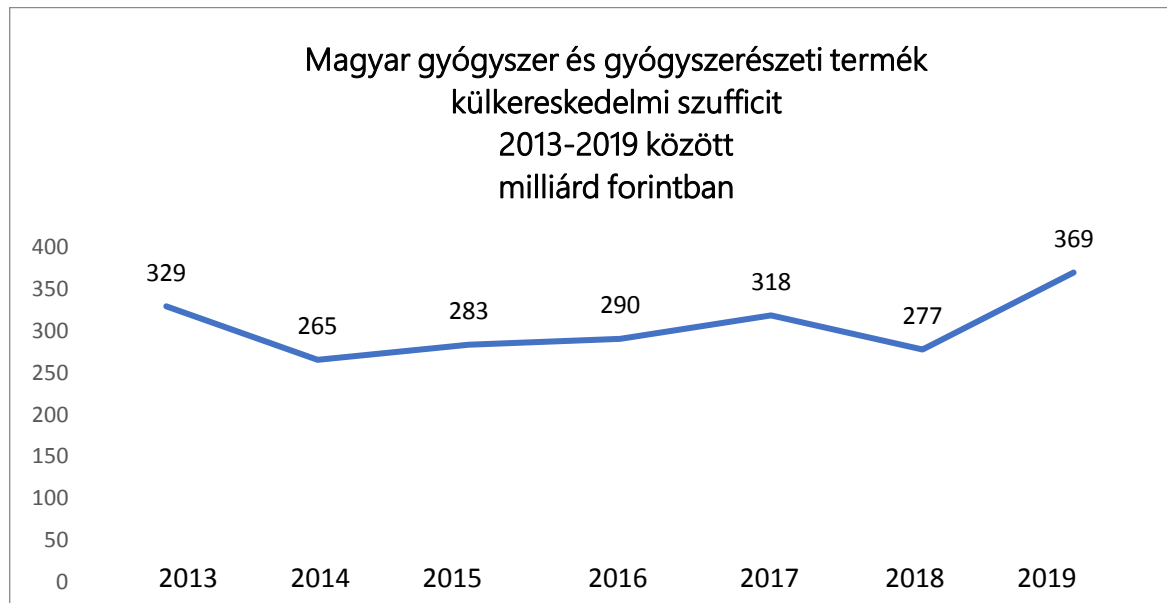
A gyógyszer és gyógyszerészeti termékeknél a 2016-os megtorpanáson kívül mind az export, mind az import különböző mértékben, de folyamatosan emelkedő. 2016-ban Oroszországban recesszió volt, ebben a termékcsoporthoz az export „több, mint tizedével csökkent, amihez részben a rubel árfolyamváltozása is hozzájárult.”³²

³¹ 2005. évi XCV. törvény az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályozó törvények módosításáról 1§ 1.

³² KSH (2017) Jelentés a külkereskedelem 2016. évi teljesítményéről

A 5. és 6. ábra a gyógyszer és gyógyszerészeti termékek külkereskedelmi mérlegének egyenlegeit mutatja be.

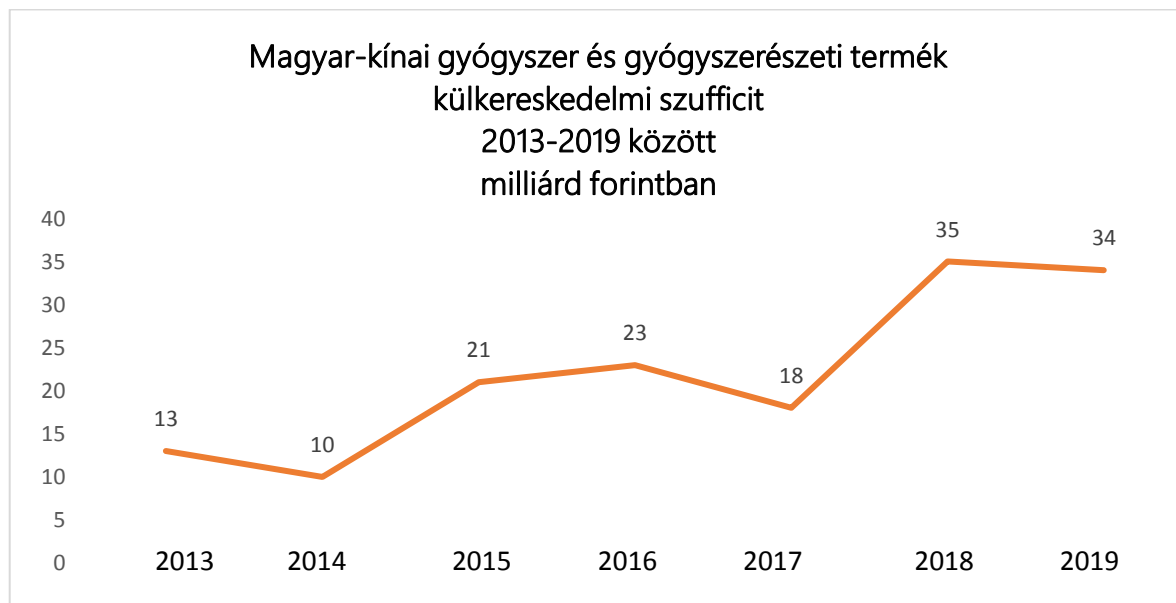
5. ábra

Forrás: statinfo.ksh.hu (Utolsó frissítés:2020.04.01.), Letöltések: 2020.06.15. KSH Statinfo v39. 5. táblázat alapján saját szerkesztés

A gyógyszer és gyógyszerészeti termékek 265-369 milliárd forint intervallumban járultak a magyar külkereskedelmi termékforgalom többletéhez a vizsgált időszakban.

6. ábra

Forrás: statinfo.ksh.hu (Utolsó frissítés:2020.04.01.), Letöltések: 2020.06.15. KSH Statinfo v39. 5. táblázat alapján saját szerkesztés

A gyógyszer és gyógyszerészeti termékcsoporthoz a magyar exportjának 1-2 %-át adja ki a Kínába irányuló, és a kínai import ez esetben a fél százalékot is alig éri el. A magyar-kínai gyógyszer

és gyógyszerészeti termékek külkereskedelmi mérlegének szufficitese egyenlegét kisebb megtorpanások kísérik ugyan, de ezzel együtt nevezhetjük emelkedőnek. A termékcsoporthoz mérlege 10-34 milliárd forint többletet eredményezett a kínai relációban a vizsgált időszakban.

Korábban láthattuk, hogy Magyarország minden terméket tartalmazó külkereskedelmi termékforgalmi mérlege a vizsgált időszakban aktív, a magyar-kínai termékforgalom azonban deficites. Ha viszont csak a gyógyszer és gyógyszerészeti termékcsoporthoz vizsgáljuk, akkor mindkét kategória többletet mutat. A magyar gyógyszer és gyógyszerészeti termékek export-import egyenlege éppúgy pozitív, mint a magyar-kínai, vagyis ebben a szegmensben Kína érdeklődése a magyar áruk iránt nagyobb, mint fordítva.

A 6. táblázattal (Magyarország gyógyszer- külkereskedelmi forgalma a világgal és Kínával) egybevetve, amely kizárólag a gyógyszerek forgalmát mutatja be, az imént tárgyalt 5. táblázatot, egyértelművé válik, hogy a magyar export dominánsan gyógyszer, míg a kínai import szinte kizárólag gyógyszerészeti termék.

1.4. Gyógyszerek a külkereskedelemben

A korábban bemutatott táblázatok a KSH SITC szerinti adatbázisára épültek. A gyógyszerek árucsoportja a SITC szerinti adatgyűjtéssel nem érhető el, mivel ennél a módszernél a gyógyszerészeti termékekkel összevontan történik az adatfeldolgozás.

A gyógyszerek önálló megjelenítése a Kombinált Nomenklatúra segítségével lehetséges, ezért szükséges a KN 3003, 3004 értékeinek összevonása. A gyógyszer árucsoport viszont nem elemezhető 2013-tól, amint az előző táblázatok esetében történt, csak 2015-től, mivel a termékszintű adatokat a Kombinált Nomenklatúra szerint ettől az időponttól gyűjti a KSH. A gyógyszer- külkereskedelmi adatai ezért a 2015-2019 közötti időszakot mutatják be. A táblázat millió forintban készült, ugyanis a kínai importot nem tükröznék a milliárd forintban előállított kimutatás, mert nem adna kerekítést a behozatal.

Az egészségügyi ellátás alapvető és fontos területe a gyógyszerellátás. „A Magyarországon előállított készítmények a belföldi gyógyszerforgalomnak több mint a felét fedezik...”³³ A belföldi forgalom többi részét az import gyógyszerek adják. A magyar gyógyszeripar versenyképességét mutatja, hogy az általa előállított gyógyszereknek a 80-84 százalékát a világpiacra 130 országban vásárolják, többek között Kínában is. „2018-ban a magyar gyógyszeripari kivitel világszinten a 18. helyen áll.”³⁴

³³ <https://hirado.hu/belfold/gazdasag/cikk/2019/10/15/varga-folytatodhat-a-magyar-gyogyszeripar-fejlolese>

³⁴ www.kormany.hu/hu/kulgaszdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/a-gyogyszeripar-kulcsszerepet-jatszik-a-magyar-gazdasag-dimenziovaltasaban

Magyarország gyógyszer-külkereskedelmi forgalma a világgal és Kínával
2015-2019 között

(millió forint)

Időszak	Kivitel összesen	Behozatal összesen	Mérleg összesen	Kivitel Kínába	Behozatal Kínából	Mérleg Kína
2015	944 411	741 082	203 329	19 200	0	19 200
2016	930 585	741 962	188 623	21 894	1	21 893
2017	973 432	760 923	212 509	13 844	18	13 826
2018	984 655	834 286	150 369	25 499	122	25 377
2019	1 023 262	838 600	184 662	13 539	49	13 490

Forrás:statinfo.ksh.hu (utolsó frissítés: 2020.04.01.) Letöltés:2020.07.03. KSH Statinfo v39.

A magyar gyógyszerválaszték jelentős részét a belföldi gyógyszergyártás biztosítja. A hazai egészségügyi ellátás színvonalának emelése érdekében a külföldről behozott gyógyszerek értéke évről-évre növekvő, 13%-kal emelkedett az értékindex 2015-2019 között.

Az importált gyógyszerek körében a kínai rész elhanyagolható mértékű. Jelentősebb kínai import 2018-ban volt, 122 millió forint, ami alig haladta meg az összes gyógyszerbehozatal 0,1%-ét. Valószínű ez a hagyományos kínai orvosláshoz kapcsolódó import volt, mivel a Heilongjiang Kínai Orvostudományi Egyetem székhelyen kívüli alapidipomás képzése folyik a Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Karán, amihez és a hazai kínai klinikák működéséhez is a hagyományos kínai gyógyszerek (TCM) nyilvánvalóan szükségesek. Kínában, Európával ellentétben a Kínai Gyógyszerkönyvben szerepelnek a gyógynövények és egyéb tradicionális gyógyhatású készítmények, ott ezek gyógyszernek minősülnek és törzskönyvezettek.

A nemzetközileg elismert magyar gyógyszeripar a belföldi ellátási kötelezettségének teljesítése mellett kiemelkedő export tevékenységet folytat. A legfontosabb gyógyszer-külkereskedelmi exportpartnerek Oroszország (bár 2017-ig az orosz forgalom mélyrepülésben volt, részben a rubel gyengülése, részben egyéb okok miatt, 2017-től azonban ismét megerősödött), FÁK-országok, és Közép-Kelet-Európa, melyből kiemelkedő a román gyógyszerkivitel. A felsorolt országokba történő gyógyszerexport okai tradicionálisak, (a szocializmus időszakára vezethető vissza), de a magyar gyógyszerek jelen vannak az EU legtöbb országában, melyek közül kiemelkedik Németország, Franciaország, Olaszország és Nagy-Britannia.

A világ 130 országába értékesítik a termékeiket a magyar gyógyszergyárak, Európában és Európán kívül, így például Ázsiában, Észak- és Latin-Amerikában, valamint Afrikában egyaránt vásárolnak magyar gyógyszereket.

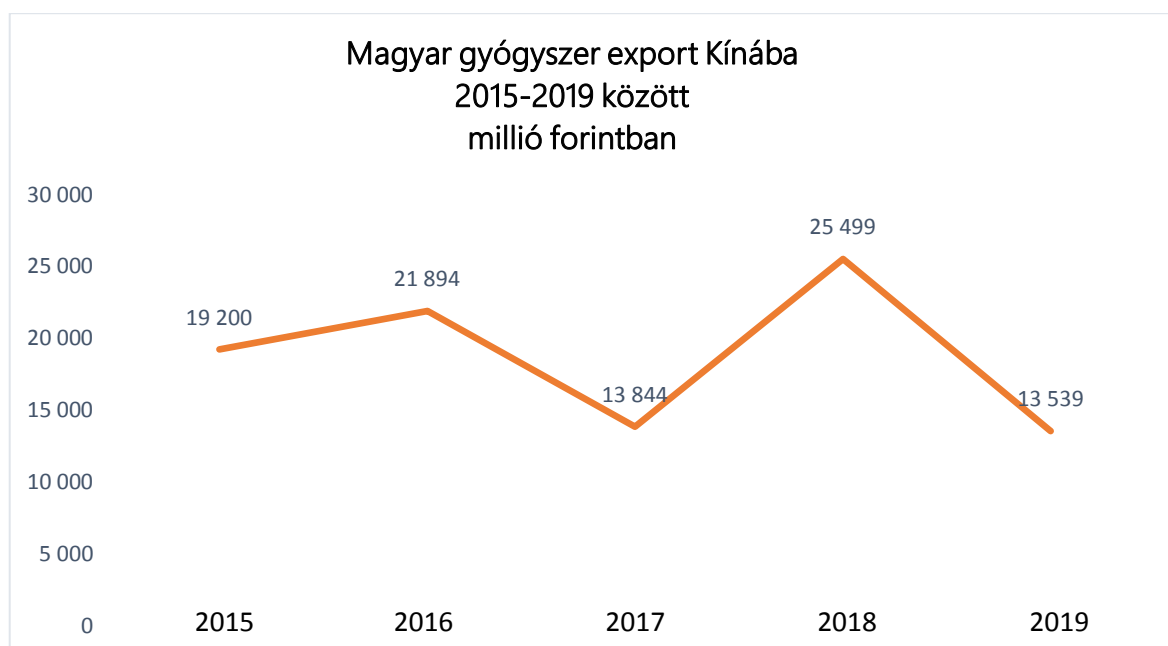
7. ábra

Forrás: statinfo.ksh.hu (utolsó frissítés: 2020.04.01.) Letöltés:2020.07.03. KSH Statinfo v39. 6. táblázat alapján saját szerkesztés

A gyógyszer kivitele a 2016. évit kivéve, folyamatosan emelkedő. 2016-ban a forgalom csökkenését a rubel árfolyamváltozása miatti orosz vásárlások drasztikus visszafogottsága idézte elő. 2019-ben a gyógyszer exportja már meghaladta az ezer milliárd forintot. A külföldre exportált gyógyszerek értéke 8%-kal emelkedett 2015-2019 között.

8. ábra

Forrás: statinfo.ksh.hu (utolsó frissítés: 2020.04.01.) Letöltés:2020.07.03. KSH Statinfo v39. 6. táblázat alapján saját szerkesztés

A magyar gyógyszerexport mértéke Kína irányában sem elhanyagolható, annak ellenére sem, hogy a vizsgált időszak egyik évében sem érte el a kínai rész a teljes magyar gyógyszerexport

3%-át. A Kínába irányuló magyar exportteljesítmény meglehetősen hullámzó. Kiemelkedő mértéket ebben a relációban 2018-ban ért el a gyógyszeripar a közel 25,5 milliárd forintos kiszállítással, ami 2,6%-os részarányt jelent.

2019-ben vinpocetin hatóanyagú Cavinton volt a legsikeresebb magyar termék, ennek teljes kínai forgalma megközelítette a 32 millió USD-t. A közel jövőben várható a Kínába irányuló gyógyszerek exportjának emelkedése, ugyanis tíz-húsz magyar gyártású gyógyszer kínai törzskönyvezése van jelen pillanatban folyamatban.³⁵

1.5. A múlt megértése segíti az előrelátást

Magyarország és Kína közötti külkereskedelmi termékek kivitelének és behozatalának elemzése során igazolódott az a hipotézis, hogy a gyógyszeripari export nem túl jelentős Kína irányába. A teljes magyar gyógyszer és gyógyszerészeti termék vonatkozásában a kínai rész 1,6-2,4%-os részarányt mutat. A 2018-2019-es években a csökkenő kínai vásárlások aránya a teljes kivitelhez viszonyítva alacsonyabb részarányt jelez (1,9%, 1,4%) mint a gyógyszer, gyógyszerészeti terméken belüli részarány (2,4%, 2,2%).

7. táblázat

Magyar-kínai termékexport alakulása kiemelt termékcsoportonként 2015-2019 között

Időszak	export összesen			gyógyszer, gyógysz.termék			gyógyszerek		
	összesen	Kínába	Kína/össz	összesen	Kínába	Kína/össz	összesen	Kínába	Kína/össz
	milliárd forintban	%-ban		milliárd forintban	%-ban		milliárd forintban	%-ban	
2015	28 014	502	1,8	1391	25	1,8	944	19	2,0
2016	28 960	631	2,2	1385	27	1,9	931	22	2,4
2017	31 134	735	2,4	1489	24	1,6	973	14	1,4
2018	33 409	631	1,9	1699	40	2,4	985	26	2,6
2019	35 416	481	1,4	1822	40	2,2	1023	14	1,4

Forrás: statinfo.ksh.hu (Utolsó frissítés:2020.04.01.), Letöltések: 2020.06.15. KSH Statinfo v39. 1., 5., 6., táblázatokból készített összeállítás

A Kínába irányuló gyógyszerexport a teljes gyógyszerexport 1,4-2,6 %-át teszi ki a vizsgált időszakban, és ha a teljes magyar exporthoz viszonyítjuk ugyanezt az adatot, akkor a részesedés a 0,1%-ot sem éri el.

A Kínába irányuló export alacsony értékét magyarázza a Kínában törzskönyvezett magyar gyógyszerek kevés száma, és emellett a lakosság többségében, mint ismeretes a hagyományos, modern gyógyszerek nélküli kezeléseket választja.

³⁵ Paksi Zoltán-König Dániel (2020) interjú

Magyar-kínai termékimport alakulása kiemelt termékcsopontonként 2015-2019 között

Időszak	import összesen			gyógysz. gyógyszer.termék			gyógyszerek		
	összesen	Kínából	Kína/össz	összesen	Kínából	Kína/össz	összesen	Kínából	Kína/össz
	milliárd forintban	%-ban		milliárd forintban	%-ban		milliárd forintban	%-ban	
2015	25 349	1 333	5,3	1 108	4	0,4	741	0	0
2016	25 931	1 368	5,3	1 095	4	0,4	742	0	0
2017	28 633	1 459	5,1	1 171	6	0,5	761	0	0
2018	31 657	1 718	5,4	1 422	5	0,4	834	0	0
2019	33 833	2 071	6,1	1 453	6	0,4	839	0	0

Forrás: statinfo.ksh.hu (Utolsó frissítés:2020.04.01.), Letöltések: 2020.06.15. KSH Statinfo v39. 1., 5., 6., táblázatokból készített összeállítás

A kínai gyógyszerimport jelenleg nem jellemző, és a jövőben sem várható változás ezen a téren a gyógyszer sajátos piacra lépési jellemzője miatt. A törzskönyvezés sok időt, pénzt és energiát felemésztő folyamat. A kínaiak, noha beléptek a generikus gyártók soraiba, nem valószínű, hogy egy Magyarország méretű államban fognak gyógyszert törzskönyveztetni. Nem lenne ez racionális lépés részükről. A lényegesen nagyobb lakosságszámú országokat hatékonyabb megcélózniuk, a fogyasztói piac nagysága ugyanis nagyban segíti a költségek megtérülését, mivel az jelentős mértékben befolyásolja a forgalmi várakozásokat.

Importban a magyar gyógyszeripar számára, akárcsak a fejlett nyugat számára, a gyógyszeralapanyagok egyik fontos beszerzési forrását jelenti Kína. A gyógyszeralapanyagok értékét az Import összesen Kínából oszlop tartalmazza, sok egyéb importcikkkel összevontan, ahogy azt a 4. táblázat bemutatta, és a feldolgozott termékeken belül a vegyi anyagok leírása összefoglalta.

Exportnál figyelembe kell venni azt, hogy Kínában a gazdagodó középosztály igényei sok szempontból megnövekedtek. A vagyonosodó réteg dominánsan a nagyvárosok lakói közül kerül ki, és szerény becslések szerint is létszámuk eléri a 250-400 millió főt. A középosztály felső rétegének életvitele és ezzel együtt a fogyasztási szokása is gyökeresen megváltozott, egyre többet költenek élelemiszerre, ruhákra, autókra és az egészségügyre is. Ráadásul ebben a szegmensben a fiatalabb generáció, a népességszabályozás miatti „egykek” a felmenőik takarékoskodó szokásait sem követi. A súlyos környezeti terhelés miatt ezek a gazdagok az egyéb luxuskiadásuk mellett egyre többet kénytelenek áldozni az egészségügyre. A levegőszennyezés légúti betegségeket, fejfájást, szédülést, az immunrendszer felbomlását, asztmás rohamokat, érrendszeri megbetegedéseket okozhat. Bár a kínai betegek nagyrészt a tradicionális orvoslásban keresik a gyógyulást, egyre többen próbálkoznak a modern gyógyszerekkel is. Érdemes tehát figyelni erre, és a legversenyképesebb gyógyszereinket célravezető Kínában törzskönyveztetni. Az így generált exporttöbblet csökkentheti a magyar-kínai termék-külkereskedelmi mérleg deficitjét.

2. A MAGYAR GYÓGYSZERIPAR ÉS A KÍNAI KÜLPIACI LEHETŐSÉGEI

Magyarország nyersanyagokban szegény, ezért fontos szem előtt tartani a műszaki fejlődés és a permanens innovációs képességet. Nem véletlen, hogy a nyersanyag vonatkozásában hasonló adottságokkal rendelkező Svájc is nagy hangsúlyt helyez a gyógyszergyártásra, például a Baselben működő két nagy múltú cégre, a Rochera és a Novartisra, melyből az utóbbi a Ciba-Geigy és Sandoz fúzió révén jött létre. A gyógyszergyártás ideális a nyersanyag-szegény országok számára, mivel a gyógyszerben magas a hozzáadott érték, relatíve alacsony az anyag- és energiatartalom; a kimagasló tudástartalom a domináns.

A magyar gyógyszeripar is a svájcihoz hasonlóan komoly hagyományokkal rendelkezik, siker ágazatnak tartott szektor a feldolgozóipari ágazatok között, kulcsszerepet játszik a gazdaságban. Jellemzője az innovációs képesség, a nagy ráfordítást igénylő, magas szintű kutatás és fejlesztés, a nagy szellemi tőkét és szaktudást igénylő munka, a kiugróan nagy befektetési igény és a lassú a megtérülés. Az iparágról azt is érdemes tudni, hogy világszerte magas nyereséget realizál. Tipikus végtermékük, a gyógyszerek fontos szerepet játszanak a betegségek gyógyításában és megelőzésében, ezért a keresletük szinte folyamatosnak mondható.

Nevezhetjük a gyógyszeripart az egyik legváltásállóbb szektornak, amit a most lezajló koronavírus-járvány is igazolt. A gyógyszergyárak működése a veszélyhelyzetben is töretlen volt. Sőt, megélnékült a járvány alatt a kereslet, igaz ez első sorban a lakosság túlzott óvatosságának és a kijárási korlátozás okozta „bepájzolásnak” volt köszönhető. „A megnövekedett vásárlási igények nemcsak Magyarországon, hanem Európa-szerte megfigyelhetőek voltak.”³⁶

A gyógyszeripar az egyike a legperspektivikusabb iparágnak, mivel az átlag életkor folyamatos emelkedése miatt az elöregedő társadalmak szakadatlanul növelik a jelen és jövőbeni gyógyszerigényt. „A ma ismert mintegy 30.000-féle betegségnek mindössze az egyharmada gyógyítható, illetve kezelhető gyógyszeresen.”³⁷ Vannak tehát régóta ismert, gyógyíthatatlan betegségek, és felismerésre kerülnek újak, mint például most a COVID-19. A megoldatlan egészségügyi problémákra a gyógyszeripar folyamatos kutatással keresi a megoldást, a jövő új gyógyszerét.

„Soha ennyi laikus nem követte a vakcinakutatás legújabb eredményeit, mint a koronavírus-járvány idején.” Eddig hat vakcinajelölt vegyület fejlesztőinek sikerült a WHO által is számon-

³⁶ www.pharmindex-online.hu/hirek-cikkek/koronavirus-ogyei-csillapodott-a-gyogyszervasarlasi-laz

³⁷ Antalóczy Katalin (1999) Privatizáció a gyógyszeriparban. ÁPV Rt./GJW-CONSULTATIO, Budapest (12. old.)

tartott, előrehaladott III. klinikai fázisba eljutnia a védőoltás kifejlesztéséért folyó versenyben (három amerikai, egy angol és kettő kínai).³⁸

A gyógyszergyártókat elvileg két csoportra oszthatjuk: innovatívra és generikusra. A csoportok stratégiája is eltérő.

- Az innovatív gyártók innovatív, azaz originális gyógyszereket állítanak elő, olyan hatóanyaggal, amely újdonság, korábban nem volt ismert a gyógyszeripar számára. Az originális gyógyszerek találmányok, szabadalmi oltalom alatt állnak a védettségi időn belül. Előállításuk nagyon költséges, sok évi kutatás, fejlesztés eredménye, és emellett rendkívül kockázatos is, „az OECD (Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet) tanulmánya szerint a már kifejlesztett és szabadalommal levédett termékeknek csak kis része kerül piacra (tízezerből tíz).”³⁹ A jogvédelem exkluzív, monopolisztikus jogokkal biztosítja az originális gyógyszerek költségeinek megtérülését. A védettségi időn belül a terméket a szabadalmazó határkölség felett forgalmazhatja, és közben élvezzi a kizárólagosságot. Az innovatív gyártók versenyképességi tényezője a megfelelő színvonalú kutatás-fejlesztés.
- A generikus gyártók gyógyszerei az originális (márkanévvel rendelkező) gyógyszerekkel ekvivalens termékek, ugyanazokat a hatóanyagokat tartalmazzák, és biológiailag ugyanazt a kezelési eredményt kell nyújtaniuk (ennek bizonyítása a forgalmazási engedély feltétele), mint az originális gyógyszereknek. A szabadalmi idő elteltével az originális gyógyszerek másolhatók a generikus gyártók által kidolgozott technológiával, de az összetéveszthetőség elkerülése érdekében más néven kerülnek forgalomba. A törzskönyvezés egyszerűbb és olcsóbb, mivel a klinikai vizsgálatok jelentős része kimarad az eljárásból, csak a hatóanyag azonosságát kell bizonyítani. A generikus gyógyszer ára jellemzően jóval alacsonyabb az originális gyógyszerénél (előfordulhatnak kivételek), mivel az alacsonyabb törzskönyvezési díjon kívül nem tartalmazza az ár a hatóanyag kifejlesztési költségét sem. A generikus piacon árverseny van, ugyanis általában egy adott originális termék több generikus változata is belép a kínálatba. A generikusok versenyképességi tényezője a termelési költségek alacsony szintje, a gyártók profitjuk érdekében a költségek csökkentésére törekcsenek.⁴⁰

³⁸ infostart.hu/tudomany/2020/08/23/ez-a-hat-vakcinajelolt-all-a-legjobban-a-koronavirus-elleni-versenyben

³⁹ Gazdasági Versenyhivatal (2003): A gyógyszerpiac versenypolitikai szabályozásának kérdései. Versenypolitikai füzetek 6. szám. GVH, Budapest (94.pont)

⁴⁰ Labancz Andrea (2017): Az innovatív gyógyszerek szabadalmának gazdaságra gyakorolt hatása. Infokommunikáció és Jog folyóirat, 2017. Különszám, (47-53 old.)

A magyar gyógyszeripar főleg generikus gyártásra szakosodott, de emellett a folyamatos K+F tevékenység eredményeként több originális molekulát is kifejlesztett, és piacra vezetett. A magyar gyógyszerek megbízhatóak, külföldön is kurrenssek. „A gyógyszer gyártása során a gyógyszerek megbízhatóságát garantáló szabályok teljeskörűen harmonizáltak tekinthetők, nincsen érdemi eltérés a magyar szabályozás és a fejlett európai országok szabályozása között.”⁴¹

Napjainkban egyre több vállalat válik globálissá, és ez a gyógyszeriparra is jellemző. Más iparágakhoz hasonlóan a gyógyszeriparban is nő a koncentráció, és jellemző a gyógyszergyárak összeolvadása, amint azt a világ egyik legnagyobb gyógyszergyára, a már említett Novartis példája is mutatja. A méretgazdaságosság előnyeinek kihasználása a gyógyszergyárak célja, és ebbe a folyamatba a privatizációval a legnagyobb magyar gyógyszergyártók többsége is betagozódott. Gyáróriások alakultak ki, például a GlaxoSmithKline, a Roche Holding, a Sanofi Aventis, ezutóbbi jogelődje, az akkor „még a francia állam tulajdonában lévő Sanofi”⁴² vásárolta fel a privatizáció során a Chinoin részvényeinek 40%-át 1991-ben, és végül 1995-ben szerezte meg a 100%-ra a tulajdonjogot.⁴³

„A kelet-közép-európai országokban a gazdasági szerkezet átalakítása elsősorban a külföldi működőtőke-befektetéseken (FDI) alapuló fejlesztési utat követte, amely rövid távon hozzájárult a termelékenység és a versenyképesség javulásához.”⁴⁴ A magyar gyógyszergyárakat többnyire szakmai befektetők vették meg, amint ez a Chinoin esetében is történt. A francia FDI meglehetősen aktívnak bizonyult a magyar gyógyszergyárak vonatkozásában, ugyanis az Egis Gyógyszergyár Zrt. a szintén francia Servier Csoport (családi vállalkozás, melyet 1954-ben Jaques Servier francia mérnök alapított, és a társaság elnöke volt haláláig, jelenleg nonprofit alapítvány által irányított) leányvállalatává vált. A Biogál a világméretűvé növekedett, és a világ legnagyobb generikus gyártója, az izraeli Teva Pharmaceutical Industries Ltd. tulajdonába került. Az Alkaloida Vegyészeti Gyár Zrt. először az amerikai ICN Pharmaceuticals Incorporated tulajdona volt, majd az indiai székhelyű SUN Pharmaceutical Industrial Ltd. cégcsoport tagja lett.

Richter Gedeon Nyrt. megőrizte hazai pozícióját, a régió meghatározó multinacionális gyógyszervállalatává fejlődött, miközben egyre nagyobb mértékben növeli piaci jelentőségét a Független Államok Közösségének tagországaiban, az Európai Unióban, Japánban, Kínában

⁴¹ Gazdasági Versenyhivatal (2003): A gyógyszerpiac versenypolitikai szabályozásának kérdései. Versenypolitikai füzetek 6. szám. GVH, Budapest (30.pont)

⁴² Antalóczy Katalin (1999) Privatizáció a gyógyszeriparban. ÁPV Rt./GJW-CONSULTATIO, Budapest (36. old.)

⁴³ Antalóczy Katalin (1999) Privatizáció a gyógyszeriparban. ÁPV Rt./GJW-CONSULTATIO, Budapest (36-37. old.)

⁴⁴ Gál Zoltán (2019) Az FDI szerepe a gazdasági növekedés és a beruházások területi differenciálódásában Magyarországon. Közgazdasági Szemle, LXVI. évf., 2019. június (653–686. o.)

és az Amerikai Egyesült Államokban is. Jelenleg a Társaság több mint 40 országban van jelen, összesen 5 gyártóhellyel, 29 képviseleti irodával, valamint 38 kereskedelmi leány és nagykereskedelmi vállalattal.⁴⁵

A Magyarországon működő gyógyszergyárak, amint erről korábban már esett szó, a hazai gyógyszerellátási kötelezettségük teljesítése mellett, a hatékony, gazdaságos termelési méret kialakítása okán 130 országba, köztük Kínába is exportálnak. A gyógyszeralapanyagok importjában pedig Kína egyre növekvő szerepet játszik, annak ellenére, hogy nem egyszerű feladat kínai cégekkel kereskedni.

A nagy földrajzi távolság nemcsak a szállítási költséggel drágítja a termékek kereskedelmét, hanem sokkal nagyobb körültekintést igényel az üzletkötés tekintetében is, és ez is növelheti a költségeket. A kínai üzleti környezet jelentősen eltér az európaítól. Szükséges a kínai vállalatok üzletkötés előtti alapos, mindenre kitérő ellenőrzése (pl. bejegyzett jogi státusz, referencia, gyártási körülmények, dokumentáció, termékminta) a hamisított termékvásárlások, csalások és egyéb visszaélések elkerülése érdekében. A közvetítők, például ügynökök bevonása egy-egy ügyletbe újabb kockázatot jelenthet. Nélkülözhetetlen például a szerződésekre vonatkozó kínai jog ismerete, és annak betartása. A kárigény érvényesítése sok esetben szinte lehetetlen. Elmondható, hogy a transzparencia hiánya miatt a kínai piaci környezet kedvezőtlen.

A kereskedelmi kockázaton túlmenően azonban kalkulálni kell a politikai rizikóval is. Kockázatot jelent Kína agresszív diplomáciája, ugyanis a „Dél-kínai-tenger térségében folyó területi viták -főként a Fülöp-szigetek és Vietnám jogainak tekintetében-“⁴⁶ geopolitikai feszültségre utalnak. Japánnal és a szárazföldi szomszédjaival sem felhőtlen Kína kapcsolata, ez év júniusában például Indiával fegyveres összecsapásos határkonfliktusba keveredett. „Kína felemelkedése az utóbbi évtizedekben alapvetően megváltoztatta a regionális és globális erőviszonyokat, s e változások könnyen instabilitáshoz vezethetnek. Az eddigi egyensúly felborulása önmagában is konfliktusokat okozhat, elsősorban az Egyesült Államokkal ...”⁴⁷ Az amerikaiak aggódnak Kína növekvő gazdasági ereje okán. Kínának viszont az a meggyőződése, hogy az USA azon dolgozik, hogy megakadályozza a kínaiak felemelkedését. „Az USA stratégiai szándékáról szóló következtetéseit a kínai kormány egy ötpontos konszenzusban összegezte 2014-ben: (1) Kína elszigetelése, (2) Kína megfékezése, (3) Kína jelentőségének csökkentése (4) Kína belső felosztása, és (5) a kínai vezetés szabotálása.”⁴⁸ Az 1.1. fejezetben említett Amerikai Egyesült Államok és Kína közötti kereskedelmi háború viszont

⁴⁵ <http://www.richter.hu/hu-HU/rolunk/Pages/multunk.aspx>

⁴⁶ Maria Serena I. Diokno, Hsin-Huang Michael Hsiao és Alan H. Yang (2019): Kína lábnyomai Délkelet-Ázsiában. Pallas Athéné Könyvkiadó, Budapest (14. old.)

⁴⁷ Salát Gergely (2019) Kína és szomszédai: biztonsági körkép. Magyar Tudomány 2019/04 Tematikus összeállítás • Veszélyes vizeken – biztonsági kihívások a Távól-Keleten

⁴⁸ Yukon Huan (2019): A Kína-talány megfejtése. Pallas Athéné Könyvkiadó, Budapest (248.old.)

enyhülni látszik. Kérdés azonban, hogy Kína betartja-e az ígéreteit. Mindenesetre megállapítható az, hogy Kína biztonsági helyzete jelenleg messze nem ideális.

2.1. Kínai import gyógyszeralapanyagok

„A német „Industry 4.0” mintájára meghirdetett „Made in China 2025” program erősíteni kívánja a kínai vállalatok globális versenyképességét az állami szerepvállalás fokozatos csökkentése, az innovatív technológiák kiterjedtebb használata és a kreatív munkaerőre támaszkodó tudásalapú társadalom kialakítása révén.”⁴⁹ Az irányelv értelemszerűen vonatkozik a gyógyszeralapanyagokra is.

A globális verseny egyre intenzívebb, ezért a főleg generikus gyógyszerek előállítására szakosodott magyar gyógyszeriparnak az alacsony költségű, de a szigorú követelményeknek megfelelő alapanyagokat kell felhasználnia a gyártásához. A nagy multinacionális vállalatokhoz hasonlóan a magyar gyógyszeripar is hatékonyságra törekszik, ezért a gyógyszeralapanyagokon belül mind az egyszerűbben előállítható hatóanyagok, mind a vivőanyagok egy részét Kínából (és Indiából) importálja. Kína vegyipari nagyhatalommá vált. „Kínából származik a gyógyszerek alapvető összetevőinek nagy százaléka.” A KNK messze a legnagyobb exportőre az antibiotikumoknak, az ENSZ adatai szerint a szállítmányok értéke 2018-ban 3,4 milliárd dollár volt. Jelentős Kína exportja, például a koleszterinszint szabályozására szolgáló sztatinok előállításához szükséges összetevők vonatkozásában is, és még hosszan sorolhatnánk a sort.⁵⁰

A gyógyszeralapanyag-import a feldolgozott termékcsoporton belül más termékcsoportokkal összevontan a vegyipari termékek között jelenik meg a KSH adatainak SITC szerint összeállított kimutatásaiban. (4. táblázat)

A gyógyszergyártási célú vegyi anyagok kínai importjára alapvetően két szempont figyelembevételére kerül sor.

- Egyrészt a már említett gazdaságossági ok, a magas fuvar költségek ellenére vonzóan alacsony ár, amely segíti az előállítandó gyógyszer versenyképes árának kialakítását. (Versenyképességi kritérium)
- Másrészt az adott vegyi anyag előállítása során felmerülő negatív technológiai externáliák elkerülése, vagyis környezetkímélési, környezetvédelmi szempont. (Környezetvédelmi kritérium)

⁴⁹ Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (2020) Piaci útmutató a Kínai Népköztársaságról

⁵⁰ The Wall Street Journal (2020): If Coronavirus-Stricken China Can't Export Medicine, the World Is in Trouble (*Appeared in the March 6, 2020*)

2.1.1. Versenyképességi kritérium

Kína kiterjedt vegyipara révén a világon a legnagyobb gyógyszeralapanyag-gyártónak számít. Termékei relatíve alacsony árkatagóriát képviselnek, a minőség általában megfelelő, tehát logikus a gyógyszergyártók részéről a kínai import. Az alapanyagár a generikus gyógyszergyártás esetében nagyon fontos kalkulációs tényező, mert ha egy gyártó számára nincs olcsó alapanyagforrás, és emiatt versenyképtelenné és gazdaságtalanná válik, egyéb szempontokat is mérlegelve, leállíthatja egyes gyógyszerek gyártását, és kapacitása szűkítésére kényszerülhet.

A kínai gyógyszeralapanyag alacsony ára a már korábban említett relatíve olcsó munkaerőnek, az alulértékeltnek tartott jüannak, és ezen túlmenően a környezetkárosító szennyezőanyag-kibocsátás részbeni figyelmen kívül hagyásának, a kormányzati támogatásoknak és a lazább munkavédelmi szabályoknak tudható be. De talán az ár szempontjából a legfontosabb a hatékonyság! Nem mindegy, hogy mekkora piacon operál egy cég. Általában Ázsiára jellemző a termelés méretéből adódóan a hatékonyság. A méretgazdaságosságból ered a hatékonyság. Az Európai Unió nem eléggé hatékony, például Magyarország piaca rendkívül kicsi, kis ország, közel 10 millió lakossal. Kínában olyan városok vannak, amelyek nagyobb populációval és iparral rendelkeznek, mint egész Magyarország, és még csak nem is hallott az európai emberek többsége róluk. Kínában rengeteg a nagy város. Itt van, például Tiencsin (Tianjin). Bőven 15 millió fős megaváros, hatalmas ipari és kereskedelmi központ. Csak ebbe az egy városba nagyon sok anyag kell, és nagyon sok hasonló vagy még nagyobb lakosságú város van Kínában.⁵¹

„Kínában az utóbbi időben tapasztalt robbanásszerű urbanizáció nyomán gomba módra szaporodnak a több millió fős nagyvárosok, valamint a tízmillió főt meghaladó megavárosok száma is egyre növekszik az országban. ... A belső kereslet megteremtése, bővítése, élénkítése vált a legfontosabb iránnyá, ebben pedig nagyon fontos szerepet játszik az urbanizáció, ... a GDP egyre növekvő hányadát a városokban termelik, és magát a városépítést is a gazdaság egyik motorjának tekintik, igaz, az utóbbi években már egyre több olyan vélemény is elhangzik, melyek szerint hosszú távon komoly kockázatokat rejt magában a folyamat, ugyanis ha mindegyik tervezett városépítési projekt megvalósulna, azzal mintegy 3,4 milliárd ember számára épülnének ki lakások (Kína teljes lakossága ezzel szemben jelenleg „csupán” 1,4 milliárd fő).”⁵² Meghatározott GDP-t kell elérni az egyes tartományoknak, ezért gigantikus építkezéseket folytatnak, de a felépített lakások egy részére nincs igény. A szellem lakótelepek este jól látszanak, amikor az ember autóval közlekedik, és alig világítanak a 40-50 emeletes épületek ablakai.

⁵¹ Paksi Zoltán-König Dániel (2020) interjú

⁵² <http://www.geopolitika.hu/hu/2017/10/17/uj-varosok-kinaban/>

Kiemelt fontosságú és a gazdaságosságot tovább növeli az, hogy sok esetben adott fém vegyületekhez helyben termelnek ki például fémeket, mert Kína gazdag az ásványkincsekben. Komoly iparág a bányászat. Gazdag lelőhelye a grafitnak, kobaltnak, réznek, ólomnak, krómnak, ónnak, de a csúcstechnológiához nélkülözhetetlen ritkaföldfémeket is bányásznak, például volfrámot vagy molibdént. Kína Ausztráliából is nagyon sok anyagot vásárol nagyon nagy mennyiségben, ezáltal olcsó áron. Nagyon sok bányavállalat van Ausztráliában is, és Kína a legnagyobb felvevő piacuk, olyannyira, hogy a 2008-as világválság idején Kína magával rántotta Ausztráliát, mivel hihetetlen mértékben, hirtelen lecsökkent az alapanyag igénye. Az alapanyaggyártás esetében is minél nagyobb mennyiségben vesznek vegyszert, annál olcsóbb. A kínaiaknak első a belső piac ellátása, és ez önmagában megoldja a mérethatékonyaságot, ilyen szempontból nekik az sem probléma, ha nem exportálnak. Az export piac plusz jövedelmet jelent. Kínának prioritást ad a méretéből eredő előnye, a gazdasági fölénye és a humán forrás szakértelme sem rossz. A speciális tudás is adott. A magyarok, akár csak a világ gyógyszergyártói, az alapanyagok minden csoportját vásárolják Kínából a legegyszerűbb reagensektől a nem túl bonyolult hatóanyagokig. Vesznek szerves vegyi anyagokat, szerves vegyi anyagokat, intermediereket és hatóanyagokat is. Nagy mennyiségben vásárolnak szerves vegyi anyagokat például sósavat, kénsavat, oldószereket, például acetont és tömértelen mennyiségű és tömértelen fajtájú szerves vegyi anyagot. Az intermedierek anyagoknál a szakemberek, a vegyészek mondják meg, hogy milyen szintézis utat szeretnének használni, és ennek megfelelően milyen intermediert kell vásárolni. Az intermedierek félkész termékek, ha közel vannak a kész API-hoz (az aktív gyógyszerösszetevőhöz, a hatóanyaghoz), vagyis STM (starting material: a szignifikáns részét adja a hatóanyagnak, a végleges molekulának) feletti intermedierről beszélünk, akkor komoly követelményeknek kell megfelelniük. Minél közelebb van a hatóanyaghoz az intermedierek, annál szigorúbb szabályozások vonatkoznak rá. Ritkán ugyan, de vásárol a magyar gyógyszeripar hatóanyagot is Kínából.⁵³

Felmerül a kérdés, milyenek a gyógyszeralapanyagok gyártási körülményei Kínában? Nincs egyértelmű válasz erre a kérdésre, a rossz minőségű gyártótól a leghightech-ebb jellemzővel rendelkező gyártóig megjelölhetőek, tehát a teljes vertikumot meg lehet találni. A gyár kiválasztása attól függ, hogy mit kell vásárolni. Egy szimpla anyagot, például egy sima nátrium-hidroxidot lehet, hogy érdekesebb egy egyszerűbb, de olcsóbb forrásból megvenni, persze tudni kell, hogy mire használják fel a vegyületet. Ha viszont egy fejlett intermedierre van szükség, vagy esetleg hatóanyagra, akkor komoly forrást kell keresni, és kötelezően auditálni kell ezeket a gyógyszeralapanyag-gyártó cégeket. Az egyszerűbb hatóanyag molekulát célszerű megvásárolni Kínában, a bonyolultabbat azonban nem.⁵⁴

⁵³ Paksi Zoltán-König Dániel (2020) interjú

⁵⁴ Paksi Zoltán-König Dániel (2020) interjú

Meg kell jegyezni azt is, hogy az igazán megbízható, hightech minőségű kínai hatóanyag nem olcsó, annak ára vetekszik az európai vagy amerikai előállítású hatóanyagéval.

A GMP (Good Manufacturing Practice: Helyes Gyógyszergyártási Gyakorlat), a „minőségbiztosításnak az a része, amelynek betartásával elérhető, hogy a termékeket mindenkor olyan minőségi követelmények szerint gyártsák és ellenőrizzék, amelyek alkalmazása biztosítja, hogy ezek a termékek a forgalomba hozatali engedély követelményeinek eleget tegyenek, és megfeleljenek arra a célra, amire szánták. A GMP követelményei a gyártáson kívül a minőségellenőrzésre is vonatkoznak.”⁵⁵ A GMP tehát a vállalkozás belső és külső körülményeinek javítását célozza annak érdekében, hogy megelőzzék, vagy minimalizálják a belső és külső forrásokból származó termékek szennyeződésének kockázatát. A cél az, hogy a végtermék magas minőségű és szennyeződéstől mentes legyen.

A GMP szabályozás Kínában is ismert, de a GMP szabályozásról tudni érdemes, hogy régióként különböző változatai léteznek (EU GMP, USA GMP=US FDA, Ausztrál GMP =TGA). Kínában CGMP=China GMP van érvényben, de ebben alacsonyabbak a GMP-normák, mint az EU GMP és az USA GMP normái, annak ellenére, hogy 2011-ben 2016-ig történő fokozatos bevezetéssel új GMP-t tett kötelezővé a kínai egészségügyi miniszter. Vannak azonban kínai gyártók, akik rendelkeznek a China GMP-in kívül EU és/vagy USA GMP igazolással is, mert európaiak és/vagy amerikaiak is auditálták a céget. Próbálnak harmonizálni a kínaiak az utóbbi időben az USA GMP-vel. Sok ISO igazolással rendelkező kínai gyártó van, de kevés a GMP igazolással rendelkező cég. Kínában csak az API gyártóknak kötelező a GMP igazolás. A gyártók nagy része jó esetben ISO-val rendelkezik. A magyar gyárak sokat tesznek annak érdekében, hogy jó minőségű gyógyszeralapanyaghoz jussanak. Egyre szigorúbbá válnak a követelmények. Hatósági inspekción lát el a GYEMSZI jogutóda, az ÁEEK, Állami Egészségügyi Ellátó Központ. Az ÁEEK a vásárlóval együtt vevői auditot tart 2-3 évente a beszállítóknál. Az audit célja a minőségirányítási és minőségbiztosítási rendszer követelményeinek való megfelelés mértékének megállapítása annak érdekében, hogy a termék minősége és biztonsága garantált legyen. Az új gyártót előaudittal vizsgálják, ha már van kapcsolat, akkor komolyabb auditot tartanak az európai gyártók.⁵⁶

Az egyre szigorodó ellenőrzések ellenére is előfordulnak hibák. Kína gyógyszeralapanyag gyártása nem alaptalanul küzd a minőség terén szerzett rossz hírével. Időnként súlyos biztonsági problémák merülnek fel:

- A 2000-es évek közepén a heparin miatt esett folt a kínai gyógyszergyárak becsületén. Az FDA jelentette be, hogy szennyező anyagot találtak a Baxter heparin injekciójában.

⁵⁵ Helyes Gyógyszergyártási Gyakorlat (GMP) irányelvei (A hatályos európai irányelv (Eudralex Volume IV) fordítása https://portal.nebih.gov.hu/documents/10182/378679/gmp_forditas.pdf

⁵⁶ Paksi Zoltán-König Dániel (2020) interjú

Később megállapították, hogy a gyógyszer hatóanyagának többségét a Baxter egyik beszállítójának, a Scientific Protein Laboratories cégnek kínai (csangcui) üzemében gyártották.⁵⁷

- 2018-ban a valsartan ügy borzolta a kedélyeket: „Az Európai Gyógyszerügynökség (EMA) július 5-én jelezte, hogy potenciálisan rákkeltő szennyeződést talált a Zhejiang Huahai Pharmaceutical (Huahai) kínai gyógyszeripari vállalat által a kelet-kínai Csöcsiang (Zhejiang) tartományban gyártott valsartan hatóanyagban. Néhány nappal később az amerikai élelmiszer- és gyógyszerbiztonsági hatóság (FDA) hasonló figyelmeztetést adott ki.”⁵⁸ A gyártó kénytelen volt visszahívni a szennyezett árut, ami valószínű, hogy egy 2012. évi (!) technológiaváltás következménye volt. Több vérnyomáscsökkentő gyógyszert függesztett fel emiatt Magyarországon az OGYÉI. A hatóanyagot főleg Észak- és Dél-Amerika, az EU, Oroszország és India vásárolta. „A kínai gyógyszeripar számára nagy presztízavesztést jelentett a szennyezett valsartan ügye, különösen azok után, hogy épp előtte, 2016-ban vezettek be új gyártói irányelveket, hogy jobban megfeleljenek a nemzetközi követelményeknek.”⁵⁹

A kínai gyógyszeralapanyag vásárlásánál tehát nagyon körültekintőnek kell lenni. Az 2. fejezetben említett, a nagy földrajzi távolságból adódó általános nehézségeken túlmenően, kiemelt figyelmet kell fordítani a megbízható minőségre. A meglepetések megelőzése érdekében az európai és amerikai gyógyszergyártók és a magyar gyógyszergyárak is a gyártási helyszínen auditálják a legfontosabb beszállítóikat. Az auditálások jelentős költséget generálnak az importőr számára. Váratlan események azonban a szigorú auditálások ellenére sem zárhatóak ki teljes mértékben.

Összességében elmondható, hogy a kínai gyógyszeralapanyagok alacsony ára biztosítja a generikus gyártók számára a versenyképességet, és a vegyi anyagok minősége is megfelel a szigorú követelményeknek néhány egyedi eset kivételével.

2.1.2. Környezetvédelmi kritérium

Sok esetben azért keresnek kínai beszállítót amerikai és európai gyógyszergyárak, mert a keresett termék előállításához olyan mértékű környezetkárosítással jár, hogy emiatt a fejlett, környezetüket kímélő országokban ezek gyártását beszüntették. A környezetkárosító eljárás okozta nehézségen kívül előfordul az is, hogy a keresett termékre azért nehéz beszállítót

⁵⁷ <https://www.webbeteg.hu/cikkek/egeszsegugy/1015/103-halal-a-szennyezett-kinali-gyogyszer-miatt>

⁵⁸ http://medicalonline.hu/gyogyitas/cikk/globalisan_visszahivtak_a_valsartant

⁵⁹ <https://novekedes.hu/hirek/europa-tulzottan-fugg-a-kinali-gyartasu-gyogyszerektol>

találni, mert a gyártás során különösen veszélyes anyagok képezik a munka tárgyát, amelyek a gyártó személyzetre is nagy kockázatot jelentenek.

Indiában egy bizonyos vegyületet például azért nem gyártanak, mert annyira agresszív, korrozív az anyag, „megeszi az üzemet.” Rozsdások lesznek a berendezések, tönkre teszi az egész gyárat. Csak Kínában gyártják ezt a vegyületet, mert Kína még ezt is bevállalta. Ha eleget tud belőle eladni a gyártó, akkor az is business, azt is megéri előállítani. Mérgező vegyületeket, robbanásveszélyes anyagokat nem szeretnek más országokban gyártani, de Kína ezeket is előállítja megfelelő mennyiségben úgy, hogy a termelése gazdaságos legyen. Az ilyen anyagok gyártására szigorú szabályozás vonatkozik, kötelező a védőfelszerelések viselése, robbanásbiztos üzemet kell kialakítani és így tovább, ezért plusz pénzt, rengeteg költséget szükséges beáldozni, aminek meg kell térülnie. Természetesen a jó szakemberek is nélkülözhetetlenek. Egy ilyen nagy országban mindig akad olyan szakember, aki speciális tudással bír. Szükség van az olyan munkaeőre, aki rendelkezik megfelelő szaktudással, kellő tapasztalattal, akarja és el tudja végezni a feladatokat a veszélyes üzemekben. Kínában az emberek könnyebben elvállalják az ilyen típusú munkát, ezért tehát Kínából olyan anyagokat is be lehet szerezni, amelyek más országból nem vásárolhatók meg.⁶⁰

A kínai import vonatkozásában elbizonytalaníthatják azonban az importőr gyógyszergyártókat a ritkának nem mondható munkahelyi balesetek. (Persze ez nem vonatkozik a kizárólagosan Kínában előállított termékekre, mert ez esetben nincs más választási lehetőség.) Időnként történik szerencsétlenség a kínai vegyi anyagokat előállító gyárakban és raktárakban.

A 2015. augusztus 12-i tienszini (Tianjin) robbanás nem alaptalanul rázta meg a közvéleményt. Az egyes becslések szerint a világ 10. legfontosabb kikötőjétől nem messze hatalmas robbanásban semmisült meg egy vegyi anyag raktár. A szerencsétlenség a helyszínen 114 áldozatot követelt (számuk később 165-re emelkedett), 700 sebesültet szállítottak kórházba, jelentős környezetszennyezést okozott, és az üzem bezárásához vezetett. „A vizsgálat szerint egy melegben, szabálytalanul tárolt, párolgó anyag öngyulladás okozta a tüzet, majd továbbterjedt, és más vegyi anyagokat is belobbantott, köztük ammónium-nitrátot is. Kiderült, hogy a kérdéses raktárépület tulajdonosa, a Tianjin Ruihai International Logistics Co. vállalat engedély nélkül, illegálisan alakított ki szabadtéri tároló helyeket. A cég működésében szabálytalanságok sorát tárták fel, a biztonsági előírásokat sem tartották be.”⁶¹ Nem ritka az ilyen baleset, például „2019 márciusában a Kína keleti részén található Csiangszu tartományban lévő vegyi üzemben történt robbanás”⁶², és még sorolni lehetne tovább a hasonló ügyeket.

⁶⁰ Paksi Zoltán-König Dániel (2020) interjú

⁶¹ https://tenyek.hu/tenyek/202169_ongyulladas-miatt-tortent-a-165-halottas-robbanas.html

⁶² <https://azuzlet.hu/hatvanat-is-meghaladja-a-kinai-vegyi-uzem-robbanas-halottainak-szama>

Kínának többet kell tennie az üzemi katasztrófák megelőzése érdekében, különösen a vegyi gyárakban és a veszélyes üzemekben. Egy-egy ilyen baleset után hosszú időre leáll a szállítás, és megszakadhat az ellátási lánc. Az importőrnek rossz esetben pánikszzerű gyorsasággal új beszállítót kell keresnie, ami a koncentrált piacon nem kis kihívás. Bizonyos esetekben a beszállítók helyettesíthetősége sem egyszerű, mert kötelező hatósági eljárások bonyolítják azt a gyógyszeralapanyagok esetében.

Az utóbbi időben észrevehető, hogy a környezetszennyezés egyre aggrávosabbá válik a kínai közvéleményben, legalább is erre utal, hogy 2016-ban Kína is aláírta a párizsi éghajlatvédelmi egyezményt. Tette ezt annak ellenére, hogy a világon a legmagasabb üvegházhatású gázok kibocsátását (20,09%) produkálja ⁶³. Korábban a kínai emberek azzal foglalkoztak, hogy megfelelő mértékű jövedelemhez jussanak, a környezetvédelem másodlagos volt a szemükben. Mára viszont az elviselhetetlen szmog és a sok rákos beteg felhívta a figyelmet az életminőséggel kapcsolatos aggrávyokra.

„A levegőszennyezés helyzete Kínában annyira súlyos, hogy már szinte normális állapotnak számít, amikor porfüsttétegbe burkolódik a város, és ez súlyosan rányomja bélyegét az emberek testi és mentális egészségére. A fejlett országoktól eltérően az ipari károsanyag-kibocsátás, az urbanizáció és a gépjárművek elterjedése Kínában egyidőben jelentkezett a gyors gazdasági fejlődés elmúlt alig 30 éve során. Ennek a hatalmas mennyiségű több forrásból származó szennyezőanyagoknak a kombinációja kezelhetetlennek bizonyult.”⁶⁴ A víz minősége sok térségben nagyon rossz. Az ország vízkészlete szennyezett, sokszor öntözésre is alkalmatlan, a folyók feléből eltűntek a halak és a rákok. Sok helyen savas eső esik. „A tengeri szennyeződéssel együtt a felszín alatti vizek és a tavak is szennyeződnek, és ebből a földek sem maradhatnak ki.”⁶⁵

Kína felismerte: „az ország gyorsan több mint százféle termék vezető gyártójává vált világviszonylatban. De ennek nagy része azért került ide, mert a fejlett országok kiszervezték gyártási tevékenységeiket Kínába. Ennek következtében most Kínának kell megküzdenie a fejlett országok kiszervezett termelési tevékenységeiből származó többlet szennyezéssel.”⁶⁶

⁶³https://hu.wikipedia.org/wiki/Párizsi_éghajlatvédelmi_egyezmény

⁶⁴ Zhouying Jin (2019): Az emberiség jövője – Globális civilizáció és Kína megújulása. Pallas Athéné Könyvkiadó, Budapest (293-294. old.)

⁶⁵ Zhouying Jin (2019): Az emberiség jövője – Globális civilizáció és Kína megújulása. Pallas Athéné Könyvkiadó, Budapest (295. old.)

⁶⁶ Zhouying Jin (2019): Az emberiség jövője – Globális civilizáció és Kína megújulása. Pallas Athéné Könyvkiadó, Budapest (294. old.)

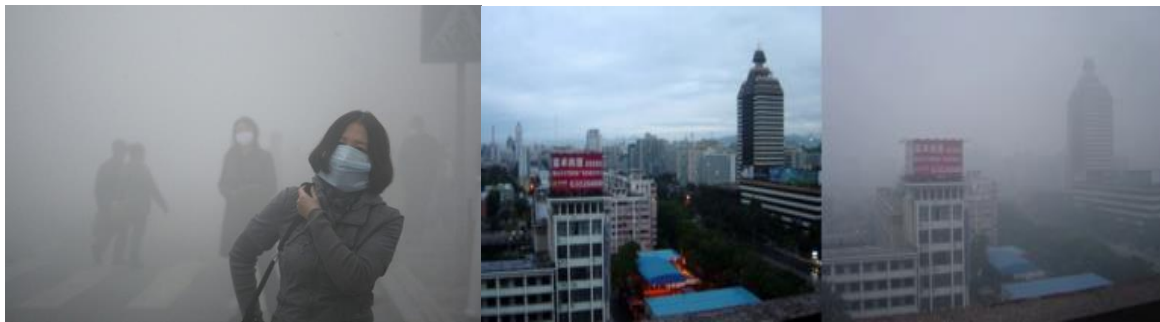
Kínában rádöbbenek: „A ködszennyeződést alapvetően az eltúlzott fejlesztés, valamint az észszerűtlen ipari és energetikai szerkezet idézi elő.”⁶⁷

A káros trendek megfordítása érdekében sok intézkedést hoztak meg. Kína az eddig domináns szénfogyasztás és a károsanyag-kibocsátás csökkentése, valamint az energiatakarékosság mellett döntött. „Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátása 2030-ban eléri csúcspontját, de akkor a tiszta energia arány már eléri a 20%-ot az országos összesítésben.”⁶⁸

A környezeti degradáció vonatkozásában tehát Kína tudatára ébredt, és elkezdett alkalmazkodni. Igyekeznek figyelembe venni a környezeti szempontokat, a mérsékeltebb, de fenntarthatóbb növekedést preferálják, és a környezetbarát gazdaság irányába mozdulnak.

9. ábra

Környezetszennyezés Kínában

<https://www.latimes.com/world/asia/la-fg-china-la-smog-policy-20140909-story.html>

https://en.wikipedia.org/wiki/Pollution_in_China

<https://www.businessinsider.com/r-smog-may-be-easing-but-in-parts-of-china-water-quality-worsens-2016-11>

http://www.china.org.cn/environment/2013-01/28/content_27817785.htm

⁶⁷ Zhouying Jin (2019): Az emberiség jövője – Globális civilizáció és Kína megújulása. Pallas Athéné Könyvkiadó, Budapest (295. old.)

⁶⁸ Zhouying Jin (2019): Az emberiség jövője – Globális civilizáció és Kína megújulása. Pallas Athéné Könyvkiadó, Budapest (296. old.)

Az ötéves tervekkel operáló kormány 32 pontban foglalta össze a célkitűzéseit, és ezek egyik pontja a Green development, amely figyelembe veszi a fejlesztések társadalmi és környezeti hatásait. A környezeti érzékenység csökkenti az ökoszisztéma károsítását, az erőforrás hatékonyság kevesebb erőforrás felhasználásával az energia és a környezet megóvását célozza, és szem előtt tartja a lakosság ezirányú érzékenységét.

Az utóbbi négy évben ennek jegyében rendkívül szigorú szabályozásokat vezettek be a kínai gyárak számára:

- Bezárták a legkörnyezetszennyezőbb cégeket, és bevezették az online környezet-monitorozó egységeket. Műszereket helyeztek el, amelyek azonnal jeleznek a hatóságoknak. A kiugró jelzések alapján megbüntetik vagy bezárják a gyárakat. Kínában a környezetszennyezés minimalizálására annyira figyelnek, hogy Sanghaiban például elektromos autók és robogók közlekednek, nincs más. Sanghai csendes város lett Pekinghez (Beijing) képest.
- Szigorúbbak a dokumentációs követelmények az áruszállítás során is. Régebben felrakták az árut, és mehetett a rakomány. Ma már szigorodott a dokumentációs eljárás, rengeteg papír kíséri a szállítmányokat, és szinte hetente jelenik meg újabb VOC.⁶⁹

A VOC a levegőben előforduló káros szénhidrogén-származékok gyűjtőneve. A betűszó az angol Volatile Organic Compound kifejezésből ered, aminek jelentése: „illékony szerves vegyületek”. A Kínai Népköztársaság VOC-ként határozza meg azokat a vegyületeket, amelyek személygépkocsikból, ipari termelésből és polgári felhasználásból származnak, mindenféle üzemanyag elégetése, olajok tárolása és szállítása, bútorok és gépek bevonása, étolaj-füst és finom részecskék (PM 2.5) és hasonló források. A Kék Égbolt Védelmi Háború megnyerésére vonatkozó hároméves cselekvési tervet 2018-ban bocsátották ki, lényege a 2015-ös VOC-kibocsátás 10% -os csökkentése 2020-ig⁷⁰

Kérdés, hogy megszűnhet-e a gyógyszeralapanyag-gyártás Kínában környezetvédelmi problémák miatt?

Sok céget bezártak, és amelyik továbbra is működhet, az szemmel láthatóan nagyon jól járt ezzel. A környezetszennyezés miatt sok gyárra szennyezési kvótát jelöltek meg, amelyben meghatározták, hogy mennyit szennyezheti a vizet, és mennyit a levegőt. Praktikusan ez azt jelenti, hogy csak egy bizonyos mennyiséget gyárthat az adott cég, de vehet még nagyon drágán további kvótát, vagy eldöntheti, hogy leáll.

A környezetszennyező, gyógyszeralapanyagot termelő cégek teljes megszüntetése kizárt, mert akkor felmennének az árak. A kínai vegyi gyárak a változásokat figyelembevéve, még így

⁶⁹ Paksi Zoltán-König Dániel (2020) interjú

⁷⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Volatile_organic_compound

is olcsóbban termelnek, vagy áraik hasonlóak más szállítókhöz. Az ismertett változások hatására sokat csökkent az alapanyagelőállítás, de még mindig ezer számra vannak gyártók.⁷¹

2.2. A kínai közegészségügy és a Kínába irányuló gyógyszerexport kilátásai

Kína magán viseli a fejlődő országok jellegzetességeit a közegészségügy vonatkozásában. Az Európára jellemző ingyenes orvosi ellátási rendszer nem működik, az orvosi kezelésért, ápolásért, gondozásért fizetni kell. Európai szintű orvosi ellátás igénybevételére rettentő drágán kizárólag néhány nagyvárosban van lehetőség. „Kína egészségügyi rendszerében mind köz-, mind magánintézmények megtalálhatóak. ... A rendszer azonban rendkívül túlterhelt, a WHO becslése szerint Kína kórházaiban mintegy ezer páciensre, csak másfél orvos jut, ez az arány alig éri el az Egyesült Államokénak felét.”⁷²

Kínában a patikák 90 %-a kórházakban van. Az európaihoz hasonló nem kórházi patikában csak TCM-eket és OTC-eket (az angol „over the counter”, pulton keresztül rövidítése), azaz vény nélküli gyógyszereket lehet megvenni. Sok patika van, és sok kórház, a gyógyszerellátás biztosított Kínában. A kórházak a gyógyszerek legnagyobb forgalmazói. Az orvos által felírt vényköteles gyógyszerek 90%-a kórházi patikában érhető el. A vényköteles gyógyszerek reklámozása akárcsak Európában, Kínában sem megengedett.⁷³

A gyógyszerek versenyképessége, mint ismeretes korlátozott, sajátos árukról van szó, „az emberek egészsége és élete a tét, nagy az információs aszimmetria”⁷⁴, „bizonyos hányadban tapasztalati, bizonyos részben bizalmi jellegű jószágok.”⁷⁵ Információs aszimmetrián azt értjük, hogy a tranzakcióban résztvevők egyike több és pontosabb információval rendelkezik, mint a másik, jelen esetben az orvos a jól informált, szemben a beteggel. Tapasztalati javaknál (experience goods) a fogyasztónak el kell fogyasztania a terméket ahhoz, hogy megállapítsa a minőségét. Bizalmi javak (credence goods) esetén a minőség még fogyasztás után sem állapítható meg. A kínai emberek jelentős része a gyógyító szerek bizalmi jellege alapján ragaszkodik az ősi hagyományaihoz, és betegség esetén nagyobb bizalommal fordul a TCM-ekhez, mint a modern gyógyszerekhez.

A helyzet azonban változóban van a környezeti problémákból adódó betegek számának emelkedése, valamint a népesség előregedése miatti idős betegek számának növekedése

⁷¹ Paksi Zoltán-König Dániel (2020) interjú

⁷² <http://www.geopolitika.hu/hu/2018/06/15/ai-mint-gyogyir-megoldhatja-e-a-kinai-egeszsegugy-problemat-a-mestereses-intelligencia/>

⁷³ Paksi Zoltán-König Dániel (2020) interjú

⁷⁴ Gazdasági Versenyhivatal (2003): A gyógyszerpiac versenypolitikai szabályozásának kérdései. Versenypolitikai füzetek 6. szám. GVH, Budapest (13.pont)

⁷⁵ Gazdasági Versenyhivatal (2003): A gyógyszerpiac versenypolitikai szabályozásának kérdései. Versenypolitikai füzetek 6. szám. GVH, Budapest (62. pont)

következtében, illetve a külföldi gyógyszerek importja és a hazai gyártás révén egyre ismertebbé válnak a modern gyógyszerek. A mérhetetlenül gyarapodó, tehetősebb középosztály egészségének megőrzése érdekében fizetőképes keresletet jelent a magas presztízsű, drágább külföldi gyógyszerek számára is.

A KNK kormánya az alapvető gyógyszerekről listát állított fel, amelyek árát központilag állapítják meg, és beszerzésüket közbeszerzési tenderekkel bonyolítják. A gyógyszerárak a nagy városokban az európaihoz hasonlóak, de például vidéken lényegesen olcsóbbak lehetnek, viszont ezek minősége nagyon alacsony színvonalú. A nem ritka gyógyszer hamisítások ellen a hatóságok kemény fellépést ígérnek. A modern államokban, így nálunk is és Kínában is az állami költségvetés szakmai szempontok szerint meghatározott, vényköteles gyógyszerek árát támogatja. A kínai gyógyszerártámogatás rendszere nagyon bonyolult. A modern államok és a kínai egészségbiztosítási rendszer is az árak leszorításában érdekelt.⁷⁶

Kína potenciális piac lehet az ország lakóinak száma és öregedő népessége okán Magyarország számára. Nemcsak a jövedelemkülönbségek nagyok a kínai városiak és a vidékiek között, de az egészségügyi ellátásban is nagy az eltérés.

A Healthy China (Egészséges Kína) nevű program keretében az egészségügyi helyzetet akarják javítani. Megállapították, ha az egészségügyi ágazat problémáival nem foglalkoznak hatékonyan, az emberek egészsége súlyosan sérülhet, ami veszélyeztetheti a gazdasági fejlődést és a társadalmi stabilitást. Az egészségügy nemzeti politikai prioritássá válik az Egészséges Kína 2030 (Healthy China 2030) programban. Az előrejelzések szerint az egészségügyi piac soha nem látott mértékben fog növekedni. Cél az emberek egészségügyi állapotának folyamatos javítása, ennek érdekében az egészséget veszélyeztető tényezők állandó ellenőrzése, az általános egészségügyi hozzáférés javítása, az egészségügyi szolgáltatások minőségének jobbítása, az egészségügyi oktatás fokozása az iskolákban, egészségbiztosítási reform, gyógyszerészeti és orvosi eszközök megújítása, fejlesztése. A célkitűzés tervezési vázlatát a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága és az Állami Tanács jóváhagyta. Az egészségügyi ágazatban ez a dokumentum az első közép- és hosszú távú stratégiai terv, amelyet nemzeti szinten dolgoztak ki Kínai Népköztársaság 1949-es alapítása óta.⁷⁷

A programban a következő elhatározások szerepelnek:

- Kórházak építését tervezik, és az elmaradott területeket is fel akarják zárköztetni a megfelelő szintre.

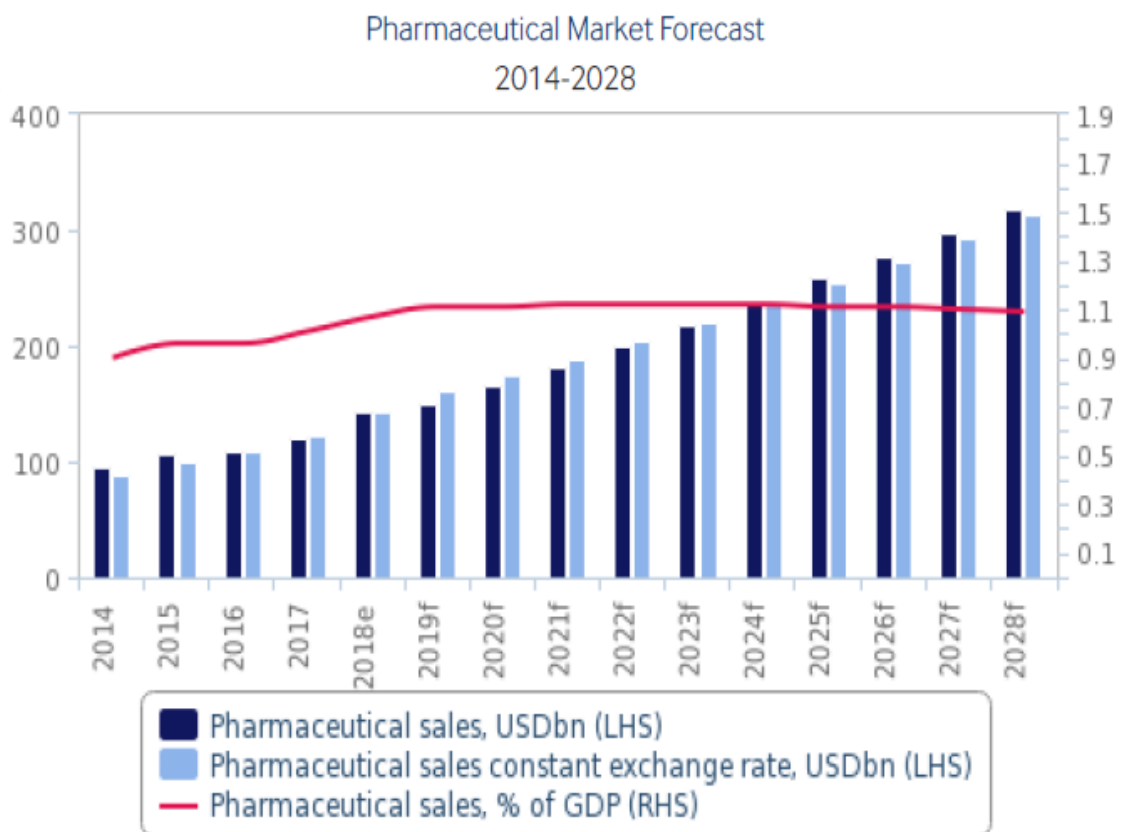
⁷⁶ Paksi Zoltán-König Dániel (2020) interjú

⁷⁷ <https://www.who.int/healthpromotion/conferences/9gchp/healthy-china/en/>

- Fontos tényező a diagnosztika. A betegség beazonosítására számottevő fejlesztések történnek. (CT, MRI)
- Nagyon korszerű szintre akarják felhozni az egészségügyet, és ennek érdekében jelentős fejlesztések kezdődtek. A berendezésgyártó cégeknek ez most komoly lehetőség, a gyógyszeriparnak várhatóan későbbi.⁷⁸

„Az orvosi műszerek kivitele tűnik gyümölcsözőnek, amit azonban megnehezít a bevizsgálás és a forgalomba helyezési engedélyek megszerzése. Ezek átfutási ideje másfél-két év, és erős marketing-tevékenység szükséges a piaci áttöréshez, miközben fontos tudni, hogy Kínában valódi igény mutatkozik a világszínvonalú termékek, innovációk iránt.”⁷⁹

10. ábra

LHS – bal oldali skála

RHS – jobb oldali skála

F= Fitch Solutions forecast.

Source: SMEI, AESGP, NBS, Wind Terminal, local news sources, Fitch solutions

⁷⁸ Paksi Zoltán-König Dániel (2020) interjú

⁷⁹ Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (2020) Piaci útmutató a Kínai Népköztársaságról

A 10. ábra bemutatja a Fitch Solutions prognózisát, amely szerint 2028-ig a 2014-es szinthez képest Kína gyógyszerpiaca háromszorosára nő.

A kínálkozó új piaci lehetőséget a versenytársaink is látják. Közben nagy léptékben fejlődik a kínai generikus gyógyszergyártás is, így tehát könnyen lehet, hogy Kína esetében nem csak a keresleti oldal bővülésével kell számolni, hanem kínálatival is. Minden esetre az világos mindenki számára, hogy a kínai gyógyszerpiacon óriási összegek mozognak. Asia Times szerint: „2018-ban Kína belföldi gyógyszeripari piacának teljesítménye megközelítette a 128 milliárd dollárt...Elemzők szerint, a dinamikus növekedés mögött az új gyógyszerekhez való hozzáférés felgyorsítása, az egészségügyi szolgáltatások minőségének javítása, valamint az egészségügyi biztosítások kiterjesztése egyaránt ott áll.”⁸⁰

Bízható, hogy a magyar gyógyszeripar jó terápiás értékű termékeket kínál számos betegség gyógyítására.

Minden tekintetben teljesíti a gyógyszerekkel kapcsolatos elvárásokat a magyar gyógyszer:

- a biztonság tekintetében; nem árt, mert nincsenek veszélyes mellékhatásai,
- a hatásosság szempontjából, mert használ a betegség leküzdésében, azaz gyógyít,
- megbízható, garantált a minősége és
- mérsékelt árszintet képvisel, költséghatékony és gazdaságos.

Remélhetőleg a Healthy China (Egészséges Kína) program keretében nagyobb szerep jut a magyar gyógyszereknek is. Várhatóan az egészségüggyel szorosan összefüggő területeken a protekcionizmus csökkeni fog, és a folyamatban levő magyar gyógyszerek törzskönyvezése felgyorsul. A törzskönyvezés nagy befektetést jelent ugyan a magyar gyógyszergyáraknak, de a hatalmas kínai piacméret biztosítja a gyors megtérülést, és esélyt teremt a Kínába irányuló gyógyszer kivitelének jelentős növelésére. Nem szabad elfelejteni, hogy Kína a felmerülő nehézségek ellenére vonzó exportpartner a hatalmas piacméretén túlmenően többek között a növekvő gazdasága és kitűnő fizetőképessége alapján is.

A Kínába irányuló export esetében vizsgálni kell:

- Egyrészt a törzskönyvezés kérdését, mivel gyógyszer csak akkor hozható forgalomba Magyarországon és a világ sok más országában, így Kínában is, ha azt törzskönyvezték, mert a törzskönyvezés a termék biztonságát garantáló eszközök egyike. (Törzskönyvezés)
- Másrészt a szabadalmazás kérdését. (Szabadalmi viszonyok)

⁸⁰ www.origo.hu/gazdasag/20191226-sikeragazat-kina-gyogyszeripar.html

2.2.1. Törzskönyvezés

A kínai törzskönyvezési rendszer hasonló az európai rendszerhez, de vannak eltérések. Kevésbé szigorú a helyi gyártóknak, mint a külföldieknek. Most próbálnak harmonizálni, az ICH guideline-hoz próbálnak közelíteni. Az Európai Gyógyszerügynökség tudományos iránymutatásokat tesz közzé a humán gyógyszerekről, amelyeket az emberi felhasználásra szánt gyógyszerek bejegyzési technikai követelményeinek összehangolásával foglalkozó Nemzetközi Tanács (ICH) harmonizált. Az ICH átfogó biztonsági irányelveket készített a lehetséges kockázatok feltárására. A gyógyszerminőség területén a stabilitási elemzést, a szennyeződések kiértékelésének minimális kockázatát biztosító kereteket, valamint analitikai eljárásokat írtak elő. Az ICH által végzett munka a klinikai vizsgálatok tervezésével, lebonyolításával, biztonságával és jelentésével foglalkozik.⁸¹

A kínai törzskönyvezés dokumentációját kínai nyelven kell benyújtani, a beadás hasonló az európai eljáráshoz. Visszakérdezésre lehet számítani. A külföldieknek, a piacvédelem miatt szigorúbb a követelmény, mint Európában. A helyieknek előnyösebbek a feltételek, rosszabb minőséggel is piacra kerülhetnek. Egy kínai cég jóval egyszerűbben regisztráltat, mert valamilyen szinten protekcionista a kínai rendszer. Bürokratikus az európaiaknak (visszadobják például azzal, hogy nem oda kell pecsételni, hanem máshová). Vélhetően egy-egy kínai szabályozás azért nem teljesen egyértelmű, mert ez mozgásteret ad a kínai hatóságoknak. Az európaiaknak ez testidegen, mert Európában egyértelmű a szabályozás.

Az intézményrendszer a guideline-ok is hasonlóak az európaihoz, de a hatóság kevésbé konzekvensen, nem egyértelműen működik, ezért eltérhet a saját érdekeiknek megfelelően. A protekcionizmust Európában kevésbé lehet alkalmazni.

Most nyit gyakorlatilag Kína az import gyógyszertermékek felé. Persze, a Richternek régóta a kínai piacon van a Cavinton, tipikus fejős tehén effektus, körülbelül 30-40 millió dollár bevételt eredményez évente Kínában. A Cavintonon kívül régebben még két-három vényköteles magyar terméket regisztráltak. Folyamatban van cca. tíz-húsz vényköteles termék regisztrálása. Nem egyszerű a törzskönyvezés: pénzigényes, anyagigényes, időigényes, erőforrásigényes. Régebben az átfutási idő 4-8 év volt egy vényköteles gyógyszer esetében, addig csak idő, pénz, energia és izgalom, hogy elfogadják-e a gyógyszert. Ha elfogadják a terméket, biztosan megtérülnek a költségek a piacnagyság miatt.

Tizenkétezer törzskönyvi beadvány volt a hatóságnál 2017-ben, amikor bevezették a generikus gyógyszerkészítményekre a GCE (Generics Consistency Evaluation) eljárást. A cél a generikus gyógyszerek minőségének és hatékonyságának javítása volt. Az eljárás során most már szigorúan a márkanévű gyógyszer a referencia gyógyszer, és nem a korábbi kínai minőségi előírásoknak kell megfelelni, ami visszaélésekre adott lehetőséget. A szabályozást tehát a nemzetközi szabványokhoz igazították. Nyolcezer beadványt vontak vissza a

⁸¹ <https://www.ema.europa.eu/en/human-regulatory/research-development/scientific-guidelines/ich-guidelines>

szabványmódosítás következtében, ami arra enged következtetni, hogy ezek hamisítványok, vagy legalább is nagyon gyenge minőségű termékek voltak. A jelenlegi helyzet mindezek következtében javult, a törzskönyvezési idő lerövidült 3-4 évre, de akár 2 év is lehet, ha sürgősen szüksége van az adott gyógyszerre a kínai kormánynak. A párt szava döntő az egészségügyi programban, (fast track) gyorsított eljárásban is elfogadhatnak gyógyszert. (A Sandoz egyik gyára, a Lek 2018-ban regisztráltatta az atorvastatin tartalmú termékét, vélhetően gyorsított eljárásban, és valószínűleg az alacsony ár alkalmazása segítette a törzskönyvezési idő lerövidülését (Atorvastatin tableta: Lek Pharmaceuticals 10 mg 2,9 RMB, Kínai cégek 10 mg 2,8-4,4 RMB). Az új gyógyszerkészítmények engedélyezésének folyamata tehát jelentősen felgyorsult az új direktíváknak köszönhetően. Az Európai Unióban is lassú a törzskönyvezés jóváhagyási folyamata, mert nem mindegy, hogy mit fogadnak el, mivel az emberek egészsége a tét! Az EU-ban a gyógyszerrel szemben támasztott jogi és szakmai követelmények egységesek, ezek vannak érvényben Magyarországon is. Nagyon komolyan vizsgálják a gyógyszereket, és precízen értékelik ki az eredményeket.⁸²

2.2.2. Szabadalmi viszonyok

Magyarországon a szabadalmak védelme 1896-ra nyúlik vissza, az innovatív találmányokat ekkortól védte szabadalmi törvény. 1993-ig a gyógyszereket és vegyi anyagokat nem lehetett Magyarországon szabadalmaztatni, csak ezeknek a termékeknek az előállítására irányuló eljárások kaphattak szabadalmi védettséget, ez volt az úgy nevezett eljárászsabadalom. 1994-től vezették be hazánkban a termékoltalmat, ekkortól kaphatnak a gyógyszerek a szabadalom bejelentésétől számítva 20 évre védettséget, amit bizonyos körülmények esetén további 5 évre meghosszabbíthat a Kiegészítő Oltalmi Tanúsítvány. A védettségi idő a szabadalom bejelentésétől számít. Az oltalmi idő jelentős részében folyik

- a klinikai vizsgálat, amely több egymásra épülő fázisból áll, vizsgálva a hatását, a biztonságát, az adagolást, a mellékhatásokat, majd ezt követően
- a forgalmi engedély megszerzése.

Az új gyógyszer ezek után, a bejelentéstől számítva több év múlva kerül forgalomba. Európában a növényi gyógyszerek nem szerepelnek a gyógyszerkönyvben. A növényi gyógyszerek irányelvet ([2004/24/EK irányelv](#)) a hagyományos növényi gyógyszerek uniós piacon való forgalomba hozatalának megkönnyítésére fogadták el. A növényi gyógyszerek irányelv bevezet egy -a forgalomba hozatali engedély kiadásához szükséges átfogó eljárás követelményeihez viszonyítva -egyszerűsített eljárást.⁸³

⁸² Paksi Zoltán-König Dániel (2020) interjú

⁸³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/MEMO_11_71

A kínai szabadalmi törvény nagyon hasonló a magyarhoz, amin nem csodálkozhatunk, ha figyelembe vesszük azt, hogy Kína szinte ugyanazoknak a nemzetközi egyezményeknek a tagja, amelyekben Magyarország is részt vesz. A kínai szabadalom szabályozási rendszer is egyre szigorúbb, bár még nincs az EU szinten. A szabadalom bejelentésétől 20 év a védettség, és akárcsak Magyarországon, a bejelentéstől ketyeg az idő.

A kínai gyógyszer szabadalmi törvények valójában ott mutatnak jelentős eltérést az EU-tól, illetve a magyartól, hogy törvény rendelkezik a tradicionális gyógyszerek, a TCM-ek védelméről. Lehetőség van Kínában ezeknek a készítményeknek a szabadalmaztatására. A Kínai Gyógyszerkönyvben szerepel a tradicionális kínai orvoslás által ismert több ezer gyógynövény és állati eredetű drog. A kínai gyógyszereknek ez a csoportja növényekből, állatokból, ásványi anyagokból készül, keveréket alkotnak. Gyökerek, porok, teák. Nagyon népszerűek, és a legnagyobb gyógyszer csoportot képezik Kínában. Léteznek, (amint arról már korábban az 1.4. fejezetben szó volt), ilyen típusú egyetemi képzések is (de van persze, mint a világon szinte mindenütt az „az lettem, mert apám is az volt”). A kínaiak sok esetben még mindig inkább a több ezer éves múltra visszavezethető orvosláshoz fordulnak, mint a modern gyógyszereket előnyben részesítő szakorvosokhoz.⁸⁴

Tiszteletben tartják-e a kínaiak a gyógyszerek jogvédelmét?

Múltban nem respektálták a gyógyszerek szabadalmi védettségét. Ma már a jogvédelmet egyre szigorúbban veszik. Régebben előfordult, hogy a kínai gyártó hamarabb kijött a termékkel, mint maga az originátor. Ma már ez elképzelhetetlen, nem fordulhat ilyen durva eset elő. Rákényszerülnek Kínában egyre jobban arra, hogy figyelembe vegyék a nemzetközi szabályokat. Egyre inkább betartják a szabadalmi védettséget, mert ennek hiányában veszélybe kerül a technológiatranszfer, nem fognak Kínába települni külföldi cégek.

Egyébként a kultúrájukból fakad a másolás. Az számít Kínában jó mesternek, aki minél jobb másolatot tud készíteni az elődjei munkájáról. Kulturális eltérés, hogy Kínában ez nem számít lopásnak. A kínaiak a hamisítás nagymesterei. Az autók egy része is egy az egyben másolat. Legálisan csinálják, másolnak, hamisítanak. Kínában szinte mindent meg lehet kapni másolatban. Az iparcikkek mellett az élelmiszerek és gyógyszerek hamisítása sem ritka, annak ellenére sem, hogy évente sok üzletet bezárnak, és sokan kerülnek börtönbe hamisításért. Internetes forrásból bármilyen gyógyszert meg lehet venni (placebo, c vitamin). Konkrét eset volt a közelmúltban, hogy klopidogrél hatóanyag-tartalmú gyógyszer faltkartont 800 HUF-nak megfelelő jüan értékben meg lehetett szerezni a gyógyszerhamisításhoz. Lassan az ilyen eseteknek véget vet az új 3D-s azonosító bevezetése. A gyógyszerhamisítás elleni küzdelem jegyében 2019. február 9-től kezdődően kétdimenziós vonalkóddal és egy "dézsmabiztos", manipulálás elleni kóddal kell ellátni a vényköteles gyógyszerek dobozát. A szerializáció, azaz az egyedi gyógyszer-azonosító rendszer folyamatához a teljes hazai gyógyszeripari lánc szereplőinek kapcsolódniuk kellett a Nemzeti Adattároló Rendszeren keresztül az Európai

⁸⁴ Paksi Zoltán-König Dániel (2020) interjú

Adattároló Rendszerhez, és ezáltal megfelelni a jogszabály által előírt kötelezettségeknek.⁸⁵ (Az egyedi azonosító gyógyszeres-dobozokra való rányomtatásával összefüggő beruházási költségek elérték a húszmilliárd forintot, ebből a hazai kis- és közepes vállalkozásokra mintegy 3-3,5 milliárd forint teher hárult.)⁸⁶ A 3D-s rendszer egyelőre Európában működik, itt sem teljeskörűen, mert például az online-vásárlásokra nem vonatkozik, valamint Olaszország és Görögország derogációt kapott. Idővel azonban remélhetően Kína is átveszi az Európa által biztonságosnak ítélt rendszert, ahogy például próbálnak harmonizálni az ICH vonatkozásában is.

A kínaiak a külföldi gyógyszereket hamisítják inkább, a nagy originális gyógyszereket, olyanokat, amelyeknek nagy a forgalma és drágák. Az emberek elhiszik, hogy a nagyforgalmú originális gyógyszer hatásos és jobb a generikusoknál. Magyar gyógyszerek hamisítása nem valószínű, mert nem sok termék van Kínában forgalomban. A Kínában forgalmazott magyar eredetű vényköteles gyógyszerek nem nagyértékű termékek, így az általuk generált árbevétel sem meghatározó, ezért nem annyira vonzó a hamisítóknak.⁸⁷

⁸⁵ <https://www.iir-hungary.hu/rendezvenyek/szektor/gyogyszeripar-egeszsegugy/600-szerializacio-uj-modell-a-gyogyszerhamisitas-ellen-kuszobon-a-bevezetes.html>

⁸⁶ <https://www.vg.hu/kozelet/egeszsegugy-kozelet/a-gyogyszeripar-novekedesi-lehetosegeit-erosen-befolyasolja-az-uj-unios-szabaly-2-1343575/>

⁸⁷ Paksi Zoltán-König Dániel (2020) interjú

3. A KÍNAI IMPORTDOMINANCIA A PANDÉMIA TÜKRÉBEN

A történelem folyamán az emberiség sokszor nézett szembe pandémiát okozó fertőző betegségekkel. A pandémia járvány, amely komoly betegséggel sok embert fertőz meg nagy területen, esetleg világszerte. Napjainkban hivatalosan a WHO hirdethet pandémiát.

A WHO 2020. március 12-én pandémiává nyilvánította COVID-19-et, amelynek kiindulási pontja Vuhan. „A kínai vezetést sokan vádolják azzal, hogy megpróbálta elkenőzni a járvány súlyosságát, és a valóságnál kevesebb megbetegedésről és halálos áldozatról számolt be. Kína rendszeresen megismétli, hogy átlátható és nyílt módon kezelte a rendelkezésére álló adatokat, és azokról megfelelő időben tájékoztatta a nemzetközi közösséget, valamint a témában illetékes szervezeteket, köztük az ENSZ Egészségügyi Világszervezetét (WHO).”⁸⁸

A kínai megbetegedési és halálozási adatok a járvány kapcsán lényegesen elmaradnak a nemzetközi trendektől, annak ellenére, hogy először Kína nézett szembe az ismeretlen vírussal. Tapasztalat nélkül kellett felvenni a kesztyűt a kínai embereknek az új betegséggel. Az is igaz viszont, hogy az államnak nem kellett mérlegelnie, hogy milyen eszközöket használ a járvány visszaszorítására, és az tetszik-e a lakosságnak vagy nem, ellentétben a világ demokratikus országaival. Drasztikus lépéseket tett a KNK, elzárta a külvilágtól a 60 millió lakosú Hupej tartományt, az összes közlekedési lehetőséget megszüntették, kórházakat építettek 10-12 nap alatt, házi karantént rendeltek el, és egészségügyi dolgozókat irányítottak át a fertőzött területre. A szmog miatt a lakosság amúgy is hozzá szokott a szájmaszkok viseléséhez, ezért ennek elrendelése nem valószínű, hogy ellenállásba ütközött. Nem teljesen elképzelhetetlen, hogy ezeknek az állam által meghozott szigorú, mindenre kiterjedő intézkedéseknek eredményeként lényegesen kevesebb áldozattal járt a járvány Kínában, mint sok más országban. Általános a hiedelem azonban, hogy Kínában a statisztikákat a politikai célkitűzésekhez igazítva manipulálják. A Kínai Nemzeti Statisztikai Hivatal tíz éve elismerte, hogy adatai hiányosak, idejétmúlt mintafelmérések alapján készültek, és módszertanuk is hagyott kívánni valót maga után. Számos téves és ellentmondásos adat szerepelt nyilvántartásukban, de ezek az eltorzítások szándéka nélkül valósultak meg. A statisztikák készítésekor módszertani problémák merülnek fel, de azok soha nem szándékosan voltak manipulálva.⁸⁹ Ismerve a statisztikai adatgyűjtés nehézségeit, elfogadhatónak tűnne az adatmanipulálás kizárása, ha nem egy autoriter társadalomról beszélünk. A kívülálló szemlélődőkben, akár csak a szakértőkben, óhatatlanul felébred a gyanú, amikor egy tekintélyelvű államhatalommal párosul a probléma. A kormányzati hatalom irányítása egyetlen párt kezében van, ahol a vezér teljes hatalommal rendelkezik. A téma nem újkeletű, korábban Jordán Gyula is készített egy tanulmányt A kínai statisztika megbízhatóságáról. A tanulmány aktualitása a mai napig vitathatatlan. Bemutatja a szerző a statisztikai rendszer néhány jellemzőjét a szakemberhiánytól a közigazgatási apparátus viszonylagos tapasztalatlanságán

⁸⁸ <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200417/koronavirus-sokkal-tobben-haltak-meg-kinaban-mint-eddig-hittuk-426594>

⁸⁹ Yukon Huan (2019): A Kína-talány megfejtése. Pallas Athéné Könyvkiadó, Budapest (301-304.old.)

keresztül a statisztika politikai, ideológiai eszközként használatáig. Részletesen foglalkozik többek között az iparstatisztika és a GDP adatainak kiemelt problémáival, az energiateljesítmény és a szállítás anomáliáival. Megállapítása: a kínai statisztika megbízhatatlan, felkészületlenség, gyorsan változó körülmények, tudatos ferdtések stb. miatt.⁹⁰ Mindezek alapján a járvány adataival kapcsolatban is kételkedés vár ránk. Valószínű, csak abban lehetünk biztosak, hogy az adatok pontatlanok.

A pandémia közegészségügyi problémákon túlmenően komoly gazdasági következményekkel jár (például munkanélküliség növekedés, GDP csökkenés stb.), többek közt a termelésre, a szolgáltatásokra, a fogyasztásra és a külkereskedelmi teljesítményre is negatív hatással van.

A korábban már említett amerikai-kínai kereskedelmi háborúra is hátrányos következményekkel lehet a pandémia. „Újabb löketet adhat a kínai-amerikai rivalizálásnak a koronavírus, a mérleg nyelve pedig könnyen Peking oldalára billenhet – figyelmeztetnek a CNBC által szemlézett elemzők: „A koronavírus kétségkívül fűti majd a kínai-amerikai geopolitikai feszültséget” – írta Hugo Brennan, a Verisk Maplecroft politikai kockázatelemző cég Ázsia-szakértője. Hozzáteszi: a vírus lesz a következő 12 hónapban a konfliktus fő oka.

„Krisis idején a rivalizálás intenzívebbé válik, nem pedig apad. A koronavírus miatt tovább romlott az eleve krónikusan rossz kapcsolat Kína és Amerika közt” – írja az Economist Intelligence Unit egy jegyzetben. Hozzáteszik: az ellentét oka a gazdasági dominanciáért folytatott küzdelem, a koronavírus csak olaj a tűzre.

Az elemzők úgy vélik, hogy Kína arra használja majd fel a válságot, hogy „maszk-diplomácia” segítségével terjeszkedjen azokban az országokban, melyeket a leginkább megviselt a koronavírus. Figyelmeztetnek: az ázsiai ország Afrikában, Kelet-Európában, Délkelet-Ázsiában és Latin-Amerikában is növelheti eleve jelentős befolyását. „A pandémia valószínűleg felgyorsítja az erőegyensúly eltolódását keletre nyugatról a következő években” – emelik ki az EIU elemzői.⁹¹

„Kaho Yu, a Verisk Maplecroft elemzője úgy véli, sokan már csak azért is Kína felé fognak fordulni, mert úgy gondolják majd, hogy az Egyesült Államok nem megfelelően kezelte a válságot sem saját országában, sem globálisan, míg Kína példaértékűen járt el saját országában a járvány kezelésében. Ennek értelemszerűen a kínai propagandagépezet is megpróbál még muníciót adni majd a következő években.”⁹²

Kína, mint a világgazdaság motorja, mindenhol jelen van termékeivel, és normál körülmények között ez szinte fel sem tűnik. A világméretű járvány azonban sok iparág vezetőjét elgondolkodtatta, bár sokakat már korábban is nyugtalanított a kínai dominancia.

„A globális feldolgozóipari beszállítói láncokba Kína nagyon erőteljesen beépült az elmúlt időszakban, és ez alól Magyarország sem kivétel” – mondta a Portfolio-nak Sinkó Ottó, a Videoton

⁹⁰ Jordán Gyula (2009): A kínai statisztika megbízhatóságáról

⁹¹ <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200509/a-vilag-dominans-nagyhatalmava-valhat-kina-a-koronavirus-miatt-430962>

⁹² <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200509/a-vilag-dominans-nagyhatalmava-valhat-kina-a-koronavirus-miatt-430962>

Holding társvezérigazgatója. „Egyre kevesebb olyan termék van a világon, amihez nem használnak fel Kínából származó alkatrészeket” – tette hozzá Sinkó.”⁹³

„A világ nagyvállalatai folyamatosan keresik a lehetőséget, hogy csökkentsék a kínai termelési folyamatoktól való erős függőségeiket. A koronavírus-járvány ráadásul jelentősen felgyorsíthatja a már megindult folyamatot, mivel számos cég most ismerte csak fel igazán, milyen súlyos terhet jelenthet a beszállítói és termelési láncból való függés egy nehezebb időszakban A Bank of America friss számításai szerint a folyamat a következő öt év során 1000 milliárd dollárba kerülhet a cégeknek. Noha az 1000 milliárd dolláros költség elsősorban igen magas árak tűnhet, a bank elemzői szerint a nemzetközi cégek hosszabb távon valószínűleg nyernének a kínai függés leépítésével.”⁹⁴

A pandémia hatásaként tehát a vélemények megoszlanak. Sokan úgy vélik, hogy a járvány rávilágított arra, hogy túlzott függés alakult ki a kínai importtól, amelynek leépítése szükségessé vált. Más szakértők azt vizionálják, hogy Kína szerepe tovább fog növekedni. A pandémia hatását a továbbiakban a gyógyszeralapanyagra és a gyógyszerellátásra fókuszálva elemzem.

3.1. Gyógyszerellátás a magyar piacon a pandémia első hulláma alatt

A koronavírus-járványt egyébként is, de a gyógyszerellátás biztonsága miatt különösen, szinte pánikhangulat kísérte. Például: „Generikus gyógyszereket előállító indiai cégek arra hívják fel a figyelmet, hogy a kínai koronavírus-járvány miatt megszakadt ellátási láncok veszélybe sodorhatják az alapanyagellátást. Márpedig nagy százalékban, jelenleg Kína kezében összpontosul a cukorbetegség elleni készítmények, a fájdalomcsillapítók, a HIV-vírus elleni szerek és az antibiotikumok alapanyagainak gyártása.”⁹⁵ A cikk folytatásából kiderült, hogy Európát leszámítva a világ több pontján, de az USA-ban különösen aggódnak a gyógyszerellátás biztonságáért, valószínűleg nem is alaptalanul.

A koronavírus, a COVID-19 első magyarországi regisztrált betege, mint emlékeztetés március 4-én került kórházba. A magyar piacon nem jelentkeztek gyógyszerellátási problémák, erről szólt a tudósítás március közepén, vagyis a járvány magyarországi megjelenésének első hónapjában: „A koronavírus-járvány jelenleg nincs közvetlen hatással a magyarországi gyógyszerellátásra, a nagykereskedők az igényeknek megfelelően végzik a gyógyszerbeszerzéseket, közölte az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet (OGYÉI). Mint írják, az ország kielégítő tartalékokkal rendelkezik, ezek a tartalékok pedig az ellátási lánc több szereplőjénél, így a gyógyszeráraknál, a nagykereskedőknél és a

⁹³ <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200204/sinko-otto-a-koronavirus-miatt-ellatasi-zavarok-lehetnek-a-magyar-gazdasagban-is-414543>

⁹⁴ <https://www.origo.hu/gazdasag/20200819-kina-ipar-termeles-vallalat.html>

⁹⁵ <https://piacesprofit.hu/gazdasag/a-gyogyszergyarakat-is-megfertozheti-a-koronavirus-jarvany/2/>

gyártóknál állnak rendelkezésre.”⁹⁶. A helyzet később sem változott, augusztus végéig lecsengett a járvány első hulláma, és amennyire tudjuk, nem okozott a kínai koronavírus-járvány zavart a magyar piacon. Gyógyszerhiány annak ellenére sem alakult ki, hogy sok gyógyszeralapanyagot importál Magyarország Kínából, és a március 11-én kihirdetett veszélyhelyzet után a lakosság szinte megrohmozta a gyógyszertárakat.

Az OGYÉI honlapján bárki figyelemmel kísérheti többek között a magyarországi gyógyszerhiány lista alakulását. Augusztus végén az OGYÉI honlapján megjelent, átlagosnak mondható 1422 gyógyszerhiányból⁹⁷ alig néhányat okozott a hatóanyag hiánya. (Egy adott készítményt kisserelésenként, adagolásonként vesz figyelembe az OGYÉI, tehát a gyógyszerek száma jelentősen alacsonyabb.) Jellemzően gyártási problémák, piaci megfontolások és adminisztratív okok állnak a hiány mögött. Hatóanyag vagy egyéb alapanyag ellátási gond 7 hatóanyag vonatkozásában merül fel, de ezekben az esetekben a probléma megoldására utaló olyan megjegyzések kísérték a hiányzó terméket, mint „Ugyanabban vagy hasonló indikációban más gyógyszer elérhető”, vagy „Ugyanaz a gyógyszer más gyógyszerformában elérhető”, vagy „Az OGYÉI által helyettesíthetőnek nyilvánított gyógyszer elérhető (helyettesíthetőségi lista)”. A megjegyzések arra utalnak, hogy a pillanatnyi hiányok nem okoztak az egészségügyi ellátásban fennakadást.

Az OGYÉI tehát kijelentette, hogy nincs pánikra ok: az ország kielégítő tartalékokkal rendelkezik a gyógyszertárakban, a nagykereskedőknél és a gyáraknál. Az ellátási lánc szereplőinek, de különösen a hazai gyógyszergyártóknak „szerencsájük volt”, bár ez inkább tudatos gazdálkodásnak nevezhető, mert rendelkeztek tartalékokkal:

- A gyógyszergyárak közül az ügyesebbek és gondosabbak annyira terveznek előre, hogy ellátásbiztonsági háttérrel építenek ki a költségnövekedés ellenére is. Amikor bejöttek a problémák a cégek elkezdtek raktározni, annak ellenére, hogy ez nekik költséget jelentett.
- Az ügyletekbe az ügynök bevonása plusz költséget okoz, és ezért erre ritkán kerül sor olyan relációban, ahol állandó a magyar jelenlét. Előnyösnek bizonyult azonban az egyik ügynök esetében kivételt tenni, ugyanis ez az ügynök hatalmas raktárkészletet tartott fenn Európában. Jól járt az a gyártó, aki üzleti kapcsolatban állt ezzel az ügynökkel, mert hozzáfért a kínai készletekhez a kritikus időkben is.
- Az utóbbi időben nagyon fontos szempont lett a kínai beszállító cégek ellenőrzése során az, hogy a kínai gyártók bemutassák, hogy rendelkeznek megfelelő nagyságú készlettel. A beszállító cégeket is ellenőrizni lehet, hogy van-e alapanyag és késztermék a raktárkészleteiben, tehát van-e készlete abból, amit szállítani fog, és

⁹⁶ https://index.hu/techtud/2020/03/18/ogyei_gyogyszerellatas_koronavirus/

⁹⁷ <https://ogyei.gov.hu/gyogyszeradatbazis/>

amiből előállítja a szállítandó anyagot. Így valószínűsíthető, hogy számítani lehet a folyamatos ellátásra. Az auditok során igyekeznek a magyar gyártók odafigyelni ezekre a szempontokra, annak ellenére, hogy Magyarország nem annyira nagy piac, és sok cég van jelen.⁹⁸

A gyógyszerhiány kialakulásának megelőzésében külső, azaz kínai körülmények is segítettek:

- Vélhetően voltak az auditok által biztosított készleteken túlmenően is készleteik a kínai gyáraknak. Szerencsésnek mondható ugyanis az, hogy a járvány kitörésének időpontja egybeesett a kínai holdújévvvel. Tartalékolnak ilyenkor a kínai gyárak, számítva a szabadságok miatti termelésekiesésre.⁹⁹
- Az is tény ugyanakkor, hogy nem minden gyógyszeralapanyagot előállító kínai gyárat érintett a koronavírus-járvány. A Vuhán központú Hupej tartományban tombolt a COVID-19. Ipari központnak számít ugyan ez a tartomány, de ezen kívül még sok vegyi üzem működik az ország különböző részein.

Gyógyszerhiány kialakulásához tehát nem vezetett a koronavírus-járvány első hulláma miatti kínai termelésekiesés. „Az általunk megkérdezett magyarországi nagykereskedőkhöz egyelőre egyetlen gyártótól sem érkezett jelzés arról, hogy ilyesmire kellene számítani. Ettől függetlenül az biztos, hogy a nemzetközi gyógyszeripar kitettsége Kínának nagyon veszélyes. Más iparágakkal is ez a helyzet persze, de a gyógyszeralapanyag megérkezése azért fontosabb, mint az okostelefon-alkatrészeké” – mondta lapunknak Feller Antal, a Hungarophama vezérigazgatója.¹⁰⁰

A gyógyszerhiány elkerülésének összetett okai vannak. Alapvetően hasznosnak bizonyult, még ha közgazdasági szempontból nem is teljesen racionális, a készletek tartalékolása. A gyógyszeriparban azonban nagyon fontos kérdés a biztonságos készlettartás, mert ez a kulcsa a biztonságos gyógyszerellátásnak. A gyógyszergyártók általában három és hat hónapnyi tartalékkal rendelkeznek.

3.2. Nemzetközi nézetek és álláspontok

A fejezet fő témáját azok a kialakult nemzetközi álláspontok adják, amelyek a világban a gyógyszerellátás biztonságáért aggódnak. A félelem okának tömör összefoglalása: „Kína a világban vezető szerepet játszik a generikus gyógyszerek, és az úgynevezett „aktív gyógyszeripari alapanyagainak” (API-k) gyártásában is.”¹⁰¹

⁹⁸ Paksi Zoltán-König Dániel (2020) interjú

⁹⁹ <https://www.marketingpirula.hu/cikkek/sulyos-gondra-mutat-ra-a-koronavirus-jarvany>

¹⁰⁰ <https://www.marketingpirula.hu/cikkek/sulyos-gondra-mutat-ra-a-koronavirus-jarvany>

¹⁰¹ <https://novekedes.hu/hirek/europa-tulzottan-fugg-a-kinai-gyartasu-gyogyszerektol>

A nemzetközi gyógyszeripar kitettsége a kínai importnak nagyon jelentős. Tény, hogy a koronavírus-járvány okozta pánikhelyzet miatt ez a szituáció nyugtalansággal tölt el világszerte sok kormányt, egészségügyi és gyógyszeripari vezetőt, de az alkalmi szemlélődőt is megriasztja. Bonyolítja a helyzetet az is, hogy az adott ország milyen kapcsolatot ápol Kínával. A legmarkánsabb az amerikai vélemény, de ezt a képet árnyalhatja, hogy az amerikaiak többsége veszélyesnek véli Kína megerősödését, és félti az USA nemzetközi pozícióját. (Korábbi utalás is rámutat: 1.1., 2. és 3. fejezet, USA-Kína kereskedelmi háború.)

- Egyesült Államok:

„A hatóanyaggyártás terén az óvatos becslések szerint az ázsiai óriás globális piaci részesedése ma már 20 százalékos. De könnyen lehet, hogy a tényleges arány ennek a számnak a dupláját is eléri. A nyugati országok kitettsége óriási: az Egyesült Államokat például az egyik népszerű gyulladáscsökkentővel, az ibuprofen-nel Kína szinte egyedül látja el. Az utóbbi időben olyan iramban költöztek ki Ázsiába a nagy gyártók, hogy ma már az USA-ban például nincs is penicillingyártó üzem. ... Az amerikai kormány szeretné elérni, hogy a gyógyszeripari cégek legalább részben kivonuljanak Kínából. Cél az is, ha lehetséges az alapanyagokat hazai forrásokból, de semmiképpen se a kínaiaktól vásárolják meg. ... Annyi biztos, hogy Washington az ellátási láncok átalakítása kapcsán többek közt Vietnámmal, Indiával, Dél-Koreával és Ausztráliával is szorosan egyeztet. A hozzáférhető gyógyszerek szövetségének amerikai alelnöke David Gaugh szerint az eddigi szisztéma nem csak hogy olcsó, de biztonságos is volt. Ha lesz is átalakítás, az aligha lesz költség-hatékony.”¹⁰²

Az európaiak kevésbé aggódnak Kína megerősödése miatt, de a gyógyszerellátási lánc sérülékenysége okoz nyugtalanságot Európában is.

- Európa:

Az Európai Unió is szeretné a gyártás egy részét visszahozni Kínából.

„A francia Nemzeti Gyógyszerészeti Akadémia közölte, már évek óta figyelmeztetett arra, hogy a kínai hatóanyag-import miatt Franciaország elvesztette az ellenőrzést a gyógyszergyártás fölött, és különösen a rákos gyógyszerek, valamint az antibiotikumok terén nagy a kínai függőség. A koronavírus-járvány újfent rávilágít arra a problémára, hogy a hatóanyagokat 60–80 százalékban kínai és indiai beszállítók állítják elő.”¹⁰³

¹⁰² <https://novekedes.hu/elemezsek/megindulhat-a-gyogyszeripar-kivonulasa-kinabol>

¹⁰³ <https://novekedes.hu/hirek/europa-tulzottan-fugg-a-kinai-gyartasu-gyogyszerektol>

Az Európai Unióból távozó Egyesült Királyság a koronavírus-járvány alatt a Brexit miatt sajtószerű helyzetbe került, azonban ők is felmérést készítenek a kínai alapanyag-függés mértékéről.

- Egyesült Királyság:

„Nagy európai gyógyszeripari cégek ironikus módon nem különösebben félnek a kínai alapanyaggyártók leállításától, illetve az ellátási láncok megszakadásától, mivel a Brexittől tartva, már 2019 október 31. előtt komoly készleteket halmoztak föl alapvető összetevőkből. Emma Walmsley, a GlaxoSmithKline vezérigazgatója szerint komolyabb alapanyaghiányra nem kell számítani a közeljövőben, a cég ugyanis az ilyen helyzetre – már csak az Anglia unióból való kiválása miatt is – fel volt készülve.” Az Egyesült Királyság egészségügyi minisztériuma ennek ellenére levélben kereste meg az ország gyógyszeripari cégeit, derül ki a folytatásból, melyben azt kérte tőlük, hogy mérjék föl termelésük mennyiben függ kínai alapanyagoktól és amennyiben úgy ítélik meg, hogy veszélyben az ellátás, kutassanak föl alternatív forrásokat.¹⁰⁴

3.3. Megoldási kísérlet a túlzott függés kiküszöbölésére

Tudatára ébredtek tehát arra a gyógyszergyártók az utóbbi időben, hogy nagyon komoly függés alakult ki a világon a kínai gyógyszeralapanyagoktól. Mind kormányzati szinten világossá vált ez, mind a cégek esetében. Ráerősít erre a felismerésre a koronavírus helyzet, amikor három ellátóból két kínai nem tudott szállítani. Szeretne a világ függetlenedni Kínától, mert onnan jön a legtöbb alapanyag.

Vannak olyan cégek, akik újraértékelték a hatóanyag gyártási folyamatukat, és létrehozták az úgy nevezett Backward integrated (lefelé integrált) rendszert. A lefelé (visszafelé irányuló) integráció a vertikális integráció egy olyan formája, amelyben a vállalat kiterjeszti tevékenységét egy korábbi fázisra, -az ellátási lánc vállalkozásai által elvégzett feladatok részbeni vagy teljes ellátására-, vagyis amikor a vállalat az ellátási lánc több szegmensét öleli fel azzal a céllal, hogy a gyártási folyamat egy részét vagy egészét ellenőrizze. Minél több szintézis történik a gyógyszergyártó cégnél, annál nagyobb a biztonság. Minél korábbi anyaggal (reagenssel) dolgozik a gyár, annál hosszabb szintézisen megy át a gyártósoron, és a hosszabb szintézis esetén esélyesebb a tisztasága, kisebb a szennyeződés kockázata, ugyanis minden lépésnél tisztul az anyag. Nem lehet elfelejteni viszont azt sem, hogy a generikus gyógyszer árérzékeny!

Vannak kísérletek, talán egy nagy francia gyógyszergyár jelölte ki lefelé integráltnak több telephelyét, hogy senkitől se függjenek, és biztosítsa az ellátásbiztonságot a saját gyártásához.

¹⁰⁴ <https://piacesprofit.hu/gazdasag/a-gyogyszergyarakat-is-megfertozheti-a-koronavirus-jarvany/2/>

Nagyon nehéz ügy ez, mert egy intermedier cseréje rendkívül nehezen oldható meg. A gyógyszeriparban ez éveket jelent. A függés viszont már most nagyon komollyá vált.¹⁰⁵

¹⁰⁵ Paksi Zoltán-König Dániel (2020) interjú

KONKLÚZIÓ

Magyarország és Kína közötti külkereskedelmi termékek kivitelének és behozatalának elemzése során igazolódott, hogy a magyar gyógyszeripari exportban nem túl jelentős (1,4-2,6 %) a kínai részarány. Egyrészt ennek az az oka, hogy nagyon kevés törzskönyvezett, vényköteles magyar gyógyszer van a kínai palettán, mivel a kínaiak protekcionista módon védik a hazai termelésüket. A másik indok az lehet, hogy a kínai emberek zöme betegség esetén a tradicionális kínai szerekhez (TCM) fordul első sorban, bár ez az attitűd az utóbbi időben fellazulóban van. Az egyre gyarapodó középosztály részéről megindult az érdeklődés a modern gyógyszerek iránt. A gyógyszeripar több évtizedes próbálkozása tehát nem volt hiábavaló. Tudomásul kellett venni, hogy ezek a szokások nagyon lassan változnak. Kína most nyit az import gyógyszerkészítmények felé.

A magyar-kínai termék-külkereskedelmi mérleg folyamatosan és egyre növekvő mértékben deficitese a dinamikusan emelkedő import és a 2017 óta csökkenő export következtében. Az alacsony exportérték mellett „a deficit részben a multinacionális vállalatok belső munkamegosztásából fakad, ugyanis a Magyarországra importált áruk nagy része az összeszerelés után késztermékként re-exportra kerül, és máshol exporttöbbletként mutatkozik.”¹⁰⁶

Igazolódott az a hipotézis is, amely szerint jól tájékozódnak a hazai gyógyszergyárak a kínai piacon, és kihasználják a lehetőségeket helyi irodáikon, leányvállalataikon, illetve üzletkötőikön keresztül. Kitűnő felkészültségű szakemberek és kereskedők dolgoznak a tradicionális iparágban. A gyógyszergyárak eredményessége, nemzetközi versenyképessége arra utal, hogy kiaknázzák a magyar gyárak az alacsony költségfekvésű kínai gyógyszeralapanyag beszerzési forrásokat. A magyarok, akárcsak a világ gyógyszergyártói, az alapanyagok minden csoportját vásárolják Kínából, de a túl bonyolult hatóanyagokat nem. A magyar gyárak sokat tesznek annak érdekében, hogy jó minőségű gyógyszeralapanyaghoz juthassanak, mivel Kínának nem erőssége a minőség. Kínában a China GMP van érvényben, amelyben alacsonyabbak a GMP-normák, mint az EU GMP-ben. A gyógyszeralapanyag minőségének és biztonságának garantálása érdekében hatósági ellenőrzés keretében a központi hivatal a magyar gyógyszergyár vásárlóval együtt 2-3 évente vevői auditot tart a beszállítóknál.

Esetenként azért kell kínai beszállító után kutatni, mert a keresett termékek előállítása olyan mértékű környezetkárosítással jár, hogy emiatt fejlett országokban ezeket nem gyártják. Sok robbanásveszélyes anyagot és mérgező vegyületet sem állítanak elő más országokban, így ezeket is Kínából kell beszerezni. Kína azonban nagy árat fizet, a környezetszennyezettsége óriási és a környezeti kárai felbecsülhetetlenek.

A magas kínai import miatt deficitese magyar-kínai mérleget javítani kell az export fokozásával. Remélhető a közel jövőben a Kínába irányuló gyógyszerexport emelkedése, mivel több

¹⁰⁶ Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (2020) Piaci útmutató a Kínai Népköztársaságról

magyar gyógyszer törzskönyvezésének eredményére várnak a gyógyszergyárak. A jövőbeni várakozásokat erősíti a KNK előregedő népessége, és a környezet szennyezettsége miatt fellépő betegségek is gyógyszereket igényelnek. A Healthy China program keretében az egészségüggyel szorosan összefüggő területeken várható a protekcionizmus csökkenése, és ezáltal újabb lehetőségek nyílhatnak meg a magyar gyógyszerexport számára. Kínában 2017-ben bevezették a generikus gyógyszerkészítményekre a GCE eljárást, melynek célja a generikus gyógyszerek minőségének és hatékonyságának javítása. A törzskönyvezési eljárás során most már szigorúan a márkanévű gyógyszer a referencia gyógyszer. A szabályozást tehát Kínában a nemzetközi szabványokhoz igazították, és törzskönyvezési területen is igyekeznek harmonizálni, az ICH guideline-hoz próbálnak közelíteni.

Köztudottan gyenge lábakon áll a szellemi tulajdonjog védelme Kínában, ami bizonyos értelemben kulturális sajátosság. „A becslések szerint a szellemitulajdon-lopásainak 50-80 %-a mögött Kína áll.”¹⁰⁷ Sok más egyéb termék mellett a gyógyszereket is hamisítják, ez első sorban a nagy forgalmú, drága, nyugati originális készítményeket érinti. Az egészségügyi kockázaton túlmenően a hamisítás gazdasági kárt okoz a törzskönyvvel rendelkező gyógyszergyártóknak. Az EU által kidolgozott rendszer, a szerializáció ennek a káros jelenségnek vélhetően hamarosan véget vet. Nagyrészt a gyógyszerhamisítások megakadályozása érdekében kifejlesztett és 2019-ben bevezetett, új 3D-s gyógyszerazonosító rendszer biztosítja a gyógyszerek egyedi azonosítását és nyomon követését. Rákényszerül Kína egyre jobban arra, hogy figyelembe vegye a nemzetközi szabályokat. Be kell tartania a szabadalmi védettséget, mivel ennek hiányában veszélybe kerül a számára rendkívül fontos technológiatranszfer. Az utóbbi években érzékelhető némi előre lépés ezen a területen. Az ellenőrzés szigorodásának a jele, hogy hallani cégbezárásokról és börtönbüntetés kivetéséről szabadalom megsértése miatt.

Kína nagy erőket mozgósít a generikus gyógyszergyártásra, amivel egyrészt ki kívánja váltani a gyógyszerimportot, másrészt beáll a gyógyszerexportőrök sorába. Véleményem szerint nem kell tartani attól, hogy ezek a kínai, generikus gyógyszerek veszélyeztetni fogják a magyar gyógyszergyártók hazai piacát. Nem észszerű ugyanis egy relatíve kis méretű kereslettel rendelkező országot megcélözni Kínának, mivel a magyar piacméret nem biztosítja a felmerülő törzskönyvezési, marketing és egyéb piacra jutási költségek gyors megtérülését. A hazai piacon tehát a későbbiekben megjelenő új, kínai generikusok valószínűleg nem lesznek versenytársak, nagy kérdés azonban, hogyan fognak hatni a magyar gyógyszeripar exportpiacaira.

A pandémia vonatkozásában a kínai adatmegbízhatósági témában nincs előre lépés. Kína állítja, hogy átlátható és nyílt módon kezelte a rendelkezésére álló járvánnyal kapcsolatos adatokat. Nehezen hihető ez, mivel a világban tapasztalt adatokkal összevetve a kínaiakat, az eltérés óriási! Tagadhatatlan viszont, hogy az újszerű adatgyűjtéssel Kínán kívül is több ország

¹⁰⁷ Yukon Huan (2019): A Kína-talány megfejtése. Pallas Athéné Könyvkiadó, Budapest (220.old.)

nehezen birkózott meg, jónéhányan eltérő metodikával dolgoztak, és utólag módosították az adataikat. A járvány kezelésében a nyugati országok lényegesen nehezebb helyzetben voltak, több országban tiltakozási hullámot váltott ki a lakosságból a járványszakértők által javasolt karantén, kijárási korlátozás és maszkviselési kötelezettség érvényesítése. Kínában ez nem okozott problémát, autoriter társadalom lévén drasztikus módszerekkel zárták el a lakosság veszélyeztetett részét a külvilágtól, és nem kellett számolni politikai zavargásokkal, talán azért, mert a kínai emberek fegyelmezettebbek, vagy mert félnek a megtorlástól. A szigorú karantén biztosan sok életet megmentett, de a keleti és nyugati adatok közötti hatalmas eltérés megmagyarázhatatlannak tűnik.

Bizonyítást nyert viszont az a hipotézis, hogy jó stratégiát alakítottak ki a járvány idején a magyar gyógyszerellátási lánc szereplői, élükön a gyártókkal. Nem alakult ki zavar a hazai gyártású gyógyszertermelésben a pandémia első hulláma során a koronavírus okozta kínai gyárbezárások miatt. Köszönhető ez annak, hogy a magyar gyárak legalább féléves biztonsági készletet tartanak, és tartalékoltak a kínai gyárak is. Segített az is a gyógyszerellátási anomáliák kialakulásának elkerülésében, hogy nem minden kínai gyógyszeralapanyag-gyárat érintett a járvány. Megnyugtató volt, hogy az ellátási lánc többi szereplője, a gyógyszer-nagykereskedők és patikák is rendelkeztek megfelelő tartalékkal. Meg kell jegyezni azonban, hogy a gyógyszergyári készletartalékok kitartottak ugyan a járványhullám visszavonulásáig, de figyelmeztető, hogy ez az időintervallum nem elegendő ahhoz, hogy új tanúsítványokat, engedélyeket szerezzenek be a gyárak egy szállítóváltás esetén. A beszállítók lecserélése miatt ugyanis fejlett intermedierek és hatóanyag vonatkozásában az ország egészségügyi hatóságaitól új engedélyeket kell beszerezni, ami az új szállító auditálásával jár. Minden komoly gyógyszergyártó éppen ezért folyamatosan törekszik az alternatív beszállítói kör kialakítására, mert ennek birtokában egy váratlan szállítókiesés esetén is megmarad a biztonság. Az igazi problémát azoknak a gyógyszeralapanyagoknak a köre jelenti, amelyeket környezetvédelmi vagy veszélyességi okok miatt a fejlett országokban nem gyártanak. A kizárólag Kínából, vagy kínai alapanyagra épülően Indiából beszerezhető gyógyszeralapanyagok egy részére szinte lehetetlen alternatív beszállítókat találni.

A járvány tehát rávilágított egy súlyos problémára, konkrétan arra, hogy a gyógyszergyártásban a kínai alapanyagok tekintetében nagyon komoly függés alakult ki a világban. A gyógyszerellátás biztonsága érdekében a legtőkeerősebb gyógyszergyártók újraértékelték a hatóanyag gyártási folyamatukat, és létrehozták a Backward integrated (lefelé integrált) rendszert. Minden szakember tisztában van azzal, hogy ez embert próbáló, időigényes feladat. Egy intermediert nagyon nehéz cserélni, a siker elérése éveket jelenthet. A kínai függés a gyógyszeriparban nagyon komolyvá vált, ennek megszüntetése hosszú éveket vesz majd igénybe, és hatékonyságromlás, valamint jelentős áremelés fogja a folyamatot kísérni.

Irodalomjegyzék

Könyv:

- Antalóczy Katalin (1999) Privatizáció a gyógyszeriparban. ÁPV Rt./GJW-CONSULTATIO, Budapest
- Diokno, Maria Serena I., Hsiao Hsin-Huang Michael és Yang, Alan H. (2019): Kína lányomai Délkelet-Ázsiában. Pallas Athéné Könyvkiadó, Budapest
- Ling Chen (2019): A globalizáció manipulálása – A bürokraták befolyása Kína üzleti világára. Pallas Athéné Könyvkiadó, Budapest
- Majoros Pál, Busa István (2010): A nagyfalon innen és túl-avagy a magyar vállalkozók lehetőségei Kínában. A Wekerle Sándor Üzleti Főiskola Tudományos Folyóirata, 2010. I-II. szám Gazdasági élet és társadalom
- Majoros Pál (2011): Régiók a világgazdaságban, Kína, a világgazdaság műhelye. Perfekt Zrt., Budapest (172-235. old.)
- Mohr Richárd, Osváth Gábor, Sato Noriko, Székács Anna (2019): Japán, kínai és koreai üzletkultúra/Távol-keleti menedzsment interkulturális és gyakorlati nézőpontból. Budapest i Gazdasági Egyetem, Keleti Üzleti Akadémiai Központ, Budapest
- Szunomár Ágnes (2018): Kína – a békés partner Az Európai Unió és a Kínai Népköztársaság gazdasági kapcsolatainak története, aktualitásai és lehetőségei. MTA KRTK Világgazdasági Intézet: Változó Európa a változó világban
- Yukon Huan (2019): A kína-talány megfejtése. Pallas Athéné Könyvkiadó, Budapest
- Zhouying Jin (2019): Az emberiség jövője – Globális civilizáció és Kína megújulása. Pallas Athéné Könyvkiadó, Budapest

Egyéb kiadványok:

- Gazdasági Versenyhivatal (2003): A gyógyszerpiac versenypolitikai szabályozásának kérdései. Versenypolitikai füzetek 6. szám. GVH, Budapest
- KSH (2015): Külkereskedelem, 2014
- HSH (2016): Jelentés a külkereskedelem teljesítményéről, 2015
- KSH (2017): Jelentés a külkereskedelem 2016. évi teljesítményéről
- KSH (2018): Helyzetkép a külkereskedelemeről, 2017
- KSH (2019): Helyzetkép a külkereskedelemeről, 2018
- KSH (2020): Helyzetkép a külkereskedelemeről, 2019

Folyóiratcikk digitalizálva:

- Gál Zoltán (2019): Az FDI szerepe a gazdasági növekedés és a beruházások területi differenciálódásában Magyarországon. Közgazdasági Szemle, LXVI. évf., 2019. június (653–686. o.) Forrás: <http://real.mtak.hu/94088/1/04GalZoltan.pdf>
Letöltve: 2020.10.10.
- Jordán Gyula (2009): A kínai statisztika megbízhatóságáról. Statisztikai Szemle, 87. évfolyam 1. szám. Forrás: http://www.ksh.hu/statszemle_archive/2009/2009_01/2009_01_001.pdf
Letöltve: 2020.07.31.

Labancz Andrea (2017): Az innovatív gyógyszerek szabadalmának gazdaságra gyakorolt hatása. Infokommunikáció és Jog folyóirat, 2017. Különszám, 47-53 old. Forrás: <https://infojog.hu/labancz-andrea-az-innovativ-gyogyszerek-szabadalmanak-gazdasagra-gyakorolt-hatasa>

Letöltve: 2020.07.20.

Losoncz Miklós – Vakhal Péter (2019): A gazdasági kapcsolatok alakulása Magyarország és Kína között az 1990-es évek eleje óta/Magyarország és Kína: 70 éves kapcsolat a változó világban. Külügyi és Külgazdasági Intézet, Budapest. Forrás: https://kki.hu/wp-content/uploads/2020/01/K%C3%ADna_Magyarorsz%C3%A1g_70_online_HU.pdf

Letöltve: 2020.07.20.

Majoros Pál (2011): Kína az új magyar külgazdasági stratégiában. Polgári Szemle, 2011. április 7. évf., 2. szám. Forrás: <https://polgariszemle.hu/archivum/58-2011-aprilis-7-evfolyam-2-szam/431-kina-az-uj-magyar-kuelgazdasagi-strategiaban>

Letöltve: 2020.04.12.

Stiglitz, Joseph (2015): The Chinese Century. Vanity Fair, January 2015 Forrás: <https://archive.vanityfair.com/article/2015/1/the-chinese-century>

Letöltve: 2020.04.12

Törvény:

2005. évi XCV. törvény az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályozó törvények módosításáról. 1§ 1.

További elemzett egyéb, interneten elérhető források:

Ema.europa.eu: ICH Guidelines. Forrás: <https://www.ema.europa.eu/en/human-regulatory/research-development/scientific-guidelines/ich-guidelines>

Letöltve: 2020.09.02.

Európai Bizottság (2011): Tájékoztató. Kérdések és válaszok: Hagyományos növényi gyógyszerek törzskönyvezése. Forrás:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/MEMO_11_71

Letöltve: 2020.09.02.

Exim.hu: Bemutatóközítés Forrás: <https://exim.hu/exim/bemutakozas>

Letöltve: 2020.10.25.

Galambos Péter (2020): Súlyos gondra mutat rá a koronavírus-járvány. Forrás:

<https://www.marketingpirula.hu/cikkek/sulyos-gondra-mutat-ra-a-koronavirus-jarvany/>

Letöltve: 2020.04.21.

Gere László (2017): Új városok Kínában. Forrás: <http://www.geopolitika.hu/hu/2017/10/17/uj-varosok-kinaban/>

Letöltve: 2020.08.27.

- Helyes Gyógyszergyártási Gyakorlat (GMP) irányelvei (A hatályos európai irányelv (Eudralex Volume IV) fordítása. Forrás:
https://portal.nebih.gov.hu/documents/10182/378679/gmp_forditas.pdf
Letöltve: 2020.10.07.
- IIR Magyarország (2020): Szerializáció – Új modell a gyógyszerhamisítás ellen. Forrás:
<https://www.iir-hungary.hu/rendezvenyek/szektor/gyogyszeripar-egeszsegugy/600-szerializacio-uj-modell-a-gyogyszerhamisitas-ellen-kuszobon-a-bevezetes.html>
Letöltve: 2020.09.15.
- Index.hu (2020): Nincs gyógyszerhiány a koronavírus miatt. Forrás:
https://index.hu/techtud/2020/03/18/ogyei_gyogyszerellatas_koronavirus/
Letöltve: 2020.08.31.
- Jelentés az EU és Kína közötti kapcsolatok helyzetéről. (2017/2274(INI)) Forrás:
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0252_HU.html
Letöltve: 2020.09.26.
- Karóczkai Balázs (2020): Trump szerint következményekkel kell járnia, ha Kína szándékosan engedte szabadjárá a járványt. Forrás: https://azonnali.hu/cikk/20200419_trump-szerint-kovetkezmenyekkel-kell-jarnia-ha-kina-szandekosan-engedte-szabadjara-a-jarvanyt
Letöltve: 2020.04.21.
- Koncsek Rita (2019): A gyógyszeripar növekedési lehetőségeit erősen befolyásolja az új uniós szabály. Forrás: <https://www.vg.hu/kozelet/egeszsegugy-kozelet/a-gyogyszeripar-novekedesi-lehetosegeit-erosen-befolyasolja-az-uj-unios-szabaly-2-1343575/>
Letöltve: 2020.10.07.
- Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (2020): Piaci útmutató a Kínai Népköztársaságról. Forrás:
<https://mkik.hu/>
Letöltve: 2020.10.15.
- Majoros Pál (2008): Kína szerepe a magyar külgazdasági stratégiában
http://publikaciotar.repozitorium.uni-bge.hu/381/1/2008_3_01.pdf
Letöltve: 2020.10.07.
- Marácz Fanni (2018): AI mint gyógyír – megoldhatja-e a kínai egészségügy problémáit a mesterséges intelligencia. Forrás: <http://www.geopolitika.hu/hu/2018/06/15/ai-mint-gyogyir-megoldhatja-e-a-kinai-egeszsegugy-problemaid-a-mesterseges-intelligencia/>
Letöltve: 2020.10.07.
- Medicalonline.hu (2018): A kínai gyártó globálisan visszahívta a valsartant. Forrás: MTI, www.lokal.hu,
http://medicalonline.hu/gyogyitas/cikk/globalisan_visszahivtak_a_valsartant
Letöltve: 2020.04.21.
- MTI (2019): Hatvanat is meghaladja a kínai vegyi üzem robbanás halottainak száma. Forrás:
<https://azuzlet.hu/hatvanat-is-meghaladja-a-kinai-vegyi-uzem-robbanas-halottainak-szama>
Letöltve: 2020.08.30.

- Növekedés.hu (2020): Európa túlzottan függ a kínai gyártású gyógyszerektől? Forrás: <https://novekedes.hu/hirek/europa-tulzottan-fugg-a-kinai-gyartasu-gyogyszerektol>
Letöltve: 2020.04.21.
- Növekedés.hu (2020): Megindulhat a gyógyszeripar kivonulása Kínából. Forrás: <https://novekedes.hu/elemzesek/megindulhat-a-gyogyszeripar-kivonulasa-kinabol>
Letöltve: 2020.06.06.
- Ogyéi (2020): Összes termékhiány. Forrás: <https://ogyei.gov.hu/gyogyszeradatbazis/>
Letöltve:2020.07.14.
- Origo.hu (2019): Sikerágazat lett Kínában a gyógyszeripar.
Forrás: <https://www.origo.hu/gazdasag/20191226-sikeragazat-kina-gyogyszeripar.html>
Letöltve: 2020.06.06.
- Origó.hu (2020): Sokba kerülne a kínai függés leépítése, de megérné. Forrás: <https://www.origo.hu/gazdasag/20200819-kina-ipar-termeles-vallalat.html>
Letöltve: 2020.08.31.
- PHARMAINDEX-Online.hu (2020): Koronavírus-OGYÉI: csillapodott a gyógyszervásárlási láz.
Forrás:www.pharmindex-online.hu/hirek-cikkek/koronavirus-ogyei-csillapodott-a-gyogyszervasarlasi-laz
Letöltve: 2020.04.21.
- Piac és profit.hu (2020): A gyógyszergyárakat is megfertőzheti a koronavírus járvány. Forrás: <https://piacesprofit.hu/gazdasag/a-gyogyszergyarakat-is-megfertozheti-a-koronavirus-jarvany/>
Letöltve: 2020.06.06.
- Poór Gyula (2020): Ez a hat vakcinajelölt áll a legjobban a koronavírus elleni versenyben.
Forrás: infostart.hu/tudomany/2020/08/23/ez-a-hat-vakcinajelolt-all-a-legjobban-a-koronavirus-elleni-versenyben
Letöltve: 2020.09.15.
- Portfolio.hu (2020): Koronavírus: Sokkal többen haltak meg Kínában, mint eddig hittük. Forrás: <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200417/koronavirus-sokkal-tobben-haltak-meg-kinaban-mint-eddig-hittuk-426594>
Letöltve: 2020.09.08.
- Portfolio.hu (2020): A világ domináns nagyhatalmává válhat Kína a koronavírus miatt. forrás: <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200509/a-vilag-dominans-nagyhatalmava-valhat-kina-a-koronavirus-miatt-430962>
Letöltve: 2020.10.15.
- Richter.hu (2020): Történetünk. Forrás: <http://www.richter.hu/hu-HU/rolunk/Pages/multunk.aspx>
Letöltve: 2020.08.31.

- Salát Gergely (2019) Kína és szomszédai: biztonsági körkép. Magyar Tudomány 2019/04
Tematikus összeállítás • Veszélyes vizeken – biztonsági kihívások a Távol-Keleten.
Forrás: https://mersz.hu/dokumentum/matud_479
Letöltve: 2020.11.05.
- Sinkó Ottó (2020): A koronavírus miatt ellátási zavarok lehetnek a magyar gazdaságban is.
Forrás: <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200204/sinko-otto-a-koronavirus-miatt-ellatasi-zavarok-lehetnek-a-magyar-gazdasagban-is-414543>
Letöltve: 2020.09.01.
- Szűjjártó Péter (2020): A gyógyszeripar kulcsszerepet játszik a magyar gazdaság dimenzióváltásában. Forrás: <https://www.kormany.hu/hu/kulsgazdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/a-gyogyszeripar-kulcsszerepet-jatszik-a-magyar-gazdasag-dimenziovaltasaban>
Letöltve:2020.04.21.
- Tények.hu (2016): Öngyulladás miatt történt a 165 halottas robbanás. Forrás: https://tenyek.hu/tenyek/202169_ongyulladas-miatt-tortent-a-165-halottas-robbanas.html
Letöltve: 2020.08.20.
- Varga Mihály (2019): Folytatódhat a magyar gyógyszeripar fejlődése.
Forrás: <https://hirado.hu/belfold/gazdasag/cikk/2019/10/15/varga-folytatodhat-a-magyar-gyogyszeripar-fejlolese>
Letöltve: 2020.06.06.
- Webbeteg.hu (2008): 103 halál a szennyezett kínai gyógyszer miatt.
Forrás: <https://www.webbeteg.hu/cikkek/egeszsegugy/1015/103-halal-a-szennyezett-kinai-gyogyszer-miatt>
Letöltve: 2020.08.22
- WHO (2016): 9. globális konferencia az egészségfejlesztésről, Sanghaj. Forrás: <https://www.who.int/healthpromotion/conferences/9gchp/healthy-china/en/>
Letöltve: 2020.09.02.
- Wikipedia.org: Párizsi éghajlatvédelmi egyezmény. Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Párizsi_éghajlatvédelmi_egyezmény
Letöltve: 2020.04.21.Wikipedia.org: Volatile_organic_compound
- Wikipedia.org: Volatile_organic_compound.
Forrás:https://en.wikipedia.org/wiki/Volatile_organic_compound
Letöltve: 2020.09.26.
- The Wall Street Journal (2020): If Coronavirus-Stricken China Can't Export Medicine, the World Is in Trouble Forrás: <https://www.wsj.com/articles/if-coronavirus-stricken-china-cant-export-medicine-the-world-is-in-trouble-11583372431>
Letöltve: 2020.11.05.

Paksi Zoltán–König Dániel (2020): interjú Dr. Paksi Zoltánnal, az Egis Gyógyszergyár Zrt. kínai egységének, az Egis Pharmaceuticals Consulting (Shanghai) Co. LTD. igazgatójával 2020. augusztus 25-én 16 óra 30 perctől-18 óráig az EGIS Gyógyszergyár Zrt. Kereskedőház hivatalos helyiségében (1134 Budapest Lehel utca 15. szám alatt).

Kérdések:

1. Milyen típusú gyógyszeralapanyagokat vásárolnak a magyar gyártók Kínából? (szervetlen vegyi anyagokat, szerves vegyi anyagokat, intermediereket, hatóanyagokat, ha lehet, néhány példával)
2. Miért vásárolnak a magyar gyógyszergyárak kínai alapanyagokat? (alacsony ár vagy más ok, pl.: környezetkímélés?)
3. Vásárolnak-e magyar gyógyszergyárak olyan gyógyszeralapanyagot Kínából, amely más országból nem szerezhető be? Ha igen, miért nem lehet máshol beszerezni?
4. Milyenek a gyógyszeralapanyagok gyártási körülményei Kínában? Milyen a gyógyszergyártás szabályozása? (pl.: GMP (Good Manufacturing Practice Helyes Gyógyszergyártási Gyakorlat))?
5. Mit tesznek a magyar gyárak annak érdekében, hogy jó minőségű alapanyaghoz jussanak? (pl.: auditálják a beszállító gyárakat)
6. Nem alakult-e ki túlzott függés a Kínai gyógyszeralapanyagoktól? (Magyarországon és/vagy a világ legnagyobb gyógyszergyártók országai esetében, pl. újság cikk: USA nem gyárt már antibiotikumot, Kínából veszi)
7. Okozhatott-e gyógyszerhiányt Magyarországon a koronavírus miatti kínai gyógyszeralapanyag gyártásszüneteltetés? Ha nem, mi az oka? (nem jelentős a kínai import, tartalékoltak Kínában és Magyarországon is, vagy mindkét helyen, nem minden kínai gyárat érintett a járvány)
8. Szűnhet-e meg gyógyszeralapanyag-gyártás Kínában környezetvédelmi problémák miatt?
9. A szabályozás és az intézményrendszer megfelel-e a gyógyszerek vonatkozásában a nemzetközi tendenciáknak? Milyen szabályai vannak a gyógyszerek piacra kerülésének Kínában (szabadalom-szabályozás, törzskönyvezés)?

10. Milyen a törzskönyvezés feltétel rendszere? Mik az egyezőségek és mik a különbségek a magyar és kínai törzskönyvezési eljárás között?
11. Törzskönyveztek-e magyar gyógyszergyári terméket Kínában? Ha igen, hány terméket (esetleg példát lehet kapni)? Milyen a forgalma ezeknek a termékeknek, ha van ilyen?
12. Van-e folyamatban levő törzskönyvezés magyar gyógyszer vonatkozásban?
13. Mennyi időt vesz igénybe a törzskönyvezés Kínában egy külföldi gyógyszer esetében?
14. Milyen a gyógyszerek szabadalmának szabályozása? (hány évre szól a védelem?) Mennyire tartják be a kínaiak a szabályokat?
15. Van-e állami gyógyszer-ártámogatás Kínában? Ha igen milyen a rendszere?
16. Milyen a kínai gyógyszerek minősége, és milyen ezek árszínvonala?
17. Reklámozható-e a gyógyszer Kínában?
18. Milyen a gyógyszerekhez való hozzáférés Kínában?
19. Sokszor hallani, hogy hamis gyógyszerek vannak a kínai piacon. Mi az oka ennek? Miért ismétlődnek ezek a jelenségek? (Nagyon drágák a gyógyszerek? Nem elég hatékony az ellenőrzés? Nem elég szigorú a büntetés, vagy egyéb okai vannak?) Kínában külföldi, magyar vagy kínai gyógyszert is hamisítanak?
20. Hogyan akarja Kína kezelni a környezetszennyezést?
21. Mik Kína jelenlegi legnagyobb problémái?
22. Tipikus-e a hagyományos orvoslás Kínában?

A gyógyszerek lehetnek:

- tradicionális gyógyszerek
- modern gyógyszerek

A továbbiakban a modern gyógyszerekről lesz szó. Ezek lehetnek:

- innovatív, azaz originális készítmények és
- generikus gyógyszerek

A dolgozat kifejti ezeknek a gyógyszer típusoknak a meghatározását. (32. old.)

Más csoportosítási szempont szerint beszélünk

- vény nélkül megvásárolható és
- vényköteles gyógyszerekről.

E csoportok kifejtése az alábbiakban található:

A gyógyszerek jelentős részét, saját egészségünk védelme érdekében nem vásárolhatjuk meg orvosi recept nélkül a patikában. Vénykötelesnek minősíthető a gyógyszer, ha rendeltetészerű használat mellett is veszélyeztetheti a beteg egészségét, ha orvosi kontroll nélkül alkalmazzák. A betegség jellege is indokolhatja, hogy egy készítmény receptköteles, ide tartoznak többek között a fertőző betegségek kezelésére használatos gyógyszerek, vagy például az alkalmazási mód (pl. injekciós kiszárlás) igényel orvosi ellenőrzést. További szempont, hogy csak abban az esetben lehet egy gyógyszer recept nélkül is hozzáférhető, ha olyan betegség kezelésére alkalmas, melynél a beteg az öndiagnózist egyértelműen fel tudja állítani, azaz a beteg saját maga a saját tünetei alapján fel tudja mérni, hogy milyen betegségben szenved.¹⁰⁸ „A recept nélkül is kapható, közkeletű rövidítéssel OTC (az angol over the counter kifejezésből) készítmények a fejlett európai országokban már évtizedek óta alkalmazott módszer átvétele miatt terjedtek el. A lakosság egyre fejlődő egészségügyi kultúrája lehetővé teszi, hogy bizonyos gyógyszereket, kellő megfontolás után kivonjanak a csak orvosi rendelhetőségi körből, egyúttal tehermentesítve az orvosi rendelőket is a kisebb megbetegedések (nátha, gyomorrontás stb.) okozta túlterhelés alól. Az OTC készítmények a gyógyszerekkel ellentétben széles körben reklámozhatók. A vény eredetileg az orvosi rendelkezés közvetítésére szolgált az orvos és a gyógyszerész között. Mára a recept egyúttal (az ártámogatásban részesülő gyógyszerek esetében) egy pénzügyi elszámolási forma dokumentuma is.”¹⁰⁹

¹⁰⁸ <https://www.magyosz.org/hu/oldal/miert-venykotelesek-egy-egy-gyogyszer>

¹⁰⁹ <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/TenyekKonyve-tenyek-konyve-1/medicina-1B567/gyogyszerhelyzet-1C1D6/venyre-es-veny-nelkul-kaphato-keszitmenyek-1C216/>

A vény nélküli gyógyszerek hosszú ideje forgalomban levő, elég információ van, orvosi felügyelet szükségtelen, míg a vényköteles termékhez kell az orvosi felügyelet, mert akár veszélyt is jelenthet.

A vényköteles gyógyszerek sajátossága, hogy nem a végső fogyasztó, a beteg döntése a meghatározó a vásárlásban, hanem a gyógyszeres kezelést előíró orvosé a döntés joga. Mondhatjuk tehát, hogy a gyógyszerek piaca nem versenypiac, különösen, ha még a piacra kerülés körülményeit is figyelembe vesszük, hanem egy szabályozott piac.

Gyógyszer csak akkor hozható forgalomba Magyarországon (és a világ sok más országában, például Kínában is), ha azt törzskönyvezték. A törzskönyvezés a termék biztonságát garantáló eszközök egyike. Kivételt képeznek a törzskönyvezés alól a magisztrális gyógyszerek, amelyeket a gyógyszerértékben a Magyar- vagy Európai Gyógyszerkönyv, illetve a Szabványos Vény minta Gyűjtemény (FO-NO) alapján gyógyszerészek állítanak elő.¹¹⁰

Hazánkban a törzskönyvezési feladatot az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet (OGYÉI) vagy az Európai Unió Bizottsága látja el, és adja ki a forgalomba hozatali engedélyt. „A hatósági engedélyezésnek, a gyógyszer-törzskönyvezésnek régi hagyományai vannak Magyarországon. Európában a legelső között, 1933-ban nálunk vezették be kötelezően a gyógyszerek törzskönyvbe történő bejegyzését, ezzel sok mai európai uniós tagállamot megelőztünk.”¹¹¹ „Az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet (OGYÉI) adatbázisa alapján 37.108 törzskönyvezett gyógyszerkészítmény van.”¹¹² (Egy adott készítményt kisserelésenként, adagolásonként vesz figyelembe az OGYÉI, tehát a gyógyszerek száma jelentősen alacsonyabb.)

A helyzetet bonyolítja az ártámogatás kérdése és az originális és generikus gyógyszerek párhuzamos piaci jelenléte. A modern államokban, így nálunk is az állami költségvetés szakmai szempontok szerint meghatározott, vényköteles gyógyszerek árát támogatja. „Az originális gyógyszer-készítmények generikus készítményekkel történő helyettesítése felvet néhány kérdést a gyakorló orvos számára. A generikum felírása során figyelemmel kell lenni az orvosszakmai kérdésekre és a gazdasági kérdésekre egyaránt. Az Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP; ma: Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő, NEAK) által bevezetett vaklicites eljárások következtében sok gyógyszer-csoportnál jelentős megtakarítás volt megfigyelhető a kiáramló társadalombiztosítási támogatás összegében. A generikus verseny megindulása után jelentős árcsökkenés volt megfigyelhető a magyar gyógyszerpiacon.”¹¹³

¹¹⁰ [https://fogalomtar.aeek.hu/index.php/Magisztralis készítmény](https://fogalomtar.aeek.hu/index.php/Magisztralis_keszitmenny)

¹¹¹ <https://orvosilexikon.hu/cikkek/a-gyogyszer-utja>

¹¹² http://pharmaonline.hu/gyogyszerek/cikk/1500_gyogyszer_hianycikk

¹¹³ <http://real.mtak.hu/79432/1/650.2018.31020.pdf>

Gyógyszerekkel kapcsolatos fogalmak irodalomjegyzéke:

Marjai Támás (2020): Pénzcentrum. 1500 gyógyszerhiánycikk Magyarországon: ezek fogytak ki a járvány alatt.

Forrás: http://pharmaonline.hu/gyogyszerek/cikk/1500_gyogyszer_hianycikk

Letöltve: 2020.06.06.

MAGYOSZ (2020): Miért vénykötelesek egyes gyógyszerek? Forrás:

<https://www.magyosz.org/hu/oldal/miert-venykotelesek-egy-es-gyogyszerek>

Letöltve: 2020.09.02.

Matejka Zsuzsanna: Vényre és vény nélkül kapható készítmények. Forrás:

<https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/TenyekKonyve-tenyek-konyve-1/medicina-1B567/gyogyszerhelyzet-1C1D6/venyre-es-veny-nelkul-kaphato-keszitmenyek-1C216/>

Letöltve: 2020.09.08.

Állami Egészségügyi Ellátó Központ: Egészségtudományi Fogalomtár: általános fogalom

Forrás: https://fogalomtar.aek.hu/index.php/Magisztralis_keszitmeny

Letöltve: 2020.08.22.

NYILATKOZAT

Alulírott KÖNIG DÁNIEL büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerezés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2020 év dec hónap 3 nap

hallgató aláírása

Nyilatkozat a szakdolgozat státuszáról (nyilvános, bizalmas)

A/Alfíró: KÖNIG DÁWIEL (Neptun kód 08U7MG) a
A MAGYAR GAZDASÁG ÉS A GYÖGYSZERIPAR KÜLPIACI KAPCSOLATA
KINAVÁL

című szakdolgozatommal/záródo gozatommal (továbbiakon mJ) kapcsolatban az alábbiakról nyilatkozom:

- Kijelentem, hogy a mű BGE Dolgozattár repozitóriumba való feltöltésével más jogát nem sértem. Tudomással bírok arról, hogy az Egyetem a szerzői jogok meglétét nem ellenőrzi.
- Nyilatkozom, hogy a mű *(a megfelelő rész aláhúzott)*
 - a bizalmas
 - a nyilvánosság számára hozzáférhető.
- Tudomásul veszem, hogy
 - szerzői jogsértés esetén az Egyetem az érintett dokumentum elérhetőségét a szerzői jogsértés tisztázása idejére átmenetileg korlátozza,
 - szerzői jogsértés esetén az érintett művet a Repozitórium adminisztrátora a Repozitóriumból haladéktalanul eltávolítja,
 - amennyiben a dolgozatomat a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszem, az egyetem a dolgozatot az interneten a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszi. Hozzájárulásom – szerzői jogaim maradóktalan tiszteletben tartása mellett – nem kizárólagos és időtartamra nem korlátozott felhasználási engedély.

Kelt: Budapest 2020 dec 3.

hatalmat

s.k.